

UNIVERZITA KARLOVA V PRAHE

PRÁVNICKÁ FAKULTA

RIGORÓZNA PRÁCA

Postavenie štátnych fondov v Slovenskej a Českej republike

Position of state funds in the Slovak and the Czech Republics

Konzultant: prof. JUDr. Hana Marková, CSc.

Spracovateľ: Marian Horváth

September 2015

Vyhlasujem, že som predkladanú rigoróznú prácu vypracoval samostatne, všetky použité pramene a literatúra boli riadne citované a práca nebola využitá k získaniu iného alebo rovnakého titulu.

V Prahe dňa 30. 09. 2015

podpis

POĎAKOVANIE

Ďakujem svojej konzultantke rigoróznej práce pani prof. JUDr. Hane Markovej, CSc., za odborné a profesionálne vedenie pri písaní práce ako i za pomoc a cenné rady.

Obsah

Úvod.....	7
1. Teoretické vymedzenie pojmu štátny fond.....	10
1.1 Stručný exkurz históriou vzniku štátnych fondov.....	18
1.2 Všeobecný náhľad na postavenie štátnych fondov- teoretické názory, problematika ich zaradenie do rozpočtového práva.....	28
1.3. Existencia mimorozpočtových fondov v chápaní Európskej únie.....	30
2. Možnosti členenia a základné druhové vymedzenie štátnych fondov z pohľadu právnej úpravy Slovenskej republiky a Českej republiky.....	37
3. Postavenie štátnych fondov v Slovenskej republike.....	42
3.1 Postavenie Environmentálneho fondu.....	42
3.1.1 Pôsobnosť a organizačná štruktúra fondu.....	44
3.1.2 Rozpočet fondu - príjmy fondu, podmienky poskytovania prostriedkov fondu a spôsob ich využitia.....	48
3.2 Postavenie Štátneho fondu rozvoja bývania.....	51
3.2.1 Pôsobnosť a organizačná štruktúra fondu.....	52
3.2.2 Rozpočet fondu - príjmy fondu a využitie prostriedkov fondu a hospodárenie s nimi.....	56
3.3 Postavenie Národného jadrového fondu na vyrad'ovanie jadrových zariadení a na nakladanie s vyhoretým jadrovým palivom a rádioaktívnymi odpadmi.....	59
3.3.1 Predmet činnosti jadrového fondu - pôsobnosť a organizačná štruktúra fondu.....	60
3.3.2 Rozpočet fondu - príjmy fondu, podmienky poskytovania prostriedkov fondu a spôsob ich využitia.....	66
4. Postavenie štátnych fondov v Českej republike.....	72
4.1 Postavenie Státního fondu životního prostředí.....	72
4.1.1 Predmet činnosti a organizačná štruktúra fondu.....	72
4.1.2. Rozpočet fondu - príjmy fondu, podmienky poskytovania prostriedkov fondu a spôsob ich využitia.....	74
4.2 Postavenie Štátního fondu kinematografie.....	78
4.2.1 Predmet činnosti a organizačná štruktúra fondu.....	79
4.2.2 Rozpočet fondu - príjmy fondu, podmienky poskytovania prostriedkov fondu a spôsob ich využitia.....	81
4.3 Postavenie Státního fondu kultúry České republiky.....	84
4.3.1 Predmet činnosti a organizačná štruktúra fondu.....	85
4.3.2 Rozpočet fondu - príjmy fondu, podmienky poskytovania prostriedkov fondu a spôsob ich využitia.....	86
4.4 Postavenie Státního zemědělského intervenčního fondu.....	88
4.4.1. Predmet činnosti a organizačná štruktúra fondu.....	89

4.4.2 Rozpočet fondu - príjmy fondu, podmienky poskytovania prostriedkov fondu a spôsob ich.....	93
4.5 Postavenie Státního fondu dopravní infrastruktúry.....	95
4.5.1 Predmet činnosti a organizačná štruktúra fondu.....	96
4.5.2 Rozpočet fondu - príjmy fondu, podmienky poskytovania prostriedkov fondu a spôsob ich využitia.....	99
4.6 Postavenie Státního fondu rozvoje bydlení.....	103
4.6.1 Predmet činnosti a organizačná štruktúra fondu.....	103
4.6.2 Rozpočet fondu - príjmy fondu, podmienky poskytovania prostriedkov fondu a spôsob ich využiti.....	106
5. Podpora, dotácie a programy štátnych fondov - ich charakteristika a rozdiely u jednotlivých fondov.....	110
6. Komparácia postavenia štátnych fondov z hľadiska právnej úpravy Slovenskej republiky a právnej úpravy Českej republiky- aktuálne problémy a perspektívy fungovania štátnych fondov pôsobiach na území Slovenskej a Českej republiky....	120
Záver	129
Resumé	137
Zoznam skratiek.....	139
Použitá literatúra.....	140
Abstrakt.....	144

Úvod

Problematika postavenia štátnych fondov je pomerne rozsiahla. Jej počiatky možno datovať do obdobia druhej polovice 20. storočia. Činnosťou týchto právnických osôb, zriaďovaných na základe prijatia osobitných zákonov, sa priamo zaoberá rozpočtové právo, ktoré je jedným z pododvetví finančného práva. Rôzne zmienky týkajúce sa resp. pojednávajúce o postavení, či predmete činnosti štátnych fondov možno nájsť v obsahovom znení mnohých publikácií právneho, prípadne ekonomického zamerania. Avšak vo väčšine prípadov ide len o útržkovité informácie ďalej odkazujúce na konkrétnu právnu úpravu, a teda neobsahujú ich celkové vymedzenie, analýzu ani jednotný popis.

Štátne fondy sa do podoby, ktorú zastávajú v súčasnosti transformovali postupne, pretože táto je výsledkom dlhotrvajúceho procesu týkajúceho sa zmien v riadení verejných financií. Vývoj verejných financií, nedostatočná forma transparentnosti v rámci využívania rozpočtových zdrojov ale i nárast štátneho dlhu upozorňovali čoraz dôraznejšie na nevyhnutnosť prijatia reformy, ktorej prioritnou úlohou bolo vytvorenie vhodných podmienok k plneniu záväzkov, ktoré sa spájali so vstupom do Európskej únie a zároveň potreba vykonať nevyhnutné opatrenia koncipované v rozpočtovom hospodárení, charakterizujúce predovšetkým krajinu, ktoré sa môžu pýšiť trhovou vyspelosťou. Teda predmetná reforma mala priniesť zvýšenie transparentnosti a efektívnosti v rámci hospodárenia realizovaného v oblasti nakladania s prostriedkami štátneho rozpočtu. V dôsledku toho sa zmeny odzrkadlili aj na jednotlivých štátnych fondoch, z ktorých v súčasnosti v Slovenskej republike fungujú len tri, a to Environmentálny fond, Štátny fond rozvoja bývania a Jadrový fond na vyradovanie jadrových zariadení a na nakladanie s vyhoretým jadrovým palivom a rádioaktívnymi odpadmi.

Rovnako aj situácia v Českej republike sa dostala do pomerne ťažko prehľadných rozmerov, a teda ju sprevádzal postupný vznik a zánik jednotlivých štátnych fondov pôsobiacich na jej území. Financovanie týchto fondov nie je jednotné a častokrát pozostáva z viacerých zdrojov. Zároveň jestvujú pomerne značné rozdiely

medzi jednotlivými fondmi premietajúce sa tak do podoby množstva prostriedkov v ich dispozičnej právomoci ako i rozsahu ich pôsobnosti. V súčasnosti pôsobí v Českej republike šesť štátnych fondov: Štátní fond životního prostředí, Štátní fond kinematografie, Štátní fond kultúry České republiky, Štátní zemědělský intervenční fond, Štátní fond dopravní infrastruktúry a Štátní fond rozvoje bydlení.

Hlavným cieľom, ktorého dosiahnutie je podstatou činnosti štátnych fondov je zaistiť stabilitu dlhodobého charakteru týkajúcu sa vybraných výdavkov verejných rozpočtov v nadväznosti na rozpočtovo vymedzené príjmy. Preto sa tiež pomerne často možno stretnúť s označením účelové fondy. Štátne fondy takouto cestou teda vytvárajú akúsi alternatívu k tzv. priamemu prerozdeleniu rozpočtových prostriedkov. Fondy v rámci svojej činnosti umožňujú poskytnutie podpory, opierajúc sa o netrhové princípy, za vopred vymedzených podmienok, a to vo forme dotácií, úverov a pod.

V rámci svojho postavenia tvoria podstatnú zložku pri financovaní osobitne určených úloh štátu. Objem finančných prostriedkov, ktorý nimi prechádza nie je reálne s ohľadom k sústave verejných rozpočtov rozsiahly, v dôsledku čoho sú niektoré fondy následne odkázané na získavanie svojich príjmov hlavne v podobe dotácií im poskytovaných zo štátneho rozpočtu.

V obsahu tejto práce sa budem predovšetkým zaoberať právnou úpravou postavenia štátnych fondov vykonávajúcich svoju činnosť na území Slovenskej republiky a Českej republiky, keďže podľa môjho názoru je ich právna úprava, roztrieštená a teoretické vymedzenia obsiahnuté v knižných a časopiseckých zdrojoch podcenené. Jednotlivé zákony, ktorými sa zriaďujú štátne fondy, spoločne s ich štatútmi a organizačnými poriadkami ponúkajú pomerne komplexnú a rozsiahlu právnu úpravu štátnych fondov, ktorá je nevyhnutná pre napĺňanie stanoveného účelu. Tá však nie je v celom svojom rozsahu predmetom analyzovania tejto rigoróznej práce. Zohľadňujúc jej rozsah nie je možné v rámci rozsahu vymedzeného pre typ takejto práce poskytnúť jej kvalitné spracovanie, avšak s ohľadom k najpodstatnejším otázkam je možné sa touto právnou úpravou hlbšie zaoberať.

Cieľom rigoróznej práce je predložiť podrobnú právnu analýzu a hĺbkový rozbor platnej a účinnej úpravy spadajúcej do oblasti finančného práva, ktorá poskytuje vymedzenie štátnych fondov v ich všeobecnom ponímaní. V znení takto vymedzeného cieľa sa pokúsim poukázať za pomoci právnej úpravy na osobité postavenie štátnych

fondov, aktuálne problémy, perspektívy fungovania a nedostatky s tým súvisiace, ako i zahŕňajúc navrhované alternatívy riešenia v aplikačnej praxi.

Výsledkom rigorózneho práce by následne mala byť komplexná analýza a jednotný prehľad právnej úpravy štátnych fondov v ich všeobecnom poňatí, ktoré by zodpovedali potrebám rýchleho zorientovania sa v spracovanej problematike a zároveň by poskytovali návod pri hľadaní potrebných riešení v prípade vzniku popísaných aplikačných problémov a situácií. Okrem stanoveného cieľa by táto práca mala priniesť aj podnety k ďalšej odbornej diskusii.

Aby bolo možné dosiahnuť vymedzený cieľ uplatňujú sa pri vypracovaní tejto rigorózneho práce vedecké metódy syntézy a analýzy, dedukcie a indukcie, zahŕňajúce metódu právnej komparatistiky. Za pomoci stanovených metód je v práci prejavovaná snaha priniesť odpoveď na otázku, či je existencia štátnych fondov prospešná z pohľadu rozpočtového práva alebo nie.

Rigorózna práca je fakticky rozčlenená na šesť základných kapitol, z ktorých prvé dve majú prevažne popisný a analytický charakter, následné dve sa venujú len konkrétne postaveniu štátnych fondov a ich právnej úprave a napokon posledné kapitoly vo svojom obsahu uplatňujú skôr problémy aplikačnej praxe jednotlivé programy realizované štátnymi fondmi a návrhmi riešení pri vyvstávajúcich problémoch spojených s aplikačnou praxou.

1. Teoretické vymedzenie pojmu štátny fond

Teoretické vymedzenie pojmu štátny fond možno zhrnúť v súvislosti s upriamením pozornosti na niekoľko základných atribútov, ktoré ho v dostatočnej miere definujú z pohľadu teórie. Z pohľadu právnej úpravy nejestvuje nijaká legálna definícia, ktorá by striktne vymedzovala generálne črty tohto pojmu, avšak je známe, že toto pomenovanie odvodzuje svoj etymologický pôvod práve z latinského názvu slova „*fundus*“, ktoré možno voľným prekladom chápať vo význame „*dno, inventár, základ*“.¹ Rozpočtové pravidlá využívajú pomenovanie štátne fondy, avšak ho nedefinujú, teda neposkytujú žiaden bližší výklad k tomu, čo pod týmto označením možno rozumieť. S prihliadnutím k ich vzniku sa využívajú odkazy na osobitné zákony, ktorými sa tieto fondy v praxi zriaďujú. Rovnako v rámci ich obsahu absentuje pokus o legálne definovanie štátnych fondov.

Pojem fond ako taký možno vysvetliť ako vytváranie istého portfólia, ktorého správa patrí do rúk odborníkov a kde sa rešpektujú zákonné predpoklady a požiadavky pre diverzifikáciu rizika. Vďaka zhromažďovaniu prostriedkov peňažného charakteru pochádzajúcich od mnohých investorov resp. zdrojov vytvára fond potrebný kapitál k investíciám vykonávaným v sfére diferencovaného trhu. Jeho zmyslom je investícia istých častí takto nadobudnutého kapitálu na dosiahnutie stanovených cieľov, pričom dochádza k rozdeľovaniu finančných prostriedkov aj rizika. Keďže samostatne by jednotliví investori mali veľké problémy investovať dostatočné čiastky na dosiahnutie stanovených cieľov. Jednoducho povedané ide o združovanie prostriedkov určených k dosiahnutiu spoločných investičných cieľov, ktoré sú zverené pod správu správcu.²

Výraz fond možno z pohľadu teórie samostatne chápať aj ako istý súbor aktív a pasív vymedzených na ciele, ktoré stanovil zriaďovateľ daného fondu, kedy došlo k tzv. jednorazovému vyčleneniu majetku alebo k viacerým pravidelným dotáciám.

¹Vebrová, J. Krajíček, T.: Slovník cizích slov. Praha: Plot, 2006. Str. 68

²Například v případě podielových fondov správcovská investičná spoločnosť realizuje kúpu podielových listov, ktoré potom reprezentujú jej prislúchajúce práva majetkového charakteru, ktoré má na danom podielovom fonde. Ďalej správcovská spoločnosť vykonáva investície získaných prostriedkov (z *predaja podielových listov*) do rôznych nástrojov peňažného trhu, či cenných papierov. Fond teda vytvára súbor dlhopisov, akcií prípadne iných finančných nástrojov, ktoré sú vymedzené ako spoločný majetok konkrétnych investorov- podielnikov.

Financovanie fondov je v konečnom dôsledku akýmsi popretím priameho dotačného financovania. V ich prípade sa jedná o financovanie účelového charakteru, ktoré je zamerané na dlhodobú stabilitu príjmom a výdavkov.³

V súčasnom procese tzv. globalizácie sú štáty priam vťahované do širokého rámca rôznych ekonomických a finančných aktivít, čo sa v konečnom dôsledku deje v rámci stále sa meniaceho interaktívneho geopolitického prostredia. Tieto aktivity predstavujú akési akumulovanie finančných aktív pôsobiace v sfére pestrej variety štruktúr vo väzbe na ich použitie.

Suverénne fondy slúžia na financovanie a podporu rôznych aktivít štátov v danom období priebežne, resp. sú nasmerované na ciele v budúcnosti. Vo väčšine prípadov fondy investujú v zahraničí.

Termín „*štátne suverénne fondy*“, ktoré takto pomenovali samotné štáty vlastniace tieto fondy, sa objavuje až okolo roku 2005. Tento termín bol doposiaľ používaný ako tzv. popisný, ktorým sa identifikujú samostatné zdroje vlastnené, alebo kontrolované vládami krajín, ktoré zároveň zahŕňajú aj zahraničné aktíva. Je prípustné, že nejde o ucelený výklad.

Suverénne fondy sú fondmi s tzv. špeciálnym investičným účelom alebo prípadne investičnými opatreniami urobenými priamo za pomoci vlád.

Vo všeobecnosti sú tieto vytvárané pre tzv. makroekonomické účely. Sú teda vlastnené, riadené a tiež spravované vládami na dosiahnutie istých finančných cieľov a tiež sú podriadené investičným stratégiám, ktoré obsahujú investovanie do zahraničných aktív.

Bežne sú zakladané z istých prebytkov vyvstávajúcich na základe platobnej bilancie, oficiálnych operácií vykonávaných so zahraničnou menou, z výnosov z privatizácie, z fiškálnych prebytkov a z príjmov plynúcich z exportu komodít.

Teda možno povedať, že na plnenie dôležitých úloh štátu sa zriaďujú štátne fondy, ktoré pôsobia na istom úseku a teda v právnom poriadku zaujímajú postavenie samostatných právnických osôb, z čoho je zrejmé, že ide o sebestačné subjekty, ktoré je možné subsumovať pod oblasť verejných financií.

Vymedzenie štátnych fondov rovnako zahŕňa popis, ktorý im pripisuje postavenie právnických osôb zriaďovaných za pomoci zákona resp. na jeho základe a

³Bakeš, M., Karfíková, M., Kotáb, P., Marková, H. a kol. Finanční právo. Praha: C. H. Beck, 2012. .Str. 115-120

zároveň vymedzuje ich zdroje, spôsoby ich využitia, orgán pod ktorého pôsobnosť spadajú, spôsoby financovania správnych výdavkov štátneho rozpočtu a najmä účel pre, ktorý boli zriadené. Všetky štátne fondy sa tak zriaďujú na podklade zákonov, ktoré celkom presne vymedzujú parametre a vlastnosti týchto fondov dôležité najmä preto, aby mohli fungovať a nerušene naplňovať svoj účel. Ich podstatnou črtou je aj fakt, že u väčšiny nedochádza k zápisu do obchodného registra a možnosť resp. alternatíva ich zriaďovania vyplýva priamo zo zákona. Primárne alebo akési základné zakotvenie postavenia štátnych fondov v rámci ich vymedzenia v Slovenskej republike je predmetom úpravy *zákona č. 523/2004 Z.z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov*, pričom medzi podstatné črty štátneho fondu je tu zaradená podmienka, ktorá priamo popisuje ich zriadenie, podliehajúce resp. možné len za účelom plnenia podstatných, dôležitých úloh štátu. Rovnako platí fakt, plynúci priamo z obsahu vyššie spomínaného zákona a teda, že štátny fond neručí za záväzky štátu, čo však možno uplatniť aj opačne, teda štát nijako neručí za záväzky, ktoré patria štátnemu fondu.⁴ Aj v Českej republike jestvuje všeobecný zákon, ktorý upravuje problematiku zriaďovania fondov ide o *zákon č. 218/2000 Sb. o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů*, pričom tento upravuje niekoľko rozpočtových pravidiel, ktoré tieto fondy pôsobiace na území Českej republiky musia naplňovať. Tento zákon teda vo všeobecnosti pojednáva o úprave, podľa obsahu ktorej každý z týchto fondov musí mať vo svojom názve označenie „*Státní fond*“ a tiež upravuje aj iné podmienky, ktoré musia byť splnené pre regulárne fungovanie štátnych fondov, ako napríklad, že každý z týchto fondov je povinný na konci svojho účtovného obdobia mať svoju účtovnú závierku podliehajúcu overeniu audítorom. Zároveň každý z týchto osobitných zákonov musí stanovovať isté pravidlá resp. body, platiace pre každý fond, nimi sú:

- finančné zdroje štátneho fondu,
- spôsoby financovania správnych výdavkov fondu a
- orgán, do ktorého pôsobnosti spadajú.

S ohľadom na fakt, že tieto zákony samotne nemôžu pokryť a podrobne definovať všetky potrebné náležitosti a tiež otázky, ktoré sa týkajú konkrétnych fondov. Je naozaj nesmierne podstatné detailne upraviť a vymedziť konkrétny rozsah v prípade

⁴Zákon č. 523/2004 o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov

činnosti fondu v jeho štatúte. Jeho návrh sa predkladá priamo vláde, ktorej schváleniu tento podlieha, a v ďalšom postupe sa vykonáva za pomoci orgánu, ktorý je poverený výkonom správy v prípade daného fondu. Obsahom tohto návrhu sú tiež aj príjmy a výdavky a jeho súčasť tvorí rovnako i prehľad dotácií a záverečného účtu konkrétneho fondu.⁵

Na základe obsahu vyššie uvedeného možno zhrnúť vymedzenie postavenia štátneho fondu z pohľadu teórie. Štátny fond teda chápeme ako právnickú osobu, ktorej zriaďovanie je podmienené zámerom financovania tzv. „osobitne určených úloh“, t.j. za účelom, na ktorý bol daný fond zriadený.

*"Štátne fondy teda predstavujú v súčasnej etape ekonomickej reformy u nás najdôležitejší mimorozpočtový spôsob financovania verejných potrieb."*⁶

Štátne fondy v našich podmienkach možno vymedziť s ohľadom k ich zameraniu na tri základné skupiny, na základe ktorých je ich do istej miery umožnené klasifikovať na:

- verejnoprospešné štátne fondy,
- hospodárske štátne fondy,
- účelové fondy.

Tzv. verejnoprospešné štátne fondy sa zriaďujú predovšetkým za účelom podporovať rozvoj, a teda napredovanie v oblasti verejných funkcií štátu ako sú napríklad zdravie, kultúra, telesná kultúra, či životné prostredie.

Hospodárske štátne fondy vymedzené predovšetkým k podpore tzv. účelových programov, najmä v oblasti pôdohospodárstva, životného prostredia (*likvidácia jadrových elektrární a pod.*) vodného hospodárstva a rozvoja bývania.

Účelové fondy môžu byť jednak tzv. fondy poistného charakteru orientované predovšetkým na oblasť sociálneho a zdravotného poistenia a jednak osobitné postavenie zastávajú v našich podmienkach fondy, ktoré poznáme aj ako neštátne účelové, pretože štát v nich uskutočňuje svoju účasť len prostredníctvom dotačnej politiky cez rozpočtové kapitoly príslušných ministerstiev.

V súčasnej makroekonomickej situácii, ktorá nastala sa dotačné možnosti v dispozícií štátu značne obmedzili, a tým aj poskytovanie finančnej podpory zo

⁵Mrkývka, P., Pařízková, I. Základy finančního práva. 1. Vyd. Brno: Masarykova univerzita. 2008. Str. 206-207

⁶Balko, L. Králik, J. a kol.: Finančné právo. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, 2010. Str. 176

štátneho rozpočtu má tendenciu postupného znižovania a presúvania sa do roviny návratnej finančnej pomoci. V dlhodobom horizonte to znamená, že sa budú finančné podpory oslabovať do takej miery, do akej sa budú finančné zdroje orientované na investície premietat' do cien.

Súčasný stav týkajúci sa zriadenia štátnych fondov je taký, že momentálne sú na základe osobitného zákona zriadené v Slovenskej republike tri štátne fondy a v Českej republike je zriadených šesť štátnych fondov. Fondy môžu byť rôznej povahy, rôzneho charakteru a teda je možné ich diferencovať resp. členiť z niekoľkých hľadísk. Poznáme tieto štátne fondy:

V Slovenskej republike

- Environmentálny fond,
- Štátny fond rozvoja bývania a
- Jadrový fond na vyrad'ovanie jadrových zariadení a na nakladanie s vyhoretým jadrovým palivom a rádioaktívnymi odpadmi.⁷

V Českej republike

- Státní fond životního prostředí,
- Státní fond kinematografie,
- Státní fond kultúry České republiky,
- Státní zemědělský intervenční fond,
- Státní fond dopravní infrastruktúry,
- Státní fond rozvoje bydlení.

Štátny fond má svojho správcu, ktorým je zákonom ustanovený ústredný orgán štátnej správy. Medzi úlohy správcu štátneho fondu patrí aj predkladanie návrhu rozpočtu štátneho fondu, priamo ministerstvu financií. Tento návrh je vždy za príslušný rozpočtový rok a obsahuje tzv. *„prehľad záväzkov a tiež pohľadávok štátneho fondu“* spolu s *návrhom záverečného účtu*.

Na hospodárenie vykonávané so všetkými prostriedkami v dispozícii štátneho fondu sa viažu resp. vzťahujú ustanovenia *zákona č. 523/2004 Z.z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov* a *zákona č. 218/2000 Sb. o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů*.

⁷Balko, L. Králik, J. a kol.: Finančné právo. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, 2010. Str. 179

Štátny fond má svoje vlastné zdroje, ktorými sú jeho *vlastné príjmy*. V prípade potreby je možné poskytnúť tzv. dotácie zo štátneho rozpočtu v rozmedzí, ktoré bolo schválené zákonom o štátnom rozpočte v príslušnom rozpočtovom období, chápané ako tzv. doplnkový zdroj štátneho fondu. Dotácie poskytované zo štátneho fondu má tento povinnosť viesť na samostatnom účte a zároveň dané prostriedky sa nesmú použiť na platy, či na mzdy. Parlament má možnosť v rámci svojho schvaľovacieho procesu, kedy sa jedná o schvaľovanie tzv. „*štátneho záverečného účtu*“ stanoviť pre štátny fond *odvod do štátneho rozpočtu*, avšak tento nesmie presahovať výšku dotácie zo štátneho rozpočtu.

Medzi kompetencie vlády v Slovenskej republike patrí schvaľovanie rozpočtu štátneho fondu, ktorá tak činí spolu s návrhom zákona o štátnom rozpočte týkajúceho sa príslušného rozpočtového roka. V Českej republike je schvaľovací proces rozdielny predovšetkým v tom, že samotnému schváleniu rozpočtu, ktoré má vo svojej právomoci Poslanecká snemovňa predchádza jeho prejednanie vládou.

Čo sa týka rozpočtov týchto fondov, tak platí fakt, že tieto sa zastavujú resp. spracovávajú v termínoch, ktoré sú stanovené na zostavenie štátneho rozpočtu a ich záverečný účet tiež termínovo korešponduje so zostavením štátneho záverečného účtu. V prípade existencie vzťahov a nadväznosti vyvstávajúcich na pomedzí väzieb medzi vládou, zastupiteľským zborom a štátnych fondov možno tento vymedziť ako do značnej miery nesymetrický. V prípade, že fondu chýbajú nejaké potrebné prostriedky ich dodanie zabezpečí štátny rozpočet aj keď z právneho hľadiska tento nenesie nijakú zodpovednosť za záväzky, ktoré si na seba fond naviazal. V prípade, že v rámci hospodárenia fondu, tento dosiahne prebytok, jeho obhospodarovanie ostáva v právomoci fondu. Pozitívum fondov ako takých je teda možno práve v alternatívach využitia prostriedkov a tiež v úsilí, ktoré sa vynakladá na presadzovanie niektorých partikulárnych záujmov.

Financovanie fondov má charakter určitého účelového financovania, čo značí, že jeho zámerom resp. cieľom je predovšetkým zaistiť dlhodobú stabilitu niektorých výdavkov štátu v nadväznosti na stanovené príjmy, ale tiež aj vytvorenie možnosti alebo alternatívy k priamemu dotačnému prerozdeľovaniu finančných prostriedkov. Teda možno povedať, že klasické fondy mimorozpočtového charakteru hospodária s verejnými prostriedkami a sú tiež tradične kontrolované prostredníctvom parlamentu.

Zo svojho charakterového vymedzenia sú vďaka tomu považované za súčasť verejných rozpočtov.⁸

Štátny fond v rámci svojho vymedzenia vyplývajúceho z právnej teórie nemôže zastávať resp. byť v postavení zriaďovateľa ani v postavení zakladateľa vo vzťahu k inej právnickej osobe.⁹

Možnosti ďalšieho teoretického definovania fondu ponúkajú popisné alternatívy, čo konkrétne sa rozumie resp. čo konkrétne zahŕňa pojem štátny, či verejný fond postavený mimo štátneho rozpočtu. Je ho teda možné vymedziť opierajúc svoje poznanie o slovník verejného práva, ktorého obsah venuje svoju pozornosť aj popisu tohto pojmového označenia a teda priamo uvádza, že „*verejný fond je samostatne, účelom verejnej správy venované imanie*“.¹⁰

Právna subjektivita fondu je viazaná na istý majetok, ktorý bol alebo fondu navždy venovaný alebo jeho neustála obnova je natrvalo zabezpečená. V prípade, že nie je žiadny majetok znamená to zánik právnickej osoby ako takej a teda aj samotný zánik fondu. Takýmto spôsobom je zabezpečená diferenciácia verejných fondov vo vzťahu k verejným korporáciám, v prípade ktorých sa právna subjektivita odvodzuje od okruhu osôb, od verejných samostatných ústavov, ktoré v sebe sústreďujú súhrn osôb a vecných prostriedkov.¹¹

Fondy sú teda istým spôsobom v postavení decentralizovaných administratívnych jednotiek, ktoré sú vo svojej podstate podriadené vláde alebo parlamentu, alebo tiež môže ísť o také jednotky, ktoré sú priamo kontrolované vládou prípadne sa jedná o nepriamu kontrolu, výkon ktorej je zastrešovaný za pomoci zástupcov vlády pôsobiacich priamo v orgánoch toho ktorého fondu. Možno teda povedať a na základe vyššie uvedeného zhrnúť, že tieto majú rôzne formy svojej nezávislosti, ktorá je daná predovšetkým ich právnou formou a tiež ich štatútom.

Hlavným dôvodom pre vznik resp. zriaďovanie fondov je predovšetkým reforma role štátneho rozpočtu v rozmedzí posledných rokov dvadsiateho storočia. Zásady reformy a decentralizácia verejných financií vo verejnej správe pretrvávajú. Ide o stav,

⁸Bakeš, M., Karfíková, M., Kotáb, P., Marková, H. a kol. Finanční právo. Praha: C. H. Beck, 2012. Str 118

⁹Horniaková, E., Maruchnič, J. Verejné financie a úvod do meny..Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, 2006. Str.48

¹⁰Laštovka, K. Verejné fondy. Heslo ve Slovníku veřejného práva. Str 1927

¹¹Marková, H., Boháč, R. Rozpočtové právo. Praha: C. H. Beck, 2007.Str. 159

ktorý je dôsledkom desaťročia pôsobiaceho totalitného systému a možno ho vysvetliť ako následok situácie spôsobenej vývojom, kedy verejná správa bola konštituovaná ako istý nástroj moci situovaný do rúk vládnych garnitúr aj pre plnenie iných úloh než služba občanovi a fungovala v iných rámcových podmienkach ako je tomu dnes. Po roku 1989 uskutočnené zmeny, ale aj urputná snaha stále považovať verejnú správu za nástroj moci, nezbavili verejnú správu mnohých z nedostatkov. Súčasťou procesu decentralizácie a modernizácie verejnej správy sú zmeny v jej financovaní. Týmto procesom došlo k decentralizácii kompetencií, ktorá si vyžaduje decentralizáciu verejných financií.

Na základe analýzy súčasného stavu vyplynulo, že za podstatné problémy verejnej správy možno považovať:

- nedostatočnú kontrolu,
- nedokončený model jeho usporiadania,
- súčasný právny stav,
- zanedbané vzdelávanie zamestnancov,
- rast a neefektívnosť výdavkov,
- neprehľadné, nestimulujúce a nespravodlivé financovanie,
- spôsob riadenia,
- deformované postavenie verejnej správy pre podporu ekonomického rozvoja,
- existujúce územné a správne usporiadanie,
- nízka miera vedomostí občanov o verejnej správe.

Moderné ponímanie verejnej správy musí spĺňať všeobecné platné kritériá, bez ohľadu na jej štruktúru, medzi tieto zaraďujeme napríklad:

- kvalitná legislatíva,
- jasná deľba pôsobnosti, zodpovednosti a právomocí medzi inštitúciami verejnej správy vo vzťahu k občanovi,
- vysoká etika zamestnancov a profesionalita v oblasti verejnej správy,
- dodržanie a schopnosť vynucovania práva.

Kvalitná a fungujúca verejná správa je podstatnou súčasťou nevyhnutnou v rámci jestvovania fungujúceho štátu. Celý tento proces reformy je veľmi komplexný a dlhodobý. Obsahuje množstvo noviel zákonov, ako aj naliehavú potrebu nových právnych predpisov a mnohých reforiem týkajúcich sa jednotlivých sektorov.

Aj v dôsledku popísanej situácie dochádza k javu, kedy sa samotný rozpočet v uplynulej dobe, ktorú možno vymedziť na niekoľko posledných desaťročí oslabuje, a to ako vo vertikálnej rovine, tak aj v rovine horizontálnej, čo vedie k decentralizácii v prípade verejných financií smerom k regionálnym a miestnym územným celkom. Následkom týchto vplyvov sa podnecuje tvorba mimorozpočtových štátnych a v niektorých prípadoch tiež miestnych fondov na horizontálnej úrovni v ponímaní verejného rozpočtu.

Z dôvodu resp. vďaka takémuto rozvetveniu v prípade predtým bezrozdielne sústredených daňových príjmov patriacich štátnemu rozpočtu sa presúvajú nemalé objemy v podobe peňazí do tzv. „*fondového hospodárenia*“, ktoré má v tomto prípade všetky svoje príjmy a tiež všetky svoje výdaje viazané účelovo. Z uvedeného vyplýva, že teda na základe tvorby štátnych fondov sa vytvára diverzifikácia verejných financií.¹²

1.1 Stručný exkurz históriou vzniku štátnych fondov

Od samotných počiatkov odkazujúcich na ľudské spoločenstvá sa či už vo väčšej prípadne menšej miere prejavovala akási forma medziľudskej vzájomnej kooperácie, ktorá neodvratne smerovala ku vzniku spočiatku len lokálnych, avšak postupne i podstatne väčších trhových systémov. Až do obdobia, ktoré je považované za počiatok priemyselnej revolúcie nebolo potrebné kontrolovať trh zo strany tzv. vládnucej vrstvy resp. zo strany vládnych subjektov. K takýmto ojedinelým usmerneným zásahom sa väčšinou pristupovalo len v období vojny, poprípade v časoch iných mimoriadnych situácií, ktoré si vyžadovali abnormálne finančné nároky. Vo všeobecnom ponímaní možno konštatovať, že za zlomové obdobie je považované práve 20. storočie, konkrétne tridsiate roky, kedy nastala veľká hospodárska kríza. Až do toho času bolo postavenie štátu v danej veci iba okrajové s občasným charakterom, avšak popri kríze sa postupne dostala do dominantného postavenia s trvalým charakterom.

Za prelomový bod, ktorý nastal od toho momentu sa považuje fakt, že viac menej vo všetkých vyspelých ekonomikách sa stalo pravidlom, že je väčší rast verejných financií než rast týkajúci sa domácej produkcie.

¹²Janovec, M. Mimorozpočtové státní fondy v systému veřejných financí [online]. s. 7. Dostupné z: https://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2012/files/Verejnafinancnicinnost/JanovecMichal.pdf s. 1

V priebehu dvadsiateho storočia sa začala ekonomika ďalej vyvíjať smerom, ako ju poznáme až do súčasnosti. To znamená vytvorenie tzv. zmiešanej ekonomiky, ktorá v sebe kombinuje nástroje slúžiace pre alokáciu vzácnych zdrojov spoločnosti medzi konkurenčné alternatívne spôsoby jej využitia.¹³

Takýto tzv. rastúci trend je následkom narastajúceho významu štátu. Z uvedeného teda možno usúdiť, že v danej dobe neboli výdaje spadajúce do verejného rozpočtu až takou podstatnou zložkou ako je tomu dnes. Do popredia sa čoraz viac dostáva štát, ktorý zastáva rolu tzv. alokačného subjektu, ktorý disponuje so statkami v súkromnej i verejnej sfére resp. sektore a zároveň sa podieľa na distribuovaní blahobytu v tzv. celoštátnej ekonomike.

Podstatným dôvodom existencie verejného sektora je fakt, že tento jestvuje ako priestor tzv. koexistujúci paralelne s privátnym sektorom a vytvára sa ako istý podsystem sociálnej, spoločenskej, ekonomickej a duchovnej sféry. Charakteristická preň je forma rozhodovania prostredníctvom verejnej voľby a následné uplatňovanie kontroly, ktoré má taktiež verejný charakter. Celý tento system sa opiera a teda vychádza z verejnej politiky štátu. Jeho cieľom je predovšetkým uplatniť dve podstatné kritériá, ktorými sú efektívnosť a spravodlivosť.¹⁴

Primárnou resp. hlavnou príčinou vzniku verejného sektora je (*t.z. vládny zásahom*) vyriešenie trhových zlyhaní, kedy sa jedná o situácie, v ktorých dochádza k tzv. „*nedokonalej konkurencii*“, jestvujúcich kolektívnych statkov prípadne k tvorbe externalit. Teda popísaný jav nastane za predpokladu, že v danej situácii nie je reálne možné dosiahnuť trhovo efektívne riešenia. Ide teda o stav, kedy sa pod vplyvom určitých okolností resp. udalostí udeje, nastane zlyhanie trhového systému v rámci dosahovania alokácie dostupných zdrojov, čím nastáva neefektívna alokácia zdrojov, čo následne speje k dosiahnutiu straty efektivity.¹⁵ Tieto stavy sú najčastejším dôvodom spolu s inými anomáliami, ktoré sú naviazané na súkromný sektor a vyúsťujú k potrebe zavedenia regulácie prípadne istej formy úprav zo strany vlády.

Na vznik verejného sektora sa viažu i funkcie, prostredníctvom ktorých začal vyvíjať čoraz väčší vplyv na trh. Je možné ich diferencovať a klasifikovať v rámci

¹³Jackson, P. ekonomie veřejného sektoru. 1. Vyd. Praha: Eurolex Bohemia. Str. 37

¹⁴Ochrana, F. Veřejný sektor a efektivní rozhodování. Vyd. 1. Praha: Management Press. Str. 11

¹⁵Peková, J. Veřejné finance. 4., aktual. Praha : ASPI. Str. 16

niekoľkých kategórií, ide o funkciu alokačnú, stabilizačnú, distribučnú koordinačnú a kontrolnú.

Ako už bolo v popise skôr uvedené, v obsahu odbornej literatúry neexistuje jediná a výhradná definícia suverénnych fondov. S tým teda priamo súvisí aj otázka, od ktorého roku je možné reálne datovať ich existenciu? Vo všeobecnosti sa najčastejšie udáva, že tieto subjekty existujú už 60 rokov. V takomto ponímaní ide predovšetkým o štátne, vládou kontrolované, finančné zdroje. Uvádza sa, že tieto zdroje sú primárne, ale nie výhradne. Ide teda o suverénne fondy napĺňané z naakumulovaných prebytkov zahraničnej meny, často, ale nie vo všetkých prípadoch. Jedná sa predovšetkým o finančné prostriedky získané priamo alebo nepriamo z exportu prírodných zdrojov.

Čo je teda hlavným resp. základným determinantom ich zväčšovania sa a pochopiteľne i rastu významnosti vo finančnej architektúre sveta v 21. storočí? Zdá sa, že odpoveď nie je ani zďaleka jednoduchá, nakoľko názory jednotlivých odborníkov sú často rôzne a kontroverzné. Za základný činiteľ uplatnený v rámci nástupu a expanzie suverénnych fondov možno považovať predovšetkým proces globalizácie a zároveň úlohu resp. funkciu a postavenie vlád (*štátov*) v súčasnom svete. Do popredia sa prediera istá otázka vplyvu suverénnych fondov v autoritársky riadených krajinách, keďže tieto majú eminentný záujem „*usadiť sa*“ v strategických segmentoch vymedzených regionálnych trhov. Táto obava má svoj prvotný pôvod v mimoriadne silnejúcej pozícii, ktorú zastávajú a získavajú rastom svojej vlastnej ekonomickej sily.

História vzniku štátnych fondov v našich podmienkach má spoločného menovateľa, keďže Slovenská a Česká republika fungovali v istom období svojho vývoja ako spoločný štát, čo sa prejavilo vo všetkých oblastiach. Tento vývoj mal podstatný vplyv aj na formovanie oblasti finančného práva, ktoré upravuje spoločenské vzťahy, vznikajúce v procese tvorby, rozdeľovania, či používania verejných peňažných fondov a v procesoch s týmto súvisiacich. Tým finančné právo reguluje tzv. finančné činnosti a podieľa sa na tvorbe resp. vytváraní materiálneho podkladu fungovania samotnej verejnej správy a tiež systému verejnej moci spoločne s celým radom subjektov poskytujúcich verejné statky k uspokojovaniu verejných potrieb. Tieto sú potom v rôznej miere poskytované verejným sektorom a istené štátom, obcami a financované celkom, poprípade len z časti z finančných prostriedkov, ktoré sú sústredované do sústavy verejných rozpočtov. Teda táto problematika postupne

vytvorila ucelený subsystém finančného práva, ktorému patrí označenie rozpočtové právo. Toto pododvetvie má svoje historické korene jednak vo vývoji finančného hospodárstva v jednotlivých sociálnoekonomických formáciách a jednak vo vzniku a vývoji štátneho rozpočtu a ostatných verejných rozpočtov.

Vývoj týkajúci sa vzniku štátnych fondov má ako už bolo skôr preznačené značne rozsiahlu históriu, kedy vôbec prvými fondmi, ktoré možno považovať za predchodcov štátnych fondov boli v rámci vydania Benešových dekrétov práve Fond národní obnovy a tiež Národní pozemkový fond. Ich podstata tkvela v zhromaždení skonfiškovaného majetku a jeho následného pridelenia oprávneným žiadateľom, ktorí boli zadefinovaní taktiež v rámci obsahu týchto dekrétov.¹⁶

Štátnym fondom zriadeným ešte pred novembrovou revolúciou bol Státní fond pro zúrodnění půdy. Tento bol založený resp. jeho vznik sa datuje do roku 1969 a jeho zrušenie prislúcha na rok 2006. Tento fond mal v porovnaní s fondom v dnešnom ponímaní jednu podstatnú odlišnosť, a to, že nemal charakter samostatnej právnickej osoby ako je tomu v súčasnosti, pri štátnych fondoch pôsobiach na území Českej republiky, ale jednalo sa o formu interného účtu Ministerstva zemědělství. Jeho hlavným cieľom resp. účelom bolo podporovať poľnohospodárske subjekty a Státní meliorační správy, zakladanie nových sádov a tiež nových viníc a v neposlednom rade aj výstavba nových vodných nádrží.

„Zamatová revolúcia“ mala za následok enormné zmeny odrážajúce sa v mnohých sférach, teda neobišla ani fondy.

Privatizácia, ako istý proces obmeny vlastníckych vzťahov pôsobiach v ekonomike, je v Slovenskej republike od počiatku uskutočňovania celkovej transformácie tzv. „bývalej direktívnej ekonomiky“ Českej a Slovenskej Federatívnej republiky na ekonomiku trhovú.

Zviazaná je predovšetkým organizačne i inštitucionálne so vznikom a tiež samostatným pôsobením Fondu národného majetku Slovenskej republiky. Fond zastával postavenie právnickej osoby zriadenej v roku 1991 (*zákonom Slovenskej národnej rady č. 253/1991 Zb. o pôsobnosti orgánov Slovenskej republiky vo veciach prevodov majetku štátu na iné osoby a o Fonde národného majetku Slovenskej republiky*).

¹⁶Beneš, E. Dekret presidenta republiky ze dne 25. října 1945 o konfiskaci nepřátelského majetku a Fondech národní obnovy [online]. 1945. Dostupné z: <http://www.psp.cz/docs/laws/dek/1081945.html> s. 1 - 3

Zmyslom jeho jestvovania a teda aj podstatnou činnosťou bol práve prevod majetku štátu vymedzeného k privatizácii na neštátne subjekty. Prevod týkajúci sa privatizovaného majetku sa realizoval a zabezpečoval podľa *zákona č. 92/1991 Zb. o podmienkach prevodu majetku štátu na iné osoby v znení neskorších predpisov* na základe tzv. rozhodnutia o privatizácii, ktoré ustanovuje aj konkrétne podmienky spoločne s rozsahom a spôsobom privatizácie. Fond národného majetku Slovenskej republiky bude zrušený v decembri 2015.

V roku 1991 boli zriadené privatizačné fondy v súvislosti s privatizáciou štátneho majetku. Išlo o Pozemkový fond České republiky, Fond národného majetku České republiky a medzi zriadené privatizačné fondy zaraďujeme aj tretí z pomedzi privatizačných fondov, ktorým je Fond dětí a mládeže. Tieto boli založené ako fondy mimorozpočtového charakteru, vtedy ich príjmy nepochádzali zo štátneho rozpočtu ale prebiehajúcej privatizácie verejného majetku, ktorá mala v tej dobe výrazne masívny charakter. Pôvodný plán bol realizovať založenie týchto fondov len na určitý čas resp. na dobu určitú. Ale postupom času sa udiali niektoré zmeny, na základe ktorých nastalo zrušenie Fondu národného majetku, za ktorým stál naproti tomuto jednoduchému zrušeniu relatívne zdĺhavý proces rušenia Pozemkového fondu České republiky. Dnes funkciu tohto fondu prebral Statní pozemkový úřad.¹⁷

Pozoruhodný je fakt, že tieto fondy sa nezriadili ako klasické štátne fondy, keďže toto označenie neniesli priamo v znení svojich názvov. Táto absencia názvu je výsledkom toho, že spomínané privatizačné fondy neboli klasicky definované za pomoci rozpočtových pravidiel ako tomu býva zvykom pri ostatných štátnych fondoch.¹⁸

Posledný spomínaný privatizačný fond bol zriadený *zákonom č. 113/1993 Sb. o Fondu dětí a mládeže, ve znění zákona č. 307/1997 Sb. a zákona č. 220/2000 Sb.*, ktorý sa celým pomenovaním označoval ako Fond dětí a mládeže. Ku dňu 1. 12. 2000 bol však tento fond zrušený a daný do likvidácie a následne ku dňu 1.1.2005 prešli prv jemu prislúchajúce práva a povinnosti na Ministerstvo financií Českej republiky.

„Likvidátor však v dané věci nepostupoval v souladu se zákonem, když prostřednictvím svého právního zástupce učinil veřejnou soutěž dříve a o vyhlášení

¹⁷Slaviček, P. Státní fondy v České republice. *Auditor*[online]. Dostupné z: www.bdo.cz/viewfile.asp?file=1418 s. 8

¹⁸Tamtiež Str. 9

*veřejné soutěže neinformoval příslušné státní orgány (MF ČR a Vládu ČR). Následně došlo k uzavření kupní smlouvy přesto, že Parlament ČR zakázal převod majetku FDM mimo bezúplatného převodu. Postup likvidátora FDM byl soudy shledán jako protiprávní, a proto byla Česká republika rozsudky výše uvedených soudů určena jako vlastník předmětných nemovitostí.*¹⁹

Príjmy, ktoré pochádzali z privatizácie tzv. národného majetku spoločnosti s účasťou štátu, nie sú príjmami štátneho rozpočtu. Zákon, ktorým sa zrušil Fond národného majetku obsahuje definovanie titulov, na ktoré môžu byť tieto prostriedky použité.

Pôvodne sa mali vypustiť z návrhu platobné tituly, na ktorých základe dochádzalo k prevodu privatizačných prostriedkov do Státního fondu dopravní infrastruktúry a tiež do Státního fondu rozvoje bydléní. Došlo však k prijatiu pozmeňujúceho návrhu, ktorým bolo umožnené, aby sa výnosy z majetku vymedzeného na privatizáciu prípadne zisk z účasti v obchodných spoločnostiach použil na tieto fondy prípadne previedol do štátneho rozpočtu z dôvodu zníženia deficitu tzv. penzijného účtu. Zrušila sa však i možnosť previesť peniaze pochádzajúce z privatizácie do Státního fondu životního prostředí.

Na základe predpokladov zákonodarcov sú takéto štátne fondy napojené resp. naviazané priamo na rozpočet štátu a potom ich činnosť sa v rozhodujúcej miere financuje zo štátneho rozpočtu a prejavujú sa tu snahy smerované k uchovaniu tohto trendu aj v budúcnosti.

Domnievam sa, že takáto masívna privatizácia, ktorá sa realizovala v danom období, mala svoj zmysel a zároveň svoje opodstatnenie v rámci jej uskutočnenia v 90. rokoch minulého storočia, avšak desať rokov malo bohate postačovať na to, aby sa vytvoril a sformoval súkromný sektor, ktorý bude reálne skutočne najsilnejším „hráčom“ v hospodárskej súťaži.

Od roku 2000 naďalej už nebolo nutné privatizovať „všetko“. Štát vo svojom mocenskom postavení predsa na plnenie jemu vlastných úloh skutočne potrebuje aj nejaký majetok. Predovšetkým bolo potrebné opatrne postupovať pri privatizácii elektrární, železníc, letísk, prístavov a pod. Fakt, že vlády naďalej potrebovali peniaze pochádzajúce z privatizácie na upchatie resp. vyplnenie istých dier, ich naozaj

¹⁹<http://www.uzsvm.cz/kveten-2009-0-85/majetek-fondu-deti-a-mladeze-znovu-patri-statu-37897/>

neospravedlňuje. Napríklad oddĺženie týkajúce sa bánk bolo síce skutočne potrebné, ale zároveň následné nakladanie s tzv. klasifikovanými pohľadávkami zo strany špecializovaných štátnych inštitúcií už tak celkom v poriadku nebolo. Nebola tu vynaložená snaha o čo najlepšie speňaženie pohľadávok (*prípadne o ich kapitalizáciu*), ale znova sa realizovali „*obchody*“. Obdobnému scenáru podliehalo aj oddĺžovanie zdravotníctva. Na všetky tieto tzv. „*špásy*“ sa využívali výnosy pochádzajúce z privatizácie. V čoho dôsledku sa na rozvojové projekty opäť nedostalo.

Zákonom č. 178/2005 Sb. o zrušení Fondu národního majetku České republiky a o působnosti Ministerstva financí při privatizaci majetku České republiky bol zrušený Fond národného majetku a všetku agendu po ňom prevzalo Ministerstvo financií. Návrh súvisiaci s jeho zrušením bol už síce predložený o dva roky skôr v rámci reformy týkajúcej sa verejných financií, a to spoločne so zrušením Českej konsolidačnej agentúry a zrušením Fondu národného majetku. Transformácie fondov sa uplatnili najmä od roku 2003, kedy fond prepustil takmer tretinu vlastných zamestnancov, reorganizoval svoju štruktúru a previedol niektoré zo svojich činností na Ministerstvo financií, na ktoré prešlo i niekoľko jeho zamestnancov a tiež účty fondu. Peniaze, ktoré nadobudol štát v dôsledku privatizácie sa nestali súčasťou rozpočtu a šli napríklad do jednotlivých fondov.

Ministerstvo financií malo zaistiť, aby prechod privatizačnej agendy prebehol kontinuálne čiže tak, aby sa to odzrkadlilo v čo najmenšej možnej miere na štátnom rozpočte. I tak fond dostal z rozpočtu viac finančných prostriedkov než tomu bolo rok predtým a tieto šli najmä na odchodné pre prepustených zamestnancov.

Pozemkový fond a jeho činnosť vláda predĺžila spočiatku do roku 2009 a následne do roku 2012 s úmyslom nezrušiť ho, len transformovať do podoby novej inštitúcie. Jeho existencia sa teda naďalej realizovala v podobe výkonu mu vlastných činností, ktorými boli najmä privatizovanie štátneho majetku, vysporiadanie nárokov patriacich oprávneným osobám prípadne i uspokojovanie nárokov spojených s reštitúciou. V súčasnosti tento fond neexistuje ale došlo k jeho nahradeniu Státním pozemkovým úradom.

Tento jemu zverený majetok predáva resp. rozpredáva navyše vykonáva aj bezodplatné prevádzanie, a to spravidla do vlastníctva obcí a iných ďalších subjektov pôsobiacich na poli verejného sektora. Vďaka svojmu unikátnemu postaveniu sa Fond

národného majetku a Pozemkový fond ako bolo vyššie predznačené nezaradovali do sústavy tzv. verejných rozpočtov. V ich ponímaní totiž nešlo o klasické štátne fondy, ako sú tieto vymedzené pomocou rozpočtových pravidiel. Medzi odlišnosti patrí okrem skôr uvedeného aj fakt, že ich účtovanie sa nespravovalo pravidlami pre ostatné fondy, ktoré boli vymedzené predovšetkým pre tzv. rozpočtové organizácie ale podliehalo starým pravidlám pre účtovníctvo hospodárskych organizácií.²⁰

V histórii fondov pôsobiach na území Českej republiky sa v roku 1993 ocitol aj už spomínaný Fond dětí a mládeže. Jeho základným smerovaním resp. cieľom bolo spravovať a naďalej aj využívať podporu činností zameraných v prospech dětí a mládeže.²¹

Do jeho majetku prešiel nehnuteľný majetok Socialistického svazu mládeže, ktorého správu mal tento fond vykonávať a ďalej využívať na prospech dětí a mládeže. V rámci jeho činnosti sa často poukazovalo na to, že mal na svojom účte množstvo mediálne prepieraných škandálov, na ktoré poukazoval najmä Najvyšší kontrolný úrad. Kontrola ním vykonaná totiž zistila že tento nenaplnil svoje poslanie a svoj nehnuteľný majetok využíval predovšetkým k nájmu na komerčné účely a príjmy, ktoré z tohto nájmu mal boli vzhľadom na zmluvy uzatvorené za značne nevýhodných podmienok len zanedbateľné. Finančná podpora zo strany fondu smerovaná na účel za ktorým bol tento zriadený bola absolútne mizivá, v čoho dôsledku sa tento dostal v roku 2000 do likvidácie čo predchádzalo jeho zrušeniu.

V súčasnosti pôsobí v rámci Českej republiky šesť štátnych fondov, najstarším z nich je Státní fond životního prostředí České republiky, ktorého vznik sa viaže na rok 1991, vytvoril sa vďaka splynutiu Fondu ochrany vôd a Fondu ochrany ovzduší. Jeho nosná úloha je definovaná ako poslanie stimulačného charakteru. Bol zriadený ako iná štátna organizácia a rozmedzie výkonu jeho činnosti upravuje štatút fondu.

V roku 1992 došlo k zriadeniu dvoch ďalších fondov pod názvami Státní fond kultúry České republiky. Tento vznikol ako právnická osoba a zapisuje sa do obchodného registra. Druhým fondom, ktorý viaže svoj vznik k roku 1992 je Státní fond České republiky pro podporu a rozvoj české kinematografie.

²⁰Slaviček, P. Státní fondy v České republice. In Auditor, 2010 č. 7, Str.9

²¹Předpis č. 113/1993 Sb., zákon o Fondu dětí a mládeže, ve znění pozdějších předpisů, ČR [online]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-113>

³⁴Předpis č. 364/2000 Sb., zákon o zrušení Fondu dětí a mládeže a o změnách některých zákonů, ČR [online]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-364>

Vo všeobecnosti sa rok 2000 niesol v znamení definitívneho konca privatizácie v priemysle fondov. Začal sa proces tzv. „otvárania fondov“, kedy nútené premeny uzavretých foriem fondov sa transformovali na otvorené podielové fondy a majetok v otvorených podielových fondoch rástol. Bohužiaľ najmä vďaka premene investičných a uzavretých podielových fondov z kupónovej privatizácie. V rámci procesu tzv. relicencovania bola odobratá licencia mnohým subjektom, ktoré buď ukončili činnosť na základe vlastného rozhodnutia, alebo spoločnostiam, ktoré poškodzovali svojou činnosťou zákazníkov a kapitálový trh.

Rok 2000 sa spája so zmenou organizačného i vecného významu, ktorá sa týkala zabezpečovania regulácie organizovania trhu poľnohospodárskych výrobkov a potravín, teda z pôvodného *Státního fondu tržní regulace* sa stal Státní zemědělský intervenční fond. „Dnem 11. srpna 2000 nabył účinnost zákon č. 256/2000 Sb., o Státním zemědělském intervenčním fondu. Tímto dnem byl současně zrušen Státní fond tržní regulace v zemědělství. Podle § 14 zákona č. 256/2000 Sb. Bylo současně stanoveno: - v odst. 1, že dnem nabytí účinnosti tohoto zákona přecházejí všechna práva a závazky Státního fondu tržní regulace, včetně práv a povinností z pracovně právních vztahů zaměstnanců, na Státní zemědělský intervenční fond.“²² Tento fond zodpovedá potrebám regulácie trhu orientovanému na poľnohospodárske produkty v Európe. Teda dôvodom pristúpenia k vykonaniu takejto zmeny bol vnútorný tlak cielený na zlepšenie transparentnosti a efektivity pri hospodárení vykonávanom s prostriedkami štátu. Dôvodom bolo aj prispôsobenie postupov a procesov zaužívaných v Českej republike procesom a postupom, ktoré uplatňujú predovšetkým hospodársky naozaj pokročilé a vyspelé krajiny Európskej únie. Keďže úroveň využívania informačných technológií v rámci správy verejných financií a ani zvolené postupy už nekorešpondovali s novými inovatívnymi štandardmi, ktoré by umožňovali v danej oblasti dosahovať potrebné optima.

Státní fond rozvoje bydlení a Státní fond dopravní infrastruktury sú poslednými dvomi fondmi, ktorých zriadenie sa viaže na rok 2000.

Na základe uvedeného možno povedať, že v prípade vývoja daného odvetvia a jeho následného smerovania v Českej republike sa tento v posledných rokoch niesol v znamení vplyvu predovšetkým troch základných faktorov. Prvým a hlavným

²²http://www.szif.cz/cs/CmDocument?rid=%2Fapa_anon%2Fcs%2Fdokumenty_ke_stazeni%2Fsystemov_a_navigace%2Fo_nas%2Fvyrocni_zpravy_szif%2F1220345733718.pdf

impulzom pre jeho vznik a rozvoj, ako aj napredovanie celého kapitálového trhu, bola samotná privatizácia, ktorá stála pri zrode prvých fondov. Po vzniku generálnych inštitúcií však bol ich následný vývoj ovplyvnený predovšetkým pôsobením ďalších dvoch dominantných faktorov. Ide o nedostatky v legislatíve a jej vymáhania a deformácie českého kapitálového trhu spôsobené predovšetkým ako následok nedostatočného výkonu štátneho dozoru.

V posledných rokoch prestalo mať slovo „fond“ hanlivý nádych a začína byť vnímané ako vhodný variant zhodnotenia úspor, či poskytnutia potrebnej formy podpory. Tento proces bol však v značnej miere sprevádzaný radou noviel zákonov, týkajúcich sa českého kapitálového trhu, vznikom inštitúcie zodpovedajúcej za štátnu reguláciu i činnosťou Únie investičných spoločností ČR, vykonávajúcej tzv. samoreguláciu účastníkov trhu. Avšak situácia vyvstávajúca v okolí pôsobenia fondov stále nie je vyslovene priaznivá, v čoho dôsledku je potrebný ešte ďalší vývoj k jej čo možno najpriaznivejšiemu zlepšeniu.

Vývoj v Slovenskej republike po roku 1989 sa postupne odlišoval centralizoval sa najmä v snahe realizovanej za pomoci jednotlivých ministerstiev zabezpečiť stabilizáciu transferov do oblastí, ktorým v rámci štátnych rozpočtov reálne hrozili každoročne reštrikcie, v súvislosti s tým, že sa jednalo o menej významné a tiež častokrát aj len naozaj ťažko obhájiteľné investície.²³

V minulosti v Slovenskej republike vykonávalo svoju pôsobnosť až 16 štátnych fondov, ale prijatím zákona č. 553/2001 Z.z. *o zrušení niektorých štátnych fondov, o niektorých opatreniach súvisiacich s ich zrušením a o zmene a doplnení niektorých zákonov* boli zrušené štátne účelové fondy až na dva, ktorým sa ich pôsobenie v tomto úseku ponechalo a nimi boli Štátny fond rozvoja bývania a Jadrový fond. Dôvodom, ktorý viedol k zrušeniu týchto fondov (*predpokladalo sa, že dôjde k zrušeniu všetkých fondov*) bola teda tzv. „atomizácia“ resp. štiepenie, ktoré sa dotýkalo verejných financií, čo malo za následok sťaženie kontroly hospodárenia. V dôsledku tohto vývinu zostali dva štátne účelové fondy, avšak došlo k zmene právnej úpravy, ktorá pojednávala o ich postavení a bol schválený zákon č. 587/2004 Z.z. *o environmentálnom fonde*.

Cieľom tejto reformy na úseku verejných financií bolo najmä sledovanie zámeru, ktorým bolo zvýšenie efektivity pri hospodárení resp. nakladaní so štátnymi

²³Pospíšil, R. Veřejná ekonomika: současnost a perspektiva. 2013. Str. 20

fondmi a tiež získanie efektívnej kontroly, ktorú bolo potrebné nadobudnúť nad rozdeľovaním týchto zdrojov. Ďalším z cieľov, ktoré sa mali dosiahnuť, bolo odstránenie resp. eliminácia nedostatkov vyvstávajúcich v rámci ich hospodárenia.

Realizovaním reformy sa v prípade štátnych fondov v prevažnej miere pristúpilo k ich transformácií do príslušných rozpočtových kapitol, pričom ich funkcie a činnosti sa nahradili samostatnými programami pôsobiacimi v rámci programového rozpočtovania. Za podstatné a asi aj najvýraznejšie prínosy, ktoré priebeh reformy so sebou priniesol, boli transformácie štátnych fondov, ktorými sa najmä odstránila duplicita, v prípadoch kedy rovnaké aktivity, či prípadné projekty, ktoré sa mali realizovať poberali zdroje na svoje uskutočnenia aj zo štátnych fondov aj zo štátneho rozpočtu. Príjmy a výdavky štátnych fondov sa stali príjmami a výdavkami štátneho rozpočtu, došlo k zastaveniu procesu tzv. „*drobenia*“ štátneho rozpočtu, v ktorého dôsledku by sa postupne naďalej oslabovali verejné funkcie štátu. Došlo k procesu posilnenia, čo sa týka postavenia centra nad kontrolovaním resp. kontrolou verejných zdrojov, posilnila sa aj zodpovednosť tzv. „*správco* *kapitol*“ nad efektívnym využívaním zdrojov, zásada resp. princíp „*rozdeľovania zdrojov na projekty*“ sa nahradila zásadou resp. princípom „*pokrytia potrieb alebo projektov zdrojmi*“ a v neposlednom rade všetky zdroje sú vedené na účtoch v rámci štátneho rozpočtu a z pohľadu časového aspektu by mali v budúcnosti odrážať zlepšenie pozície vládneho sektora, čo značí podstatný aspekt riadenia dlhu a hotovosti.

Vplyv týchto zmien sa výrazne prejavil najmä s ohľadom k pripravovanej reforme štátnej pokladnice, kedy sú už tieto finančné zdroje tzv. „*transformovaných štátnych fondov*“ predmetom hospodárenia jediného účtu, čo sa v nemalej miere odzrkadlilo pod elimináciou rizika neoprávneného nakladania s takýmito prostriedkami.

1.2 Všeobecný náhľad na postavenie štátnych fondov- teoretické názory, problematika ich zaradenie do rozpočtového práva

Prerozdeľovanie verejných financií sa prispôsobuje úprave podrobenej pod oblasť finančného práva, ktorého predmetom úpravy je predovšetkým zastrešiť regulovanie vznikajúcich, meniacich sa a zanikajúcich spoločenských vzťahov vyvstávajúcich v rámci procesu tvorby, rozdeľovania a tiež používania tzv. verejných

finančných fondov. Teda toto právne odvetvie svojim obsahom zabezpečuje reguláciu oblasti týkajúcej sa činnosti hradených z prostriedkov, ktoré sú sústredené v sústave verejných rozpočtov. Tieto tzv. finančné činnosti ovplyvňujú vznik mnohých subjektov ako štát, obec atď. ktorým v rôznej miere poskytujú isté statky, ktoré pochádzajú práve z týchto činností. Problematikou úpravy fungovania a regulácie verejného rozpočtu sa zaoberá rozpočtové právo, ktoré svojim obsahom umožňuje konsolidáciu tejto oblasti do uceleného právneho systému.

Možno ho definovať ako súhrn noriem finančnoprávneho charakteru, ktorých úlohou je úprava rozpočtovej sústavy, štátneho rozpočtu, rozpočtového procesu. Tieto normy majú hmotnoprávny a procesnoprávny charakter a regulujú správanie sa subjektov finančných vzťahov viažucich sa k verejným financiám.

Rozpočtom sa rozumie v širšom význame prehľad súkromného prípadne verejného hospodárstva naviazaných na určité obdobie a tiež prehľad hovoriaci o príjmoch, ktoré sú na toto obdobie naviazané. Jeho úloha v spoločnosti je prejavovaná vo forme dvojakého pôsobenia a to hospodárskeho a tiež štátoprávneho. Avšak spravidla dochádza najmä k jeho charakterizovaniu v roli hospodárskej keďže sa jedná o istý druh plánu stanoveného v určitom období, ktorý sa zameriava na príjmy a výdavky.²⁴

Historický vývoj týkajúci sa rozpočtov a ich systémov viedol postupným smerovaním k vzniku fiškálneho federalizmu, čo značí stav popisovaný ako viacstupňové usporiadanie sústavy rozpočtov. Takáto diferenciacia nadväzuje na tzv. štátoprávne rozdelenie zeme, kedy sú práva a povinnosti rozdelené v rámci jednotlivých stupňov riadenia. Jestvovanie takejto sústavy dáva alternatívu k diferenciovaniu a využitiu centralizovaného systému a tiež tzv. regionálnych rozhodnutí efektívnym spôsobom.

Najpodstatnejším posolstvom tohto systému má byť práve fakt, že alokačná funkcia typická v rámci pôsobenia verejného sektora, môže mať v rôznych častiach štátu odlišný charakter v nadväznosti k lokálnym prevenciám príslušného obyvateľstva. Potom štátne fondy predstavujú dokonalý príklad popísanej myšlienky, kedy tieto fungujú na tzv. princípe regionálnej alokácie zdrojov. Teda verejný rozpočet sa im darí

²⁴Mrkývka, P., Pařízková, I. Základy finančního práva. 1. Vyd. Brno: Masarykova univerzita. Str. 152

presúvať na miesta, kde sú finančné prostriedky naozaj potrebné, pričom tak činia efektívne a decentralizovane.

Možno povedať, že spoločným znakom sústavy verejných rozpočtov je ich prístup k verejným financiám. Ide teda o sústavy pozostávajúce z verejných rozpočtov a tiež sústavy vzťahov, ktoré tieto medzi sebou uplatňujú. Práve tu sa dajú vnímať vplyvy pôsobiace ako jednotlivé rozpočty v podobe istých článkov patriacich pod správu rozpočtovej sústavy. Možno sem zaraďovať i orgány, ktoré sa buď zúčastňujú, prípadne vykonávajú kontrolu rozpočtového procesu. Teda možno zhrnúť, že k uceleniu rozpočtového systému, ktorý je vystavaný na princípe tzv. rozpočtového federalizmu je zrejmé, že štátne fondy zaraďujeme podľa ich role v štátnej správe a podľa dôvodu pre ktorý boli tieto vytvorené.

1.3. Existencia mimorozpočtových fondov v chápaní Európskej únie

Existencia fondov v chápaní Európskej únie sa predovšetkým plošne líši od národnej legislatívy, najmä vzájomná solidarita preukazovaná pomocou poskytovania príspevkov z fondov nepomáha len prijímateľom pomoci, ale priaznivo vplýva aj na štáty, ktoré sú hlavnými prispievateľmi do rozpočtu Spoločenstva. Napríklad tým, že ich podniky profitujú z veľkých investičných projektov v slabších regiónoch. Ignorácia rozdielov vyvstávajúcich medzi jednotlivými regiónmi by mohla na druhej strane viesť k ich prehľbovaniu, čo by brzdilo ďalší rozvoj Európskej únie ako celku. Nástrojmi regionálnej politiky sú štrukturálne fondy. Napriek faktu, že všetky štrukturálne fondy pôsobia viac menej spoločne, každý z nich má svoje špecificky vymedzené tematické oblasti. Na štrukturálne fondy pre národné programy plynú peniaze z celkového rozpočtu Európskej únie. Na rozpočte Európskej únie sa teda účastnia a podieľajú a finančne doň prispievajú všetky členské štáty EÚ. Sú to teda verejné prostriedky.

Motiváciou pri ich prerozdeľovaní zaostalejším regiónom EÚ je predovšetkým zmiernenie rozdielov v jednotlivých regiónov, a tým i napredovanie a ďalší rozvoj Európskej únie ako celku. Vďaka štrukturálnym fondom je možné dosiahnuť profit veľkých investičných projektov v slabších, respektíve zaostalejších regiónoch.

Štrukturálne fondy nie sú orientované na financovanie individuálnych projektov, ale naopak na viacročné programy, ktorých cieľom je dosiahnutie regionálneho rozvoja.

Tie podliehajú spoločnej príprave sústredenej do rúk regiónov, členských štátov a Európskej komisie. Programy sú pripravené podľa istých spoločných východísk navrhnutých Európskou komisiou pre EÚ ako celok.

Nárok k využívaniu štrukturálnych fondov majú iba členské krajiny EÚ. Programujú sa prioritne zameriavajú na sedemročné obdobia.

Možno povedať, že štrukturálne fondy sú spoločne s kohéznymi fondmi finančnými nástrojmi regionálnej politiky vykonávanej Európskou úniou. Ich podstatným cieľom je znižovať resp. stierať rozdiely medzi jednotlivými regiónmi členských štátov. Európske štrukturálne fondy spájajú svoj vznik s rokom 1957, kedy sa tak stalo podpisom Rímskej zmluvy.

Rozpočet v rámci Európskej únie sa z pohľadu svojej koncepcie ponáša resp. pripomína štátny rozpočet, čo sa týka jeho príjmovej a výdajovej stránky tieto sú precízne koncipované a štruktúrované.

Každý z rozpočtových rokov musí mať svoje príjmy a výdavky predbežne vyčíslené a zahrnuté do rozpočtu. Tieto položky týkajúce sa príjmov a výdavkov musia mať vyrovnaný charakter. Rozpočet je potom financovaný za pomoci vlastných zdrojov a prostriedkov.²⁵

Regionálna politika vykonávaná na úrovni Európskej únie (*resp. kohézna politika al. politika súdržnosti*) je založená na tzv. „*finančnej solidarite*“, ktorá sa presadzuje medzi jednotlivými regiónmi.²⁶

Na financovanie a podporu úloh a cieľov štrukturálnej a regionálnej politiky v rámci fungovania Európskej únie slúžia predovšetkým štrukturálne fondy.

Ako jedným zo zdrojov poskytovania tzv. „*nenávratnej pomoci*“, ktorý bol práve vďaka Európskej únii poskytovaný v krajinách strednej a východnej Európy, išlo o tzv. fond, pod názvom Fond Phare. Program Phare sa stal najväčším programom pomoci v strednej Európe, ktorý poskytuje odbornú expertízu a investičnú podporu. Vznik tohto fondu bol reakciou na politické zmeny, ktoré prebehli v Maďarsku a Poľsku. Vďaka tomuto fondu sa týmto krajinám malo zabezpečiť poskytnutie pomoci potrebnej k podpore politických a tiež ekonomických reforiem.²⁷

²⁵<http://www.euractiv.cz/regionalni-rozvoj/clanek/program>

²⁶http://europa.eu/about-eu/funding-grants/index_sk.htm

²⁷Tamtiež

Fond Phare sa postupne rozdelil na viaceré národné ale tiež mnohonárodné programy, ktoré majú charakter cezhraničnej spolupráce.

Fond ISPA bol stanovený resp. zriadený pre kandidátske krajiny, ktoré sa uchádzali o vstup do Európskej únie. Podpora, ktorá sa čerpala z tohto fondu sa medzi kandidátske krajiny rozdeľovaná na základe určitých stanovených kritérií, nimi boli:

- počet obyvateľov,
- HDP, rozloha štátu,
- pripravenosť na využívanie fondu a čerpanie jeho prostriedkov.

Po vstupe krajín do Európskej únie úlohu tohto fondu prevzal Fond súdržnosti.

Ďalším z pomedzi fondov bol Fond Sapard, ktorý poskytoval investície v oblastiach týkajúcich sa poľnohospodárstvo a tiež rozvoja vidieka. Jeho podstatnou úlohou bolo zamerať kandidátske krajiny na spoločné priority poľnohospodárskej politiky a tiež naučiť sa využívať finančné praktiky a postupy a kontrolné mechanizmy, ktoré sa bežne praktizujú v rámci Európskej únie.

Za azda najväčší prínos Fondu Sapard možno považovať príležitosť k osvojeniu si náročných pravidiel štrukturálnych fondov Európskej únie a tiež prípravy legislatívneho rámca, princípov programovania, vybudovania potrebných inštitúcií atď.

V rámci pôsobenie štrukturálnych fondov tu má svoje nepopierateľné miesto aj Európsky fond regionálneho rozvoja. Zabezpečuje regionálny a mestský rozvoj, teda k jeho hlavným cieľom možno zaradiť podporu zlepšovania pracovných miest, infraštruktúry, podporu malých a stredných podnikateľov, ochranu a zlepšovanie podmienok životného prostredia, rozvoj turistického ruchu, rozvoj technológií.²⁸

Ďalším z pomedzi fondov v chápaní Európskej únie je Európske sociálny fond, ktorého vznik sa viaže na rok 1958 a jeho základným poslaním je sociálne začlenenie a dobrá správa vecí verejných. Čiže tento vznikol za účelom podpory v oblastiach týkajúcich sa integrácie nezamestnaných, najmä, čo sa týka osôb u ktorých sa jedná o nezamestnanosť dlhodobého charakteru, integrácie mladých ľudí do pracovného procesu, ale aj integráciu osôb, ktoré boli vylúčené z procesu trhu práce, stabilizácie a rastu zamestnanosti a posilnenia potenciálu ľudí pôsobiacich v sférach výskumu, vedy

²⁸Marková, H., Boháč, R. Rozpočtové právo. . Praha: C. H. Beck, 2007. Str.182

a technológií, ale aj v sfére posilnenia postavenia systému vzdelávania a nadobúdania ďalších kvalifikácií.²⁹

Výrazné postavenie zaujíma aj Kohézny fond, ktorého podpora spočíva najmä v hospodárskej konvergencii menej rozvinutých regiónov, je jedným z mladších eurofondov, ktorého vznik je datovaný až v 90. rokoch 20. storočia ako mimoriadny fond solidarity pre štyri najmenej prosperujúce členské štáty: Grécko, Portugalsko, Írsko a Španielsko.

Týmto značné najmenej prosperujúcim štátom (*ich HDP na obyvateľa bol nižší ako 90% vtedajšieho priemeru EÚ*) mal svojou existenciou a následnou podporou pomôcť zapojiť sa do hospodárskej aj menovej únie. Portugalsko, Grécko, Írsko i Španielsko dokázali za jeho pomoci splniť prísne konvergenčné kritériá a tak vďaka nemu vstúpili do eurozóny. S podstatným príspevom týchto prostriedkov značne vybudovali a modernizovali infraštruktúru.³⁰

Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka predstavuje zosobnenie politiky, ktorá je zameraná na podporu rozvoja vidieka EÚ, pričom táto sa neustále vyvíja s cieľom reagovať na nové výzvy vo vidieckych oblastiach.

Európsky námorný a rybársky fond pomáha rybárom pri prechode na udržateľný rybolov, podporuje diverzifikáciu hospodárstiev pobrežných spoločenskostí, poskytuje finančné prostriedky na projekty, ktoré vytvárajú nové pracovné miesta a zlepšujú kvalitu života v európskych pobrežných oblastiach žiadateľom uľahčuje prístup k financovaniu.³¹

Na základe uvedeného možno zhrnúť, že finančné prostriedky Európskej únie sa poskytujú na celý rad projektov a programov rôznych oblastiach, avšak za najvýraznejšie sektory podpory možno považovať tieto okruhy:

- zamestnanosť a sociálne začlenenie,
- námorná a rybárska politika,
- rozvoj regiónov a miest,
- výskum a inovácie,
- zamestnanosť a sociálne začlenenie,

²⁹Šelešovský, J. a kol. Fondové financování jako faktor diverzifikace veřejných financí. Brno: MU, 2003. Str. 82

³⁰<http://www.euractiv.sk/kohezny-fond>

³¹http://ec.europa.eu/fisheries/cfp/emff/index_sk.htm

- humanitárna pomoc.

Správa finančných prostriedkov a teda aj ich poskytovanie sa podriaduje prísnyim pravidlám, ktoré sú podmienkou hlavne pre zabezpečenie kontroly toho, na čo sa tie ktoré finančné prostriedky reálne použili, ale aj ich čerpanie, by malo prebehnúť transparentným spôsobom za použitia zodpovedného prístupu.

Najväčšiu politickú ťarchu zodpovednosti za riadne čerpanie a využívanie finančných prostriedkov Európskej únie nesú komisári EÚ ako kolektív. Keďže najväčšia časť finančných prostriedkov sa spravuje v primajúcich krajinách, nesú zodpovednosť za vykonávanie kontrol a ročných auditov jednotlivé členské štáty.³²

Je však pravdou, že seriózne analýzy už celé roky poukazujú predovšetkým na neefektívnosť vynakladania prostriedkov cez štrukturálne fondy, no Európska komisia sa „tvári“, že nič nepočuje a nevidí. Táto situácia dospela až do štádia, kedy na potrebu reformy regionálnej politiky upozornila dokonca i samotná štúdia, ktorú si objednal šéf komisie Romano Prodi. Táto však nevzbudila v prostredí komisie vôbec veľké nadšenie. V júli 2003 títo nezávislí experti uskutočnili pod vedením belgického profesora ekonómie Andrého Sapira predstavili tzv. výslednú správu štúdie, ktorá mala predovšetkým pomôcť navrhnúť istú stratégiu, *(ako dosiahnuť veľký cieľ z Lisabonu)*, a teda urobiť z únie „*najkonkurencieschopnejšiu a na znalostiach najviac založenú ekonomikou sveta*“.

Okrem podstatnej reformy týkajúcej sa regionálnej politiky EÚ, ktorá by sa mala orientovať výlučne na prístupujúce krajiny, navrhli tiež zrušenie Spoločnej poľnohospodárskej politiky a pružnejšie rozpočtové pravidlá pre členské štáty. Prodi sa od štúdie dištancoval a komisár pre regionálnu politiku Michel Barnier odporúčania pre svoj rezort označil za „*smiešne, nezmyselné a nereálne*“.

Európska komisia tiež s pomocou modelov odhaduje, koľko pracovných miest vďaka prerozdeleniu eurofondov v jednotlivých regiónoch členských krajín v predmetných obdobiach vzniklo.

Domnievam sa, že reálny problém týkajúci sa týchto počtov nie je však len v tom, že sa jedná o odhady vypočítané na základe vybraných resp. vymedzených

³²http://europa.eu/about-eu/funding-grants/index_sk.htm

modelov. Kľúčový inak východiskový problém je predovšetkým v tom, že sa nepracuje s tzv. „scenárom“, ktorý by skutočne hovoril o tom, koľko pracovných miest by sa mohlo vytvoriť, ak by sa nerealizovala regionálna/kohézna politika EÚ ale nielen tá, zároveň i ďalšie redistribučné stratégie, medzi ktoré možno zaradiť i Spoločnú poľnohospodársku politiku, ktorá tiež len „mrhá“ našimi daňami a zároveň by z úrovne EÚ nebolo na prostredie vnútorného trhu uvalené také regulačné bremeno desiatok tisíc strán nariadení a smerníc, ako je to v súčasnosti.

Súhlasím teda s tým, že je možné reálne predpokladať, že v prípade nižšieho daňovo-odvodového zaťaženia, nižšom regulačnom bremene a zároveň i menšej miere prerozdelenia vyvstávajúcej v EÚ a jednotlivých členských krajinách by bola celková konkurencieschopnosť firiem realizujúcich svoje podnikanie v tomto priestore v porovnaní s ich ďalšou konkurenciou v tzv. „globálnej otvorenej ekonomike“ vyššia a taktiež celková miera odrážajúce nezamestnanosť nižšia, než je tomu v súčasnosti. Takýto výsledok by sa dal považovať rozhodne za oveľa viac želateľný, než je márný a nákladný boj s medziregionálnymi rozdielmi, ktorý aj tak sám o sebe vôbec nezaručuje viac pracovných miest. Tento sa len snaží umelo o ich rovnomernejšie rozmiestnenie.

„Frédéric Bastiat, predstaviteľ klasického liberalizmu, už v 19. storočí vysvetlil, prečo sú vládne stimuly do hospodárstva a redistribučné stratégie ako je i regionálna/kohézna politika EÚ – úplným bludom. Na prvý pohľad sa nám môže zdať, že vláda dokáže stimulovať ekonomiku svojimi výdavkami, lebo ich účinky sú viditeľné. Nevidíme však, že vláda musela najprv niekomu peniaze odobrať, aby ich následne mohla použiť ako svoje výdavky. Odobrala ich občanom – daňovníkom, o túto sumu však zmenšila výdavky súkromných osôb. To, čo je vidieť v prípade regionálnej/kohéznej politiky EÚ, je teda realizácia stavieb, podpora poskytovania vybraných verejných služieb a počet vytvorených pracovných miest za miliardy eur z európskej, štátnej či regionálnej pomoci na každé takto vytvorené pracovné miesto. Čo nie je vidieť, je to, čo by s peniazmi urobili ľudia, ak by ich o ne vláda neoberala. Daňovníci samotní by rozhodli o ich smerovaní, pričom by taktiež vznikli pracovné miesta, a to nielen v prostredí veľkých investičných hráčov, ale i na úrovni živností a

*malých podnikateľov, pričom takto vytvorené pracovné miesta by boli dokonca i dlhodobejšie udržateľné.*³³

³³<http://www.slideshare.net/INSTITUTEsk/eurofondy-a-regionlne-rozdiely-v-eurpskej-nii>

2. Možnosti členenia a základné druhové vymedzenie štátnych fondov z pohľadu právnej úpravy Slovenskej a Českej republiky

Ako už aj z predchádzajúcej kapitoly vyplýva, štátne fondy a fondy vôbec môžu mať rôzny charakter a teda aj možnosti ich členenia sú rozmanité.

Z pohľadu slovenskej právnej úpravy klasifikujeme fondy na :

- štátne účelové fondy a
- iné verejné peňažné fondy.

V rámci štátnych fondov vykonávajúcich svoju činnosť na území Slovenskej republiky došlo k reforme, ktorá sa viaže na reformu v sfére verejných financií, čo má za následok, že v súčasnosti v Slovenskej republike pôsobia tri štátne fondy, ktorými sú:

- Environmentálny fond,*(jeho zákonná úprava je obsiahnutá v zákone č. 587/2004 Z.z. o Environmentálnom fonde),*
- Štátny fond rozvoja bývania,*(jeho zákonná úprava venuje svoj obsah zákon č. 150/2013 Z.z. o Štátnom fonde rozvoja bývania v znení neskorších predpisov a jeho zriadenie je predmetom úpravy zákona Národnej rady Slovenskej republiky známym pod číslom 124/1996 Z.z. o Štátnom fonde rozvoja bývania),*
- Národný jadrový fond na vyradovanie jadrových zariadení a na nakladanie s vyhoretým jadrovým palivom a rádioaktívnymi odpadmi.*(má svoju zákonu úpravu obsiahnutú v zákone č.238/2006 Z.z. o Národnom jadrovom fonde na vyradovanie jadrových zariadení a na nakladanie s vyhoretým jadrovým palivom a rádioaktívnymi odpadmi.)*

V rámci štátnych fondov vykonávajúcich svoju činnosť na území Českej republiky v súčasnosti pôsobí šesť štátnych fondov, ktorými sú:

- Státní fond životního prostředí,*(tento fond je zriadený na základe zákona České národní rady č. 388/1991 Sb. o Státním fondu životního prostředí České republiky, ako iná štátna organizácia),*
- Státní fond kinematografie,*(vytvorený na základe zákona č. 496/2012 Sb. o audiovizuálních dílech a podpoře kinematografie a o změně některých zákonů),*

- Státní fond kultúry České republiky, (*jeho zriadenie podlieha zákonu č.239/1992 Sb. o Státním fondu Kultúry České republiky*),
- Státní zemědělský intervenční fond, (*jeho zriadenie podlieha zákonu č.256/2000 Sb. o Státním zemědělském intervenčním fondu v znení neskorších predpisov*),
- Státní fond dopravní infrastruktúry, (*vznikol na základe zákona č.104/2000 Sb. o Státním fondu dopravní infrastruktúry, pričom účel jeho vzniku bol vymedzený ako podpora a prispievanie k skvalitneniu dopravy, a to vo všetkých jej podobách*),
- Státní fond rozvoje bydlení. (*jeho vznik sa spája so zákonom č. 211/2000 Sb. o státním fondu rozvoje bydlení*).

Z hľadiska českej právnej úpravy možno podľa úlohy, ktorú naplňajú v systéme verejných rozpočtov členiť resp. diferencovať fondy na:

- inštitúcie slúžiace predovšetkým na podporu aktivít podnikateľov, ktoré realizuje vláda a ktorých prostriedky sa používajú na vytváranie preferenčných podmienok pri úverovaní niektorých vybraných podnikateľských subjektov,
- fondy, ktoré sa využívajú k poskytovaniu prostriedkov na netrhových princípoch, ku ktorým radíme jednak štátne účelové fondy (*resp. mimorozpočtové*) a jednak aj tzv. „privatizačné fondy“.³⁴

K zaradeniu fondov do členenia v skupine štátnych fondov sa dajú použiť isté kritéria, ktoré pomôžu stanoviť príslušnosť fondu:

- spôsob nadobúdanie vlastných zdrojov je stanovený v zákone,
- štátny fond je povinný predkladať Poslaneckej snemovne Parlamentu rozpočet tohto fondu, k čomu sa pristupuje súčasne so štátnym rozpočtom,
- spôsob kontrolovania činnosti fondu je ustanovený zákonom rozpočtových pravidlách.

V prípade, že by došlo k nekorektnej klasifikácii fondov, táto by mohla dospieť do rozpočtového prebytku prípadne rozpočtového deficitu.

Vo svete patria medzi takéto fondy predovšetkým fondy sociálneho zabezpečenia prípadne sociálneho poistenia. Systém zdravotného poistenia v Českej

³⁴Bakeš, M., Karfíková, M., Kotáb, P., Marková, H. a kol. Finanční právo .Praha: C. H. Beck, 2012 Str 118-119

republike je vystavaný na jestvovaní resp. existencií niekoľkých poisťovní, pričom sa ich financovanie opiera o verejné financie teda je považované za súčasť verejných financií, ale nejedná sa v tomto prípade o štátne fondy v zmysle ako sú tieto chápané podľa zákona o rozpočtových pravidlách. Financovanie v oblasti patriacej k sociálnemu zabezpečeniu je tu realizované prostredníctvom štátneho rozpočtu.

Všeobecne je teda možné triediť resp. rozdeľovať fondy podľa rozmanitých kritérií, (*napr. podľa rozsahu ich pôsobnosti na fondy medzinárodné, štátne a regionálne, podľa cieľového zamerania a charakteru aktivít na fondy verejne prospešné a hospodárske, alebo podľa zakladateľov, organizačne právnej formy či miery autonómie*). Diferenciácií fondov by sme našli v závislosti od literatúry určite nespočetné množstvo. Avšak delenie, ktoré je v rozsahu našej literatúry zaužívané a rovnako ho môžeme u nás považovať za štandardné, je v súčasnosti najčastejšia štruktúra delenia fondov na: štátne účelové fondy, štátne privatizačné a majetkové fondy, inštitúcie vládnej podpory podnikateľských aktivít (*tzv. vládne agentúry*), zvereňované fondy (*poistné*) a ostatné fondy. V takomto chápaní boli ako mimorozpočtové fondy *tzv. „zvláštneho druhu“* vnímané tie, ktoré mali povahu privatizačných fondov, chápaných ako určitý špecifický nástroj privatizácie. Ich existencia však už nie je aktuálna, keďže v minulosti zanikli.³⁵

Majetkové a privatizačné fondy sú teda z pohľadu teórie v postavení špecifických fondov, ktoré slúžili predovšetkým na realizáciu konkrétnych privatizačných programov, v rámci *tzv. „transformačného procesu ekonomiky“* a ich existencia je viazaná len na isté časovo vymedzené obdobie. Označenie majetkové sa pre tieto fondy používa preto, lebo do nich bol vložený istý majetok pôvodom štátny, ktorý bol prevedený na obchodné spoločnosti. A privatizačné fondy užívajú toto svoje označenie v dôsledku procesu privatizácie. Ide o charakteristický znak *tzv. „postsocialistických ekonomík“*, kedy prostriedky pochádzajúce z predaja bývalých štátnych podnikov a zvyšného národného majetku súkromným subjektom, sú následne vložené do týchto fondov.

Tieto prostriedky sú v daných fondoch viazané a využívajú sa len na stanovené úlohy, ktoré sú financované mimo štátneho rozpočtu.

³⁵Bakeš, M., Karfiková, M., Kotáb, P., Marková, H. a kol. Finanční právo. Praha: C. H. Beck, 2012 Str 120

Funkciou resp. poslaním privatizačných fondov mal byť predovšetkým príjem z privatizácie, ale ide o celkovú úspešnosť prejavenu transformáciou ekonomiky. To je dôvodom prečo sú používané rôzne alternatívy a metódy privatizácie, kam môžeme subsumovať aj bezúplatný prevod poprípade i reštitúciu. Potom získané privatizačné výnosy sú naozaj značné a tieto sa reálne môžu využívať k financovaniu tzv. „transformačných nákladov“. V prípade, že nastane situácia, kedy dôjde k dočasnému výpadku financií, prípadne zdrojov, aj tieto fondy majú možnosť emitovať cenné papiere a tiež samozrejme majú možnosť vstúpiť na finančné a kapitálové trhy. Keďže tieto fondy predstavujú istý doplnkový štátny rozpočet, je naozaj nesmierne podstatná dôležitá ich kontrola zo strany zákonodarného zboru. Z toho dôvodu, že tieto fondy zastrešujú značnú zložku tzv. národných verejných financií, v čoho dôsledku sú ich štáty potom povinné uvádzať v rámci vykazovania medzinárodnej štatistiky.

V súčasnosti na celom svete jestvuje naozaj veľké množstvo rôznych typov fondov, ktoré majú rozmanité „investičné stratégie“ v čoho dôsledku investujú do rozličných nástrojov.

Investor si musí v každom prípade vedieť zistiť o fonde čo možno najviac informácií, čo v konečnom dôsledku slúži k tomu, aby si tento vybral čo najlepšie. K takémuto výberu fondu sa používajú predovšetkým rôzne kvantitatívne a kvalitatívne ukazovatele, na základe ktorých je možné urobiť si istý obraz o danom fonde jeho fungovaní a poskytovaní jeho prostriedkov.

Investičné spoločnosti majú na rozdiel od drobného investora k dispozícii moderné systémy, ktoré im umožňujú sledovať vývoj na finančných trhoch. V súčasnosti si môže investor vybrať z naozaj širokej škály fondov a ich investičných zameraní, čo mu jednoznačne uľahčuje nájsť správny fond vyhovujúci jeho preferenciám.

Možno teda povedať, že kolektívne investovanie je predovšetkým výhodné pre emitentov cenných papierov, v prípade, že títo si emisiou obstarávajú kapitál. Výhodou sú nižšie transakčné náklady, keďže fondy obchodujú vo veľkých objemoch. Dochádza k zníženiu týchto nákladov, odlišný spôsob zdanenia a možnosť využiť tzv. „daňový test“, čo znamená, že ak medzi nákupom a predajom podielových listov (prípadne akcií) uplynie časové obdobie, ktoré je dlhšie než 6 mesiacov, tak predmetný výnos je potom oslobodený od zdanenia, a všetky ostatné výhody ako (napr. v prípade

investičných fondov možnosť ovplyvňovať riadenie akciovej spoločnosti, či v prípade otvorených podielových fondov možnosť odpredať späť podielové listy a zabezpečiť si tým likviditu a pod).

3. Postavenie štátnych fondov v Slovenskej republike

3.1 Postavenie Environmentálneho fondu

V súvislosti so vznikom Environmentálneho fondu je nutné pripomenúť *zákon č.553/2001 Z.z. o zrušení niektorých štátnych fondov, o niektorých opatreniach súvisiacich s ich zrušením a o zmene a doplnení niektorých zákonov*, ktorého prijatie malo za následok zrušenie niektorých fondov medzi ktoré patril aj Štátny fond životného prostredia, ktorý oproti ostatným fondom, ktoré boli týmto zákonom zrušené a závislé na štátnom rozpočte, mal ako podstatný zdroj svojich príjmov tzv. „*vlastné zdroje*“. Prostriedky nazhromaždené v rámci fungovania tohto fondu mali takpovediac charakter účelovo viazaných finančných prostriedkov a ich primárnou náplňou bola podpora rôznych environmentálnych projektov. Samotným zrušením Štátneho fondu životného prostredia došlo k tomu, že príjmy tohto fondu, ktoré mali takýto charakter sa stali príjmami štátneho rozpočtu a prostriedky, ktoré ostali nevyužité potom prepadli v prospech štátu. Následne tieto boli pretransformované z Ministerstva financií Slovenskej republiky priamo do rozpočtovej kapitoly, ktorá patrila Ministerstvu životného prostredia Slovenskej republiky k koofinancovaniu projektov priamo zo štrukturálnych fondov a tiež z tzv. Kohézneho fondu a zároveň napĺňala „*Program realizácie environmentálnych programov*“.

Tento program zameraný k realizácii environmentálnych programov, na ktorých participovalo Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky bol viac menej formou istej obmeny v transformácii Štátneho fondu životného prostredia Slovenskej republiky do podoby spomínaného programu.³⁶

S ohľadom na relatívne úzku škálu špecifikácie možnosti využitia prostriedkov z fondov Európskej únie, ktoré nezastrešovalo podporu všetkým potrebných aktivít, istá časť z pomedzi investorov, ktorí nenapĺňali požadované podmienky resp. kritériá a zároveň mali rozostavané stavebné projekty tzv. „*environmentálnej infraštruktúry*“ takto prišli o alternatívu k nadobudnutiu podpory, hoci títo nedisponovali žiadnymi z iných zdrojov. Rozpočet kapitoly Ministerstva životného prostredia Slovenskej

³⁶Judová, J., Šalgovičová, D., Pavlovičová, D. Environmental monitoring/Environmentálny monitoring. Žilina: Ústav vysokohorskej biológie Žilinskej univerzity, 2008. Str.19

republiky, ktorý má slúžiť aj k spolufinancovaniu environmentálnych projektov z eurofondov, bol znížený a mal dospieť k strate zaznamenatej na úrovni disponibilných prostriedkov určených k podpore realizovania environmentálnych projektov, a to malo za následok zánik tzv. „*národného zdroja*“ slúžiaceho na podporu environmentálnych projektov.³⁷

Teda Environmentálny fond zaujal postavenie nástupcu zrušeného Štátneho fondu životného prostredia a na podklade zákonnej úpravy, ktorá bola prijatá v súvislosti s jeho zriadením sa stal, čo sa týka príjmov a ich zdrojov, nezávislým štátnym fondom od štátneho rozpočtu.³⁸

Skôr popísané skutočnosti sa chápu a zároveň aj uvádzajú ako dôvody, ktoré viedli k vytvoreniu samostatného Environmentálneho fondu v podobe akej ho poznáme dnes, ktorý teda nebude vo svojom modifikovanom postavení podmienený viazanosťou resp. závislosťou na štátnom rozpočte a zároveň istá časť z pomedzi jeho príjmov sa vyčlení na dotácie a ďalšia časť zas na pokrytie takých úverov, ktorých úroková sadzba je výrazne nižšia v zrovnaní s obchodnými bankami, prípadné s predĺženou dobou splácania daného úveru alebo s ohľadom k splácaniu úveru až po samotnom realizovaní projektu.

Všetky typy resp. druhy platieb na pomedzí systému environmentálneho práva, tvoria vlastné príjmy ako aj poplatky za znečisťovanie životného prostredia, či rôzne pokuty spolu s penálmi za oneskorené platby a odvody. Uvedené prostriedky by mal daný fond využiť na dotácie a na poskytnutie úverov s nízkou úrokovou sadzbou a zároveň aj predĺženou lehotou splatnosti k podporení environmentálnych projektov, a tiež k poskytnutiu podpory pre investorov, ktorí nemajú možnosť k nadobudnutiu podpory zo zahraničia resp. zahraničnú pomoc, (*napr. obce , ktoré majú menej než 2000 obyvateľov*), s cieľom k postupnému ukončeniu rozostavaných stavebných projektov environmentálnej infraštruktúry.³⁹

³⁷Beličková, K. a kol. rozpočtová teória, politika a prax. Bratislava: Iuraedition, 2010. Str 280

³⁸Judová, J., Šalgovičová, D., Pavlovičová, D. Environmental monitoring/Environmentálny monitoring. Žilina: Ústav vysokohorskej biológie Žilinskej univerzity, 2008. Str. 20

³⁹Beličková, K. a kol. rozpočtová teória, politika a prax. Bratislava: Iuraedition, 2010. Str 280

Vznik Environmentálneho fondu sa spája s prijatím zákona č. 587/2004 Z.z. o Environmentálnom fonde, ktorým bol tento zriadený v podobe štátneho fondu určeného primárne k podpore životného prostredia.

Fond primárne získava svoje finančné prostriedky prostredníctvom predaja emisných kvót (podľa zákona č. 572/2004 Z.z. o obchodovaní s emisnými kvótami).

Na činnosť tohto fondu sa vzťahuje aj pôsobnosť zákona č. 523/2004 Z.z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorý vo svojom obsahovom znení priamo ustanovuje, že fond je v postavení právnickej osoby, zriaďovanej zákonom za účelom k financovaniu osobitne vymedzených úloh štátu a jeho správou je poverený ústredný orgán štátnej správy, ktorý ustanoví zákon. Takto formulovaná požiadavka spomínaného zákonného znenia Zákona o rozpočtových pravidlách verejnej správy je naplnená predmetom úpravy § 1 a § 2 zákona o Environmentálnom fonde, kde sa priamo uvádza, že „zriaďuje sa Environmentálny fond ako štátny fond na uskutočňovanie štátnej podpory starostlivosti o životné prostredie. Fond je právnická osoba so sídlom v Bratislave. Správu fondu vykonáva Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky“⁴⁰

3.1.1 Pôsobnosť a organizačná štruktúra fondu

Environmentálny fond je subjekt disponujúci celoštátnou pôsobnosť v prvom rade orientovanou na realizáciu štátnej podpory starostlivosti o životné prostredie na celoštátnej, regionálnej prípadne miestnej úrovni a rovnako aj za účelom tvorby životného prostredia na princípoch tzv. „trvalo udržateľného rozvoja“, pričom kladie podstatný dôraz na podporu takých žiadateľov, ktorí nemajú reálnu možnosť získať ani nijak inak zabezpečiť zahraničnú pomoc, s cieľom postupného dokončovania rozostavaných stavieb environmentálnej infraštruktúry. Európske štrukturálne fondy a Kohézny fond prednostne poskytujú prostriedky obciam a mestám nad 2 000 obyvateľov. Environmentálny fond má v rámci poskytovania svojich dotácií prednostne slúžiť práve obciam do 2 000 obyvateľov. Takýchto obcí je na Slovensku približne okolo počtu 2 505, s celkovým počtom obyvateľov približne 1 650 000. Z uvedeného teda jasne vyplýva fakt, že viac ako jedna tretina obyvateľov žijúcich na území

⁴⁰Zákon č. 587/2004 Z.z. o Environmentálnom fonde

Slovenskej republiky má možnosť získať podporu jedine z prostriedkov patriacich do pôsobnosti Environmentálneho fondu.⁴¹

Okrem týchto obcí majú možnosť o podporu požiadať aj fyzické osoby, občianske združenia, podnikatelia, či rôzne iné subjekty neziskového charakteru.

Cieľom, ktorý v rámci svojej existencie fond sleduje a napĺňa je zhromažďovanie finančných prostriedkov a následné zrealizovanie resp. poskytnutie štátnej starostlivosti zameranej na životné prostredie.

Smerovanie poskytovania starostlivosti o životné prostredie sleduje jediný cieľ, ktorým je zachovanie a tiež zlepšenie kvality životného prostredia s ohľadom k jestvujúcim organizmom nevynímajúc človeka, pri rešpektovaní všetkých zásad udržateľného rozvoja. Takéto poskytovanie podpory a starostlivosti je realizované ako tvorba a tiež ochrana životného prostredia.⁴²

Podpora a pomoc životnému prostrediu prebieha prostredníctvom poskytovania dotácií a tiež rôznych úverov k odstraňovaniu znečistenia týkajúceho sa odpadových vôd, zvyšovania kvality ovzdušia, zabezpečenia zásobovanosti pitnou vodou pochádzajúcou z obecných vodovodov, rozvoj a napredovanie odpadového hospodárstva a v neposlednom rade aj ochrane prírody. Do budúcnosti je očakávaná prognóza, ktorá predpokladá, že Environmentálny fond bude naďalej pokračovať v poskytovaní nenávratnej finančnej podpory, za účelom napĺňania týchto cieľov.⁴³

Oblasť, ktorá je podľa zákonnej úpravy predmetom podpory poskytujúcej sa zo zdrojov tohto fondu je koncipovaná pomerne rozsiahlo, keďže pod jej záštitu spadá aj zastrešenie oblasti starostlivosti o životné prostredie ako celok.

Z tohto dôvodu je potom rôznorodá aj skladby jednotlivých zdrojov, ktoré sa poskytujú pre rôzne oblasti týkajúce sa životného prostredia.⁴⁴

V rámci niektorých publikácií venujúcich svoju pozornosť rozoberanej problematike možno nájsť aj taxatívny výpočet zdrojov fondu, medzi ktoré zaraďujeme napríklad: úhrady za zapísanie do zoznamu odborne spôsobilých na posudzovanie vplyvov činnosti na životné prostredie, pokuty, odvody, výnosy z rôznych zbierok

⁴¹http://www.enviromagazin.sk/enviro2012/enviro1/09_environmentalny.pdf

⁴²<http://www.envirofond.sk/userdata/data/subory/Legislativa/OrganizacnyPoriadok25092012.pdf>

⁴³Košičiarová, S. a kol. Právo životného prostredia. Bratislava: Heuréka, 2002 Str. 238

⁴⁴Noskovič, J. Ochrana a tvorba životného prostredia. Brno: Masarykova univerzita. 2008. Str. 219

verejného charakteru, penále, poplatky dôvodom ktorých je znečisťovanie ovzdušia, poplatky dôvodom ktorých je vypúšťanie odpadových vôd, pokuty za porušovanie tzv. finančnej disciplíny, nenávratné dary, podpory a pod.⁴⁵

Literatúra venujúca sa tejto problematike tiež uvádza, že prostriedky z fondu je možné poskytnúť a následne použiť aj na podporu takých činností, ktoré sú orientované resp. zamerané na dosahovanie cieľov tzv. „štátnej environmentálnej politiky“, ktorá sa vykonáva trojakým spôsobom, a to na:

- celoštátnej,
- regionálnej a
- miestnej úrovni,

podporu prieskumu, výskumu a tiež vývoja orientovaného na zisťovanie. Analyzovanie a zlepšenie stavu životného prostredia, podporu výchovy zameranej na environmentálnu úroveň, podporu propagácie, podporu vzdelávania, podporu vyriešenia mimoriadne závažnej environmentálnej situácie, alebo aj riešenia spojeného s odstraňovaním environmentálnych záťaží, podporu súvisiacu s odstraňovaním následkov spôsobených haváriou a mimoriadnym zhoršením kvality vôd, prípadne mimoriadneho ohrozenia kvality vôd ohrozujúcich a tiež poškodzujúcich životné prostredie. Správy fondu, na odvod príjmov štátneho rozpočtu v prislúchajúcom rozpočtovom období, k uhradeniu nákladov za služby vykonávané vo verejnom záujme na podklade ministerského rozhodnutie, na financovanie vývoja a výskumu v oblastiach spadajúcich pod energetickú účinnosť, k podporeni projektov zastrešujúcich reálne dosahovanie a tiež merateľných úspor emisií, čisté technológie a vývoj nízkouhlíkových technológií vrátane druhotných zdrojov energie. K poskytovaniu nákladov naviazaných na odborné a administratívne zabezpečenie plnenia záväzkov Slovenskej republiky v oblastiach reflektujúcich znižovanie emisií skleníkových plynov. K modernizovaniu zariadení s cieľom zameraným k usporeniu energie na strane spotrebiteľa a na podporu prechodu z dopravy individuálneho charakteru k doprave verejnej.⁴⁶

⁴⁵Noskovič, J. Ochrana a tvorba životného prostredia. Brno: Masarykova univerzita. 2008. Str. 219

⁴⁶Čermák, O. a kol. Životné prostredie. Bratislava: Slovenská technická univerzita v Bratislave, 2007. Str. 290

Na základe uvedeného, teda možno konštatovať, že okruh činností spadajúcich do pôsobnosti Environmentálneho fondu, ktorých napĺňanie je jeho primárnym poslaním, zhrnúť a rozčleniť do niekoľkých základných kategórií:

- sledovanie napĺňania úhrad spojených resp. naviazaných na jednotlivé oblasti životného prostredia a v prípade výskytu preplatiek a po ich preverení tiež zdokladovanie realizácie ich vrátenia,
- evidovanie zdrojov príjmov z poplatkov a tiež zo sankcií od znečisťovateľov, a to za jednotlivé oblasti, ktoré spadajú pod úsek životného prostredia na základe právoplatných rozhodnutí, ktoré boli vydané príslušnými orgánmi na úseku štátnej správy a tiež všeobecne záväzných právnych predpisov,
- vedenie a spracúvanie rôznych zoznamov povinných za všetky zdroje príjmov, pri ktorých nedošlo k uhradeniu predpísaných čiastok a ich predloženie orgánom, ktoré tieto platby uložili, s cieľom vymáhať ich od povinných,
- výkon kontroly žiadostí, ktoré boli predložené, výkon kontroly príloh v požadovaných dokumentoch s prihliadnutím k posúdeniu ich správnosti a úplnosti.

Medzi ďalšie činnosti patrí aj sledovanie a vypracovanie napĺňania splátkových kalendárov všetkých dlžníkov a tiež prijímanie spolu s vedením evidencie žiadostí spadajúcich do úseku podpory poskytovanej z fondu, zabezpečenie posúdenia žiadostí po odbornej stránke, zabezpečenie úplnosti resp. kompletizácie potrebných dokladov pre posudzovanie rôznych žiadostí. Vypracovávanie rozhodnutí o poskytovaní podpory, príprava potrebných podkladov k rozhodovacej činnosti uskutočňovanej ministrom životného prostredia o poskytovaní podpory. Výkon predbežnej kontroly týkajúcej sa predložených faktúr za vykonané práce, výkon predbežnej kontroly poskytnutia prostriedkov fondu účelového charakteru v zmysle zákona o fonde a jeho rešpektovanie a dodržiavania u žiadateľov. Spracovávanie rôznych druhov zmlúv spadajúcich pod oblasť poskytovania podpory a zabezpečenia uzatvárania poskytovania tejto podpory s ich príjemcami, vypracovávanie dodatkov týchto zmlúv. Vypracovanie protokolu k záverečnému vyhodnoteniu naplnenia cieľov zmluvy o poskytovaní podpory.⁴⁷

⁴⁷<http://www.envirofond.sk/userdata/data/subory/Legislativa/Vyrocnasprava2013.pdf>

Organizačná štruktúra Environmentálneho fondu logicky nadväzuje a zároveň odzrkadľuje na organizačné zmeny vykonané v rámci fondu, ku ktorým sa pristúpilo z dôvodu efektívnejšieho napĺňania predmetu činností, ktoré je Environmentálny fond v rozsahu svojej pôsobnosti povinný v zmysle *zákona č.587/2004 Z.z. o Environmentálnom fonde a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov* efektívne zabezpečovať.⁴⁸

V čele fondu stojí jeho riaditeľ, ktorého do funkcie vymenúva alebo odvoláva minister životného prostredia Slovenskej republiky. Riaditeľ vykonáva funkciu štatutárneho zástupcu fondu, ktorý vykonáva úkony v mene fondu a reprezentuje ho navonok, kontroluje a riadi činnosť fondu. Nesie zodpovednosť za hospodárenie s finančnými prostriedkami fondu, zodpovedá aj za transformáciu predpisov vydaných ministerstvom, ktoré majú pre fond záväznú povahu a tiež za ich pretransformovanie do interných noriem, zodpovedá za činnosť fondu, ktorú tento musí vykonávať v súlade so zákonom. Ďalej je v jeho kompetencii aj vydávanie organizačného poriadku fondu a predkladanie správy fondu ministrovi, ktorá pojednáva o hospodárení s prostriedkami patriacimi fondu.

Pod kompetenciu ministra tiež spadá zriaďovanie Rady Environmentálneho fondu, ktorá vykonáva funkciu poradného orgánu na poskytovanie, či využitie finančných prostriedkov. Na základe jej odporúčaní tento potom rozhoduje o poskytovaní finančných prostriedkov.

3.1.2 Rozpočet fondu - príjmy fondu ,podmienky poskytovania prostriedkov fondu a spôsob ich využitia

Medzi príjmy fondu sú zaradované podľa Zákona o environmentálnom fonde, tieto zdroje:

- úhrady poskytnuté za zápis do zoznamu k odborne spôsobilým osobám, pričom táto odborná spôsobilosť sa viaže na posúdenie vplyvov činností týkajúcich sa životného prostredia,
- pokuty, ktoré uložili orgány štátnej správy starostlivosti o životné prostredie,

⁴⁸Adamišin, P., Andrejovský, P. Komparácia štrukturálnych fondov a environmentálneho fondu pri realizácii environmentálnych projektov. In Acta regionaliaetenvironmentalica, roč. 3, č. 1, Str.21

- penále, odvody a tiež pokuty uložené za porušenie finančnej disciplíny v prípade nakladania s prostriedkami fondu,
- výnosy pochádzajúce zo zbierok verejného charakteru adresovaných starostlivosti o životné prostredie.

Patria sem i poplatky za znečisťovanie ovzdušia v prípade, že sa jedná o veľké zdroje znečistenia alebo prípadne stredné zdroje znečistenia,

- poplatky uložené za vypúšťanie odpadových vôd priamo do povrchových vôd a tiež poplatky uložené za odber podzemnej vody ak sa jedná o odber mimo odberu pomocou jednoduchých zariadení určenými na odber vody,
- výnosy pochádzajúce z prostriedkov fondu, ktoré sú uložené v Štátnej pokladnici s výnimkou tých výnosov, ktoré pochádzajú z prostriedkov poskytnutých pre fond zo štátneho rozpočtu.

Ďalej možno medzi príjmy fondu zaradiť aj sankcie vyrubené za porušovanie podmienok vyplývajúcich zo zmlúv, príspevky dary od zahraničných i domácich fyzických a právnických osôb, príjmy obchádzajúce z výťažku pri vykonávaní exekúcie veci, v prípade že na túto bolo zriadené tzv. *„zmluvné záložné právo“*, príspevky poskytnuté Fondom národného majetku Slovenskej republiky v prípade dodržania podmienok ustanovených v znení osobitných predpisov, ale i zostatky prostriedkov fondu, okrem zostatkov z prostriedkov poskytnutých pre fond zo štátneho rozpočtu, splátky ktoré majú charakter návratnej podpory, teda sú poskytnuté formou úveru.

Príjmami fondu finančné prostriedky, ku ktorých vráteniu došlo pôvodcom havárie, úhrady a tie nerasty, ktoré boli vydobyté z im vyhradeného ložiska, na ktoré bol tento dobývací priestor vyhradený, a úhrada za uskladňovanie kvapalín prípadne plynov v prírodných horninových štruktúrach a v podzemných priestoroch, úhrady za tzv. *„prieskumné územie“*, finančné prostriedky poskytnuté Európskou úniou, peňažné prostriedky nadobudnuté v rámci predaja kvót znečisťujúcich látok a skleníkových plynov, prípadne iné zdroje, v prípade že tak ustanovuje niektorý z osobitných predpisov.⁴⁹

Ide o prostriedky v dispozičnej právomoci fondu, ktoré však tento môže použiť len na dosiahnutie účelu tzv. environmentálnej politiky štátu, a to spôsobom len podľa zákona. Hospodárenie fondu s uvedenými prostriedkami je možné na základe

⁴⁹Zákon č. 587/2004 Z.z. o Environmentálnom fonde

schváleného rozpočtu. Zákon zároveň celkom presne vymedzuje okruh podmienok za ktorých je možné pristúpiť k čerpaniu prostriedkov fondu a jednou z podmienok je fakt, že sa môžu tieto čerpať len v prípade že jestvuje písomne uzatvorená zmluva.⁵⁰

Podmienky poskytovania prostriedkov fondu a spôsob ich využitia

Prostriedky fondu je možné poskytnúť a využiť na isté ciele, ktorých právne zakotvenie je obsahom zákona o Environmentálnom fonde, v jeho znení sú tieto definované ako: prostriedky slúžiace k podpore činností orientovaných na dosahovanie cieľov tzv. štátnej environmentálnej politiky, ktorá je vykonávaná na celoštátnej, regionálnej poprípadne miestnej úrovni, prostriedky slúžiace k podpore výskumu, prieskumu a vývoja orientovaného na zisťovanie a následné zlepšovanie stavu životného prostredia, prostriedky slúžiace k podpore environmentálneho vzdelávania, výchovy a propagácie. Prostriedky slúžiace k podpore riešení v prípadoch mimoriadne závažných environmentálnych situácií, prípadne riešení týkajúcich sa odstránenia environmentálnych záťaží, prostriedky slúžiace k podpore odstránenia následkov spôsobených haváriou a mimoriadnym zhoršením kvality vôd prípadne mimoriadnym ohrozením kvality vôd, ktoré ohrozujú alebo poškodzujú životné prostredie. Prostriedky slúžiace k podpore výkonu správy fondu, prostriedky slúžiace k podpore odvodov príjmov štátneho rozpočtu v prislúchajúcom rozpočtovom období. Prostriedky slúžiace k podpore úhrad nákladov viazaných na ochranu životného prostredia za služby poskytované vo verejnom záujme na podklade ministerského rozhodnutie, prostriedky slúžiace k podpore rôznych projektov orientovaných na účel reálne dosiahnuteľných a zmerateľných úspor emisií skleníkových plynov. Prostriedky slúžiace k podpore financovania výskumu a tiež vývoja v oblastiach energetickej účinnosti, vývoja nízkouhlíkových technológií, čistých technológií, vrátane druhotných energetických zdrojov. Prostriedky slúžiace k podpore modernizácie zariadení, ktorej cieľom je dosiahnuť úsporu energie zo strany spotrebiteľa, prostriedky slúžiace k podpore zvýšenia a skvalitnenia energetickej účinnosti jestvujúcich budov vrátane ich zateplovania, prostriedky slúžiace k podpore prechodu k tým formám dopravy, ktoré vykazujú len nízke emisné ukazovatele a prechodu z individuálnej na verejnú formu

⁵⁰ Adamišin, P., Andrejovský, P. Komparácia štrukturálnych fondov a environmentálneho fondu pri realizácii environmentálnych projektov. In Acta regionaliaetenvironmentalica, roč. 3, č. 1, Str.22

dopravy, prostriedky slúžiace k podpore pokrytie resp. zastrešenia nákladov naviazaných na odborné a administratívne zabezpečovanie plnenia záväzkov, ktoré má Slovenská republika v sfére potreby znižovania emisií zo skleníkových plynov. Prostriedky slúžiace k úhrade nákladov viazaných na sledovanie správnosti výpočtu a určením správnej výšky poplatkov, vyberaním poplatkov spojených s odberom podzemných vôd a tiež poplatkov spojených s vypúšťaním odpadových vôd podľa osobitného predpisu. Ďalej i prostriedky slúžiace k podpore odstránenia následkov, ktoré ostali po banskej činnosti a zabezpečenie prípadne likvidácia starých diel banského charakteru podľa osobitného predpisu. Zároveň prostriedky slúžiace k podpore nenávratného financovania projektov environmentálneho zamerania, ktoré sú pripravované v spolupráci s Európskou bankou pre obnovu a rozvoj na odklade predchádzajúceho pokynu ministerstva. Prostriedky slúžiace k podpore obhospodarovania lesov, ktoré sú poškodené rôznymi druhmi emisií. Prostriedky slúžiace k podpore výkonu potrebných opatrení k ochrane lesov pred ďalším rozširovaním škodlivých činiteľov z území, v ktorých je takéto vykonanie opatrení obmedzované z dôvodu ochraňovania prírody a krajiny.⁵¹

Environmentálny fond musí poskytovanie a použitie svojich prostriedkov regulovať v súlade s prioritami a s cieľmi stratégie, ktoré zaujíma štátna politika v oblasti environmentalistiky a ktorá podlieha schváleniu vládou Slovenskej republiky. Fond potom vždy v období do 30. júna príslušného kalendárneho roka uverejní v rámci svojho internetového portálu špecifikovanie činností, v prípade ktorých je daná možnosť na predloženie žiadosti žiadateľom o poskytnutie podpory v nasledujúcom roku. V prípade, že rada fondu podá návrh na rozšírenie činností je možné špecifikáciu zverejnených činností fondu na základe tohto návrhu obohatiť o nové činnosti, ktoré v takomto prípade budú uverejnené na internetovom portáli fondu do siedmich dní.

3.2 Postavenie Štátneho fondu rozvoja bývania

Ďalším právnym predpisom, ktorý upravuje postavenie a pôsobnosť štátneho fondu je *zákon č.150/2013 Z.z. o Štátnom fonde rozvoja bývania*, avšak k jeho zriadeniu

⁵¹Zákon č. 587/2004 Z.z. o Environmentálnom fonde

došlo zákonom č.124/1996 Z.z..o Štátnom fonde rozvoja bývania v znení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 1/1997 Z.z., zákona č. 76/2000 Z.z. a zákona č. 148/2001 Z.z. Predmetom činnosti tohto fondu je teda na podklade zákonnej úpravy rozširovanie a zveľaďovanie bytového fondu.

Fond má postavenie právnickej osoby, ktorej sídlom je Bratislava a správa fondu a teda jej výkon je v rukách Ministerstva dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky.⁵² V postavení štatutára resp. štatutárneho orgánu tohto fondu je jeho generálny riaditeľ.

3.2.1 Pôsobnosť a organizačná štruktúra fondu

Fond je v rámci svojej pôsobnosti finančnou inštitúciou, ktorá slúži na implementovanie nástrojov tzv. finančného inžinierstva. Fond je tiež v postavení zamestnávateľa vo vzťahu k zamestnancom, ktorí vykonávajú práce vo verejnom záujme a rovnako aj v iných pracovnoprávných vzťahoch v sfére pôsobnosti fondu.

Správu fondu má vo svojej kompetencii ministerstvo, ktoré ju vykonáva v súlade so zákonom č.150/2013 Z. z. o Štátnom fonde rozvoja bývania a štatútom fondu.⁵³

Postavenie a úlohy, ktoré fond vykonáva v rámci svojej pôsobnosti sú predmetom úpravy zákona, podľa ktorého fond predovšetkým: o vedenie evidencie týkajúcej sa žiadostí o poskytnutie podpory prostriedkov z fondu, posudzuje, či mu predložené žiadosti sú prípadne nie sú oprávnené, teda má vo svojej kompetencii posudzovanie oprávnenosti nad podanými žiadosťami. Tento rozhoduje o tom, či sa poskytne resp. neposkytne podpora žiadateľovi a realizuje uzatváranie zmlúv o poskytovaní podpory zo zdrojov fondu. Vykonáva vedenie evidencie čerpania z finančných prostriedkov fondu, vykonáva správu nad poskytnutými podporami počas celkového trvania obdobia realizovania zmluvného vzťahu. Fond vytvára a zároveň vedie informačný systém, ktorého obsahom sú informácie o všetkých žiadostiach, žiadateľoch, spôsobe akým došlo k zabezpečeniu úveru a o podporách, ktoré boli poskytnuté podľa zákonnej úpravy. Zabezpečuje transformovanie priorít pripisovaných štátnej bytovej politike pri realizovaní rozširovania a zveľaďovania bytového fondu v

⁵²Turanec, I., Seman, A. Peniaze pre ľudí aj prírodu. In Poľovníctvo a rybárstvo. Roč. 60. č.2.Str 50

⁵³<http://www.sfrb.sk/zriadenie-sprava-statut-sfrb-rada-sfrb/zriadenie-sprava-statut-sfrb-rada-sfrb>

príslušnom roku do návrhu týkajúceho sa rozpočtu fondu,⁵⁴ vypracováva návrh týkajúci sa rozpočtu fondu, prípadné jeho zmien a doplnky vykonané a zaznamenané priebehu roka. Vypracováva navrhovanú podobu štátneho záverečného účtu fondu, vypracováva správu pojednávajúcu o hospodárení fondu a vypracováva aj výročnú správu, ktorú zverejňuje prostredníctvom internetu.

Tento fond ďalej vykonáva: sledovanie stavu finančných prostriedkov vedených na účtoch fondu v Štátnej pokladnici a vo vybranej banke. Pristupuje i k vykonávaniu kontroly nad dodržiavaním postupu podľa § 15 ods. 7 až 14 zákona, vykonáva taktiež kontrolu nad účelom použitia poskytnutej podpory a dodržiavania stanovených podmienok, za ktorých došlo k poskytnutiu prostriedkov z fondu. Ďalej preskúmava podnety podané žiadateľmi. Spolupracuje na procese prípravy právnych predpisov týkajúcich sa priamo samotnej činnosti fondu. Spolupracuje v sfére bývania s ústrednými orgánmi štátnej správy, Združením miest a obcí Slovenska a tiež s ostatnými orgánmi prípadne organizáciami ak je to potrebné a účelné, pripravuje potrebné podklady k zasadaniu Rady fondu.⁵⁵

Fond pristupuje v rámci výkonu svojej činnosti aj k plneniu iných úloh ako napríklad vybavuje v rozsahu svojich kompetencií petície a sťažnosti, sprístupňuje tie informácie, ku ktorým sprístupneniu je v postavení ako povinná osoba, vykonáva správu majetku štátu, plní úlohy súvisiace s vo verejnom obstarávaním.⁵⁶

Fond v rámci fungovania jemu vlastnej organizačnej štruktúry riadi a zároveň za jeho činnosť nesie zodpovednosť štatutárny orgán, v ktorého postavení je generálny riaditeľ fondu. Generálneho riaditeľa fondu do jeho funkcie vymenúva a tiež z tejto funkcie odvoláva minister dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky.

⁵⁴Chropovský, Ľ. Poskytovanie podpôr z prostriedkov štátneho fondu rozvoja bývania. In Personálny a mzdový poradca. č. 11-12. Str. 151

⁵⁵Sivák, R., Horvátová, E., Múčková, V., Tkáčová, D. Hypotekárne bankovníctvo. Bratislava: Elita, 2007 Str. 301-302

⁵⁶Chropovský, Ľ. Poskytovanie podpôr z prostriedkov štátneho fondu rozvoja bývania. In Personálny a mzdový poradca. č. 11-12. Str. 151

Generálny riaditeľ fondu vykonáva riadiace činnosti patriace do pôsobnosti fondu, koná v jeho mene, podáva vypracovanú správu týkajúcu sa hospodárenia fondu pravidelne každoročne ministrovi a zároveň Rade fondu prípadne ju predkladá na požiadanie ministra aj v nijakom inom termíne, vykonáva preskúšavaciu a rozhodovaciu činnosť v postavení druhostupňového orgánu, teda v druhom stupni voči rozhodnutiam odborov a útvarov fondu.

V čase neprítomnosti Generálneho riaditeľa fondu zastupuje v rámci pôsobnosti výkonu jeho funkcie zástupca generálneho riaditeľa v rozmedzí práv a povinností, ktoré mu striktne vymedzí generálny riaditeľ fondu.

Zástupca generálneho riaditeľa fondu je vymenovaný do svojej funkcie a odvolávaný zo svojej funkcie generálnym riaditeľom fondu.

Na fonde sa vykonávajú isté stupne riadenia, ktorými sú:

- generálny riaditeľ fondu,
- zástupca generálneho riaditeľa fondu,
- riaditeľ odboru,
- vedúci oddelenia,
- vedúci útvaru.⁵⁷

Fond pri napĺňaní svojich poslání a úloh úzko využíva spoluprácu s ministerstvami a ostatnými ústrednými orgánmi štátnej správy, v rámci ktorej si s nimi vymieňa rôzne potrebné informácie a interné podklady a prerokúva opatrenia, ktoré sa ich priamo týkajú.

Fond zužitkováva podnety a skúsenosti načerpané z činnosti orgánov verejnej moci, ako aj iné podnety verejnosti, či poznatky stavovských a profesijných organizácií.

K spracovaniu návrhov a koncepčných materiálov slúžiacich k zabezpečeniu plnenia úloh prislúchajúcich fondu, generálny riaditeľ fondu môže rozhodnúť o zriadení resp. vytvorení poradných orgánov fondu, či koordinačných skupín, komisií prípadne pracovných skupín.⁵⁸

⁵⁷<http://www.sfrb.sk/zriadenie-sprava-statut-sfrb-rada-sfrb/zriadenie-sprava-statut-sfrb-rada-sfrb>

⁵⁸Chropovský, Ľ. Poskytovanie podpôr z prostriedkov štátneho fondu rozvoja bývania. In Personálny a mzdový poradca. č. 11-12. Str. 150

Rada fondu je zriaďovaná ministrom, ktorý ju zriaďuje ako svoj poradný orgán nevyhnutný pre tvorbu, či použitie prostriedkov patriacich fondu.

Rada sa skladá z jedenástich členov, ktorých vymenúvanie a odvolávanie je v kompetencii ministra. Šiestich členov z Rady fondu vymenúva minister len a ohľadom na vlastný úsudok, teda podľa vlastného výberu a ostatných členov vymenúva na základe návrhu ministra financií Slovenskej republiky, ministra vnútra Slovenskej republiky, ministra práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky, predsedu Združenia miest a obcí Slovenska a prezidenta Asociácie zamestnávateľských zväzov a združení Slovenskej republiky, tak že každý z nich podá návrh, v ktorom uvedie jedného kandidáta ktorého navrhuje vymenovať za člena Rady fondu. Funkcia, ktorú zastáva člen Rady fondu je čestnou funkciou.

V postavení predsedu Rady fondu je štátny tajomník ministerstva, poprípade niektorý iný zamestnanec z ministerstva, ktorého menuje do jeho funkcie minister.

Miesto tajomníka Rady vymedzuje spomedzi zamestnancov fondu minister, prípadne predseda Rady fondu pričom tajomník Rady fondu nie je v postavení člena Rady fondu. V mene Rady fondu teda vykonáva potrebné úkony resp. koná jej predseda.

Podrobnosti týkajúce sa organizácie činnosti spadajúcej do pôsobnosti Rady fondu upravuje rokovací poriadok, ktorý podlieha schváleniu, zmenám a zrušeniu ku ktorých uskutočneniu možno pristúpiť z funkcie predsedu Rady fondu.

Rada fondu v rámci výkonu jej vlastnej pôsobnosti realizuje prerokovávanie a odporúčanie ministrovi, pripravuje návrh rozpočtu fondu za kalendárny rok, návrh na zmeny v rámci rozpočtu fondu a doplnky, ktoré sa vyskytli v priebehu roka, prípravu návrhu štátneho záverečného účtu, či výročnej správy fondu, vykonáva kontrolu hospodárenia s prostriedkami poskytnutými z fondu v súlade so schváleným rozpočtom fondu, vypracováva návrhy opatrení k odstráneniu zistených nedostatkov v hospodárení a činnosti fondu a zároveň ich predkladá ministrovi, ktorý rozhoduje o ich schválení, informuje ministra o veciach týkajúcich sa oblasti hospodárenia a činnosti fondu, navrhuje rôzne opatrenia k zlepšeniu činnosti fondu.

Zasadnutie Rady fondu je zvolávané jej predsedom podľa potreby, minimálne však aspoň raz za štvrťrok. Povinnosťou predseda Rady fondu je zvolať Radu fondu

vždy vtedy, keď o jej zvolanie požiada minister, alebo písomne aspoň nadpolovičná väčšina z pomedzi jej členov prípadne generálny riaditeľ fondu.

Náklady, ktoré sa spájajú resp. súvisia s výkonom funkcie člena Rady fondu uhrádza vysielajúci orgán.⁵⁹

3.2.2 Rozpočet fondu - príjmy fondu a využitie prostriedkov fondu a hospodárenie s nimi

Medzi **príjmy** fondu sú podľa Zákona o Štátnom fonde rozvoja bývania zaradované príjmy, ktoré sú predmetom úpravy § 3, sú nimi:

- príjmy zo splátok z istín úverov poskytnutých z prostriedkov fondu,
- príjmy zo splátok úrokov z úverov, ktoré boli poskytnuté z fondu,
- príjmy z výnosov zo sankcií, ku ktorých uloženiu fond pristúpil,
- príjmy z výnosov z prostriedkov fondu, ktoré sú uložené v Štátnej pokladnici s výnimkou výnosov z prostriedkov, ktoré boli poskytnuté fondu zo štátneho rozpočtu,
- príjmy z výťažku získaného pri vykonaní exekúcie, príjmy z výťažku získaného vykonaním dobrovoľnej dražby,
- príjmy zo zostatkov prostriedkov fondu k 31. decembru predchádzajúceho rozpočtového roka a rovnako príjmy zo zostatkov prostriedkov, ktoré boli poskytnuté fondu zo štátneho rozpočtu, v prípade, že tieto spĺňajú podmienky ustanovené podľa osobitného predpisu.⁶⁰

Tzv. ďalšími príjmami fondu sú zostatky z tzv. „nevyčerpanej podpory“, ku ktorej vráteniu došlo v prospech žiadateľov o podporu vynímajúc zostatky vrátenej nevyčerpanej podpory, ktorá bola poskytnutá na základe prostriedkov štátneho rozpočtu v prechádzajúcich rokoch. Príjmy z výnosov z účtov zriadených fondom pre žiadateľov v banke podľa § 5 ods. 5k realizovaniu finančných operácií vynímajúc príjmy z výnosov z prostriedkov poskytnutých fondu zo štátneho rozpočtu. Ďalej sem

⁵⁹<http://www.sfrb.sk/zriadenie-sprava-statut-sfrb-rada-sfrb/zriadenie-sprava-statut-sfrb-rada-sfrb>

⁶⁰Chropovský, Ľ. Poskytovanie podpôr z prostriedkov štátneho fondu rozvoja bývania. In Personálny a mzdový poradca. č. 11-12. Str. 153

zaradujeme i dary, dotácie zo štátneho rozpočtu, finančné prostriedky poskytnuté Európskou úniou, iné príjmy, v prípade, že tak ustanovuje osobitný predpis.⁶¹

Využitie prostriedkov fondu

Prostriedky z Štátneho fondu rozvoja bývania možno použiť na realizovanie štátnej podpory poskytovanej za účelom vykonania pomoci štátu v rámci sféry rozširovania a zveľaďovania bytového fondu, zastrešuje aj oblasť výdavkov súvisiacich s činnosťou fondu.

Povinnosťou fondu je predložiť vláde prostredníctvom ministerstva návrh týkajúci sa rozpočtu fondu v príslušnom rozpočtovom roku, a to každý rok do 15. augusta predchádzajúceho rozpočtového roka, v prípade, že vláda nestanoví iný neskorší termín.

O zmenách rozpočtu fondu, ktoré vplývajú resp. ovplyvňujú prebytok rozpočtu verejnej správy prípadne ovplyvňujú schodok rozpočtu verejnej správy v rámci znenia jednotnej metodiky, ktorá je platná v rámci Európskej únie, rozhoduje vláda. V prípade ostatných zmien rozpočtu fondu sa tieto riadia rozhodovacou činnosťou ministra.

K poskytnutiu podpory z fondu sa neviaže právny nárok.⁶²

Hospodárenie s prostriedkami fondu

Hospodárenie s prostriedkami fondu sa riadi schváleným rozpočtom, ktorý je napojený prostredníctvom finančných vzťahov priamo k rozpočtu ministerstva.

*„Po zúčtovaní finančných vzťahov so štátnym rozpočtom a po schválení štátneho záverečného účtu Národnou radou Slovenskej republiky sa zostatok prostriedkov fondu k 31. decembru príslušného kalendárneho roku prevádza do nasledujúceho rozpočtového roka.“*⁶³

Osobitné účty vedené v Štátnej pokladnici slúžia na evidenciu prostriedkov fondu v štruktúre podľa ich zdrojov.⁶⁴

⁶¹Zákon č. 150/2013 Z.z. o Štátnom fonde rozvoja bývania

⁶²Zákon č. 150/2013 Z.z. o Štátnom fonde rozvoja bývania

⁶³Zákon č. 150/2013 Z.z. o Štátnom fonde rozvoja bývania

⁶⁴Šimana, Ľ. Prostriedky fondu treba zachovávať: „program obecného nájomného bývania funguje len s podporou štátu“. In Verejná správa. Roč. 59. č. 20. Str. 2-4.

Fond má vo svojej dispozičnej právomoci poverovanie vykonávaním finančných operácií, ktoré nadväzujú na používanie prostriedkov fondu podľa § 4 ods. 1 písm. a) len banku so 100 % majetkovou účasťou štátu stanovenú ministerstvom po uzavretí dohody s Ministerstvom financií Slovenskej republiky.

Štátna pokladnica realizuje na podklade príkazu fondu prevody prostriedkov fondu do banky.

V rozpočte fondu sa individuálne resp. osobitne rozpočtujú finančné prostriedky využívané na: obstaranie nájomného bytu, na ktoré sa poskytuje podpora podľa osobitného predpisu, výstavbu nájomného bytu spolufinancovaného zo zdrojov Európskej únie v rámci operačného programu Regionálny operačný program, ktorého riadiacim orgánom je Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky, obnovu bytovej budovy, ktorou sa dosiahne zlepšenie jej energetickej hospodárnosti, financovaných z príjmov, v členení podľa samosprávnych krajov.⁶⁵

V postavení žiadateľa o poskytnutie podpory z Štátneho fondu rozvoja bývania môže byť jednak fyzická osoba, za predpokladu, že táto:

- je občanom Slovenskej republiky,
- má na jej území trvalý pobyt,
- je plnoletá resp. dovŕšila vek 18 rokov,
- má vlastný príjem,

alebo právnická osoba, za predpokladu, že táto:

- má sídlo na území Slovenskej republiky.

Formy poskytnutia štátnej podpory z fondu sa realizujú v podobe úveru, prípadne nenávratného príspevku. Rozhodujúcou formou realizovania podpory však ostávajú úvery, podrobné informácie o podpore a jej poskytovaní a aj informácie týkajúce sa výšky poskytnutej podpory a pod., upraví vláda za pomoci vydania príslušného nariadenia vlády, ktorého predmetom úpravy bude aj táto problematika.⁶⁶

⁶⁵Zákon č. 150/2013 Z.z. o Štátnom fonde rozvoja bývania

⁶⁶Šimana, Ľ. Prostriedky fondu treba zachovávať: „program obecného nájomného bývania funguje len s podporou štátu“. In Verejná správa. Roč. 59. č. 20. Str. 2-4.

3.3 Postavenie Národného jadrového fondu na vyrad'ovanie jadrových zariadení a na nakladanie s vyhoretým jadrovým palivom a rádioaktívnymi odpadmi

„Národný jadrový fond na vyrad'ovanie jadrových zariadení a na nakladanie s vyhoretým jadrovým palivom a rádioaktívnymi odpadmi je zriadený zákonom č. 238/2006 Z. z. o Národnom jadrovom fonde na vyrad'ovanie jadrových zariadení a na nakladanie s vyhoretým jadrovým palivom a rádioaktívnymi odpadmi v znení zákona č. 528/2006 Z.z.“⁶⁷

Fond je v postavení právnickej osoby, ktorej sídlom v Bratislava. Fond má charakter subjektu verejnej správy podľa osobitného predpisu a v takomto ponímaní sa zapisuje do registra organizácií, ktorý vedie Štatistický úrad Slovenskej republiky.

Štatút fondu obsahuje teoretické vymedzenie zásad organizácie fondu a rozsah činností jeho orgánov, vzťahy a väzby k ústredným orgánom štátnej správy a ostatným orgánom štátnej správy, k organizáciám, ktoré sú v postavení držiteľov súhlasov a povolení podľa osobitného predpisu, vo vzťahu k iným inštitúciám, ktoré vykonávajú svoju činnosť v oblasti záverečnej časti jadrovej energetiky, najmä vo vzťahu k vedeckým prípadne výskumným pracoviskám, vzťahu k verejnosti a zároveň aj v spojení s mimovládnyimi organizáciami.

Okrem orgánov fondu, ktoré tento zriaďuje jestvuje ešte úrad jadrového dozoru, ktorý má postavenie samostatného úradu kontroly existujúcich a prevádzku vykonávajúcich jadrových zariadení, napríklad vymedzuje zonáciu území, ktoré sú jadrovou elektrárnou priamo ohrozené a pod.

Je nesporné, že jadrová energetika disponuje mnohými výhodami, avšak s jej činnosťou sa spájajú resp. viažu tiež isté nevýhody, medzi ktoré patrí okrem iného aj produkovanie len veľmi ťažko a zdĺhavo zlikvidovateľného jadrového odpadu. Likvidácie týkajúce sa či už vyhoretoho jadrového paliva alebo rádioaktívneho jadrového odpadu prípadne samotných jadrových elektrární po skončení ich životnosti sa snažia mnohé krajiny vyriešiť za pomoci tzv. „zadného palivového cyklu“, čo si však žiada pomorne veľké investície, keďže ide o nemalé finančné prostriedky, tieto sa preto

⁶⁷http://www.njf.sk/dokumenty/statut_njf.pdf

snažia jednotlivé krajiny zabezpečiť resp. získať od samotných výrobcov elektriny z jadra a tiež od jej odberateľov.

Národný jadrový fond na vyradovanie jadrových zariadení a na nakladanie s vyhoretým jadrovým palivom a rádioaktívnymi odpadmi má teda charakter štátneho fondu, ktorý v rámci svojej činnosti spravuje a sústreďuje potrebné finančné prostriedky použiteľné k záverečnej časti jadrovej energetiky, v jeho kompetencii je aj zabezpečovanie finančnej podpory prác potrebných k vykonaniu vyradovania jadrových zariadení, či nakladania s tzv. vyhoretým jadrovým palivom prípadne nakladania s inými druhmi rádioaktívnych odpadov.⁶⁸

Takpovediac hlavnými prispievateľmi sú predovšetkým tí, ktorí sú aj v postavení držiteľov povolenia k prevádzkovaniu jadrových zariadení, ktoré sú schopné reálne vyrábať elektrinu:

- Slovenské elektrárne, a.s.

Iný avšak tiež veľmi podstatnú časť tvorí transfer pochádzajúci z Ministerstva hospodárstva Slovenskej republiky ako tzv. odvod, ktorého výber podlieha zabezpečeniu jeho prevádzkovateľom prenosovej ale aj prevádzkovateľmi tzv. „*regionálnych distribučných sústav*“, pričom tento reálne zabezpečuje úhradu vzniknutého historického deficitu. Vynímajúc spomínané sa v rámci fondu sústreďujú aj rôzne typy vybraných pokút, ktoré boli uložené prevádzkovateľom jadrových zariadení Úrad jadrového dozoru.

3.3.1 Predmet činnosti jadrového fondu - pôsobnosť a organizačná štruktúra fondu

Poslaním resp. účelom, pre ktorý bol zriadený a zároveň aj činnosť fondu spočíva predovšetkým v sústreďovaní a spravovaní finančných prostriedkov, ktoré sú určené ako už bolo skôr predznačené na záverečnú časť jadrovej energetiky, a to tak aby tieto zodpovedali potrebnému množstvu a aby ich poskytovanie podliehalo a prebiehalo transparentným a nediskriminačným spôsobom osobám uvedeným v § 10 ods. 1 zákona na úhradu oprávnených nákladov, ktoré boli vynaložené na účely podľa § 9 ods. 1 zákona za splnenia predpokladov uvedených v § 10 zákona, v súlade so záväzkami

⁶⁸Ziman, V. O rádioaktívny odpad sa treba starať. In Parlamentný kuriér. Roč. 18, č. CLXXXI-CLXXXII. Str. 58

Slovenskej republiky vyplývajúcimi z medzinárodných dohôd a v súlade s prijatou stratégiou záverečnej časti jadrovej energetiky.

Fond v rámci svojho fungovania resp. v rámci výkonu svojej činnosti dodržiava a rešpektuje zásady efektívnosti a hospodárnosti upravujúce nakladanie s majetkom a tiež nakladanie s rozpočtovými prostriedkami.⁶⁹

Medzi orgány fondu zaraďujeme: radu správcov, dozornú radu fondu, riaditeľa fondu, hlavného kontrolóra fondu.

Tieto sprostredkovávajú a zabezpečujú vzťah resp. väzby fondu v súvislosti s inými subjektmi a konajú na základe príslušných ustanovení zákona a ustanovení, ktoré sú obsahom štatútu fondu.

Rada správcov jej postavenie, povinnosti, spôsob akým dochádza k výberu a menovaniu členov v prípade tejto rady správcov, či funkčné obdobie vymedzené pre člena rady správcov prípadne niektoré z možných dôvodov a spôsobov jeho zániku, ako aj spôsob akým sa odmeňujú členovia rady správcov, reguly resp. zásady práce rady správcov, a spôsob akým dochádza k uverejneniu jej rozhodnutí hovoriacich o poskytnutí finančných prostriedkov fondu vymedzuje priamo zákon.⁷⁰

Mimo spomínaného však rada správcov udeľuje resp. dáva súhlas riaditeľovi fondu a zároveň aj súhlas, ktorého adresátom môže byť aj hlavný kontrolór fondu na podnikanie prípadne k výkonu tzv. inej zárobkovej činnosti. Rovnako v prípade, že sa jedná o prípady v dozorných, kontrolných alebo riadiacich orgánoch iných subjektov opierajúc sa o zaslané žiadosti riaditeľa fondu alebo hlavného kontrolóra fondu podľa osobitného predpisu. Vykonáva príjem a posudzovaciu činnosť ohľadom majetkových priznaní riaditeľa fondu a hlavného kontrolóra fondu, ktoré boli podané podľa osobitného predpisu. Vykonáva prerokovávanie opatrení predsedu rady správcov, za predpokladu, že tieto boli vydané od posledného uplynulého zasadnutia rady správcov. Takto prerokované opatrenia môže na základe jemu zverených kompetencií, právomocí buď schváliť, zmeniť alebo zrušiť.

Rada správcov zabezpečuje a zároveň vykonáva tzv. vzťahy fondu rozvíjajúce sa na národnej ale i medzinárodnej úrovni, v rámci ktorých pristupuje k zabezpečeniu

⁶⁹Ziman, V. O rádioaktívny odpad sa treba starať. In Parlamentný kuriér. Roč. 18, č. CLXXXI-CLXXXII. Str. 58

⁷⁰http://www.njf.sk/dokumenty/statut_njf.pdf

komunikácie s príslušnými orgánmi prípadne zabezpečeniu komunikácie s príslušnými inštitúciami Európskej únie. Táto s nimi zabezpečuje svoju komunikáciu v súčinnosti s Ministerstvom hospodárstva Slovenskej republiky, zabezpečuje komunikáciu s národnými organizáciami, ktoré sú zodpovedné za činnosti záverečnej časti jadrovej energetiky a tiež s takými inštitúciami, ktoré sú pomerne podobné fondu, zabezpečuje komunikáciu s Európskou bankou pre obnovu a rozvoj a s Medzinárodným fondom pre podporu vyradovania jadrovej elektrárne V-1 v Jaslovských Bohuniciach (*BIDSF*).

V rámci priebehu úradných konaní vykonávaných v súvislosti s orgánmi štátnej správy je rada správcov zastupovaná svojim predsedom, prípadne pre konkrétne konanie ním povereným podpredsedom alebo iným členom.

„Pod úradným konaním sa rozumie konanie podľa ustanovení právnych predpisov Slovenskej republiky.“⁷¹

O všetkých otázkach, ktoré súvisia resp. sa týkajú vecnej náplne, poprípade súvisia s harmonogramom alebo s financovaním záverečnej časti jadrovej energetiky rozhoduje priamo rada správcov kolektívnym spôsobom opierajúc sa o príslušné ustanovenia zákona a rokovacieho poriadku. Každý z členov rady správcov má možnosť podávať návrhy a vyjadriť sa ku všetkým z vymedzených činností.⁷²

Za pomoci využitia takéhoto spôsobu rozhodovania nie je nijako dotknutá zodpovednosť správcov podúčtov podľa § 8 ods. 3 zákona.

Predseda rady správcov má v rámci výkonu svojej činnosti okrem právomocí a povinností jemu priznaných zákonom aj niektoré iné resp. ďalšie právomoci a zodpovednosti: *„v prípadoch, ktoré nezniesú odklad, má právo vydávať opatrenia predsedu; platnosť opatrenia trvá do jeho schválenia, zmeny alebo zrušenia na najbližšom zasadnutí rady správcov, predkladá dozornej rade materiály rady správcov.“⁷³*

Podpredsedovia rady správcov vynímajúc práva a povinnosti ustanovené v zákone tiež *„vedú konzultácie prebiehajúce s tými ústrednými orgánmi štátnej správy, na návrh ktorých boli do svojich funkcií títo menovaní, podpredseda menovaný na základe návrhu predsedu Úradu jadrového dozoru Slovenskej republiky vykonáva*

⁷¹http://www.njf.sk/dokumenty/statut_njf.pdf

⁷²Ziman, V. O rádioaktívny odpad sa treba starať. In Parlamentný kuriér. Roč. 18, č. CLXXXI-CLXXXII. Str. 58

⁷³http://www.njf.sk/dokumenty/statut_njf.pdf

*kontrolu všetkých výstupov rady správcov z hľadiska ich súladu s ustanoveniami osobitného predpisu.*⁷⁴

Dozorná rada je päťčlenným orgánom, ktorým predsedá štátny tajomník ministerstva financií, a ostatnými členovia dozornej rady sú podpredseda úradu, štátny tajomník, ktorého stanovil minister, zástupca ministerstva životného prostredia stanovený ministrom Životného prostredia Slovenskej republiky a zástupca, ktorá zastupuje Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky, vybraný ministrom zdravotníctva Slovenskej republiky. Členovia dozornej rady majú za výkon svojej funkcie nárok dvakrát ročne na odmenu, ktorá je vo výške štvornásobku priemernej mesačnej mzdy pracovníka národného hospodárstva Slovenskej republiky za predchádzajúci kalendárny rok. Takto vyplácané odmeny a náhrady sa poskytujú z finančných prostriedkov, ktoré sú vyčlenené na správu jadrového fondu a ich poskytovanie je povinný zabezpečiť riaditeľ.

Výber a menovanie jej členov, ako aj spôsob zániku členstva v dozornej rade, či práva a povinnosti jej členov a zásady spojené s jej činnosťou sú uvedené v § 4 zákona, podľa ktorého má dozorná rada postavenie dozorného orgánu jadrového fondu, ktorého dozor je sústredený predovšetkým na: kontrolu nad hospodárením s prostriedkami jadrového fondu, ktoré sú vyčlenené na realizáciu jeho správy, vykonáva kontrolu nad dodržiavaním všeobecne záväzných právnych predpisov, ktoré sa týkajú regulácie hospodárenia jadrového fondu a v jej kompetencii je aj kontrola nad dodržiavaním zákona, ktorá upravuje postavenie jadrového fondu a za pomoci ktorého bol tento zriadený. Vykonáva kontrolu nad dodržiavaním efektívnosti a účelnosti využitia prostriedkov jadrového fondu, a spolu s touto kontrolou vykonáva aj dohľad nad dodržiavaním pravidiel a rôznych podmienok vyplývajúcich zo zmlúv týkajúcich sa poskytovania prostriedkov fondu a v situáciách, kedy sa jedná o tzv. „*odôvodnené prípady*“. V takomto prípade má právo pozastaviť výkon rozhodnutia prijatého radou správcov o poskytnutí jeho prostriedkov prípadne pozastaviť prerokovanie návrhu takej zmluvy, ktorá sa viaže k poskytovaniu prostriedkov fondu až do času, kedy o nej nerozhodne minister, alebo žiadať vypovedanie takejto zmluvy, poprípade odstúpenie fondu od takejto zmluvy, za predpokladu, že prijímateľ predmetných prostriedkov

⁷⁴http://www.njf.sk/dokumenty/statut_njf.pdf

nerešpektuje resp. nedodrížiava a teda porušuje podmienky, za ktorých došlo k poskytnutiu prostriedkov fondu alebo v prípade, že prijímateľ ich nepoužil resp. nepoužíva za účelom, na ktorý mu tieto boli poskytnuté z fondu.⁷⁵ Realizuje prerokovávanie návrhu stratégie týkajúcej sa vyrad'ovania, prerokúva aj návrhy dlhodobého a strednodobého finančného plánu k zabezpečeniu realizácie stratégie vyrad'ovania, prerokováva návrh rozpočtu spolu s predpokladaným vývojom sústredeným na príjmy a výdavky v období najmenej piatich rokov, prerokúva návrh účtovnej závierky, správu pojednávajúcu o hospodárení jadrového fondu a výročnú správu, vykonáva aj rokovania, na ktorých sa prejednávajú návrhy zmlúv týkajúcich sa poskytnutia prostriedkov jadrového fondu na účely podľa § 9 zákona. V odôvodnených prípadoch realizuje zvolanie rady správcov, najmä vtedy, keď zistí pochybenie resp. nedostatky v činnosti, prípadne v používaní prostriedkov fondu alebo v hospodárení s týmito prostriedkami, v uvedených prípadoch má predseda poprípadе podpredseda povinnosť k zvolaniu rady správcov, a to do siedmich pracovných dní odo dňa, kedy bola doručená žiadosť dozornej rady k zvolaniu rad správcov. Je oprávnený pre správcov ukladať povinnosti k prijatiu opatrení na odstránenie zistených nedostatkov v rámci vykonávania kontroly. Jeho právomoci podlieha aj schvaľovanie pôžičiek a iných odmien členom rady správcov, ktoré sa realizuje na základe návrhu predsedu rady správcov, pričom potrebné náležitosti a ich schválenie je v kompetencii ministra. Vykonáva vypracovanie správy o svojej činnosti, ktorej súčasť tvorí aj dozornou radom zistené nedostatky, ktorú potom predkladá ministrovi, táto správa je kompaktnou súčasťou výročnej správy a účtovnej závierky, schvaľuje rokovací poriadok dozornej rady.

Zvolávanie zasadnutí dozornej rady podlieha pod riadiacu právomoc predsedu dozornej rady, ktorý ich zvoláva podľa potreby, najmenej však raz za dva mesiace. Tieto zasadnutia dozornej rady riadi a vedie predseda dozornej rady, v prípade jeho neprítomnosti ho zastupuje ním určený člen dozornej rady. *„O zvolanie zasadnutia dozornej rady môže písomne požiadať predsedu dozornej rady aj minister, minister financií, predseda úradu alebo ktorýkoľvek člen dozornej rady, rada správcov alebo jej predseda; predseda dozornej rady, v jeho neprítomnosti ním určený člen dozornej rady,*

⁷⁵Zákon č. 238/2006 Z.z. o Národnom jadrovom fonde na vyrad'ovanie jadrových zariadení a na nakladanie s vyhoretým jadrovým palivom a rádioaktívnymi odpadmi

*v takom prípade zvolá zasadnutie dozornej rady do siedmich pracovných dní od doručenia písomnej žiadosti o zvolanie zasadnutia dozornej rady.*⁷⁶

Na zasadnutiach dozornej rady je v prípade, že o to samo dozorná rada požiada povinný zúčastniť sa predseda (*podpredseda*) rady správcov a tiež hlavný kontrolór. Na zasadnutiach dozornej rady majú možnosť byť prítomný resp. zúčastniť sa aj ďalšie osoby, ktoré v prípade, že ich na zasadnutie prizve predseda dozornej rady. Uznášaniashopnosť dozornej rady je možné uplatniť za predpokladu, ak sú prítomní najmenej traja členovia dozornej rady. Na prijatie uznesenia je potrebný súhlas najmenej troch jej prítomných členov. Výkon funkcie členy dozornej rady je nezastupiteľný. Členovia dozornej rady nesmú byť v pracovnom prípadne nijakom obdobnom pomere vo vzťahu k jadrovému fondu a títo nemôžu byť ani členmi rady správcov.⁷⁷

Riaditeľ, spôsob jeho vymenovania, spolu s jeho právami a povinnosťami upravuje vo svojom obsahovom znení § 5 zákona. Riaditeľ je v postavení vedúceho zamestnanca fondu na ktorého sa vzťahujú ustanovenia osobitného predpisu.

Riaditeľ okrem iného aj: predkladá rade správcov k posúdeniu žiadosti o poskytnutie prostriedkov fondu a príslušné faktúry, zodpovedá za výkon rozhodnutí uskutočnený radou správcov, zabezpečuje proces vyhotovovania návrhov zmlúv o poskytnutí prostriedkov fondu, za účelom zabezpečiť prevádzku fondu dohaduje a uzatvára v mene fondu zmluvy orientované na dodávku tovarov a služieb potrebných k činnosti fondu jednorazovo alebo pri opakovanom plnení v priebehu rozpočtového roka. Zmluvy nad stanovený limit uzatvára len po predchádzajúcom schválení radou správcov.

Riaditeľ okrem iného aj v mene fondu: zabezpečuje a realizuje operatívny styk s ministerstvom, úradom a Ministerstvom financií Slovenskej republiky, zabezpečuje komunikáciu s orgánmi štátnej správy a s organizáciami, ktoré sú v postavení držiteľov súhlasov a povolení a tiež aj s inými inštitúciami, ktoré vykonávajú svoju pôsobnosť v oblasti záverečnej časti jadrovej energetiky. Komunikuje s verejnosťou a zabezpečuje aj

⁷⁶Zákon č. 238/2006 Z.z. o Národnom jadrovom fonde na vyrad'ovanie jadrových zariadení a na nakladanie s vyhoretým jadrovým palivom a rádioaktívnymi odpadmi

⁷⁷Ziman, V. O rádioaktívny odpad sa treba starať. In Parlamentný kuriér. Roč. 18, č. CLXXXI-CLXXXII. Str. 59

komunikáciu s mimovládnyimi organizáciami podľa pokynov rady správcov stanovených pre každý prípad jednotlivo.⁷⁸

Riaditeľ má postavenie správcu podúčtu fondu na úhradu výdavkov vymedzených na správu fondu a výdavkov, ktoré súvisia so správou fondu.

Hlavný kontrolór jeho postavenie, spôsob menovania a zároveň mu patriace práva a povinnosti ustanovuje znenie § 6 zákona.

Členovia rady správcov spoločne s riaditeľom fondu sú povinní poskytnúť hlavnému kontrolórovi na jeho vyžiadanie informácie a to bezodkladne, ktoré sú potrebné pri výkone jeho činnosti. Hlavný kontrolór je v postavení vedúceho zamestnanca fondu.

3.3.2 Rozpočet fondu - príjmy fondu, podmienky poskytovania prostriedkov fondu a spôsob ich využitia

Hmotným majetkom fondu sú rôzne zariadenia a predmety, ktoré fond potrebuje k vykazovaniu jemu bežnej činnosti obstarávané priamo z podúčtu za účelom úhrady výdavkov vymedzených na fungovanie správy fondu a výdavkov naviazaných na správu fondu.

Jednotlivé druhy činnosti zložiek a orgánov v rámci fungovania fondu sú financované podľa osobitného predpisu. Fond vystupuje ako klient Štátnej pokladnice a zároveň medzi jeho povinnosti možno zaradiť povinnosť viesť finančné prostriedky výlučne v Štátnej pokladnici, ktorej prostredníctvom dochádza k realizácii rozpočtu fondu. Tieto finančné prostriedky netvoria súčasť štátneho rozpočtu. Majú charakter tzv. verejných prostriedkov, s ktorými fond hospodári a ktoré tiež účtuje podľa osobitných predpisov.

Hospodárenie fondu sa spravuje schváleným rozpočtom na príslušný rozpočtový rok, ktorý sa ďalej rozčleňuje na podúčty a analytické účty. Fond potom za pomoci ministerstva resp. jeho prostredníctvom predkladá vláde návrh týkajúci sa rozpočtu fondu spoločne so stanoviskom daného úradu v termíne vymedzenom podľa zákona.⁷⁹

⁷⁸Zákon č. 238/2006 Z.z. o Národnom jadrovom fonde na vyrad'ovanie jadrových zariadení a na nakladanie s vyhoretým jadrovým palivom a rádioaktívnymi odpadmi

⁷⁹Zákon č. 238/2006 Z.z. o Národnom jadrovom fonde na vyrad'ovanie jadrových zariadení a na nakladanie s vyhoretým jadrovým palivom a rádioaktívnymi odpadmi

Fond má právo vykonávať zistenia, či sú splnené okolnosti potrebné k rozhodnutiu o poskytnutí prostriedkov z fondu a v jeho kompetencií je tiež právo kontrolovať na aká účel resp. na čo boli tieto prostriedky použité v prípade osôb, ktorým boli poskytnuté.⁸⁰

Úlohou rady správcov je každoročne predložiť ministerstvu tzv. výročnú správu, ktorá pojednáva o hospodárení a činnosti fondu v príslušnom kalendárnom roku a tiež audit účtovnej závierky v termíne do 30. apríla nasledujúceho kalendárneho roka.

Zabezpečiť vypracovanie auditu účtovnej závierky je povinnosťou riaditeľa fondu v termíne stanovenom do 31. marca nasledujúceho kalendárneho roka.

Ministerstvo financií Slovenskej republiky má vo svojej kompetencii výkon kontroly nad hospodárením s prostriedkami fondu a kontroly týkajúcej sa nakladania s jeho prostriedkami v rozmedzí ustanovenom prostredníctvom zákona, ktorú vykonáva a teda zabezpečuje hlavný kontrolór fondu.⁸¹

Medzi zdroje, ktorými jadrový fond disponuje patria prostriedky, ktoré sú uhrádzané v podobe:

- rôzne príspevky pochádzajúce od osôb, ktoré sú v postavení držiteľov povolenia k prevádzkovaniu jadrových zariadení, ktoré sú schopné vyrábať elektrinu, „za každý megawatt inštalovaného elektrického výkonu a z predajnej ceny vyrobenej elektriny v jadrovom zariadení“⁸², resp. jedná sa o príspevky, ktoré majú charakter povinných príspevkov,
- transfer pochádzajúci z výdavkového rozpočtového účtu v správe ministerstva, ako istý druh odvodu, ktorého vyberanie je v kompetencii prevádzkovateľa prenosovej sústavy a prevádzkovateľa distribučnej sústavy, jeho charakterové určenie má slúžiť k pokrytiu úhrady za dlh, ktorý sa prejavil pri vytváraní resp. tvorbe zdrojov zameraných na pokrytie nákladov tzv. záverečnej časti jadrovej energetiky, ktorý sa vytvoril v termíne ku dňu účinnosti zákona, pričom tento odvod sa chápe

⁸⁰Ziman, V. O rádioaktívny odpad sa treba starať. In Parlamentný kuriér. Roč. 18, č. CLXXXI-CLXXXII. Str. 59

⁸¹Zákon č. 238/2006 Z.z. o Národnom jadrovom fonde na vyradovanie jadrových zariadení a na nakladanie s vyhoretým jadrovým palivom a rádioaktívnymi odpadmi

⁸²Zákon č. 238/2006 Z.z. o Národnom jadrovom fonde na vyradovanie jadrových zariadení a na nakladanie s vyhoretým jadrovým palivom a rádioaktívnymi odpadmi

ako súčasť ceny v rámci dodanej elektriny vo vzťahu k jej koncovým odberateľom.

Medzi zdroje zaradujeme aj príspevky, ktoré majú dobrovoľný charakter a ich pôvodcami môžu byť jednak fyzické osoby a jednak právnické osoby, patria sem aj pokuty, ktoré uložil úrad, výnosy resp. úroky vyvstávajúce z vkladov na účte fondu, príspevky a rôzne dotácie pochádzajúce z fondov v správe Európskej únie prípadne z iných fondov patriacich pod správu medzinárodných organizácií, či rôznych finančných inštitúcií prípadne fondov, ktorých poskytnutie je adresované na pokrytie úhrad nákladov spojených so záverečnou časťou jadrovej energetiky. Ďalej zdrojmi fondu s ktorými tento disponuje sú dotácie pochádzajúce zo štátneho rozpočtu stanovené k úhrade nákladov, ktoré boli vynaložené na nakladanie s tzv. jadrovým materiálom prípadne inými rádioaktívnymi odpadmi, v prípade, že týchto pôvodca je neznámy. Tieto dotácie sa potom poskytujú v plnej výške v podobe nevyhnutných nákladov spojených s pokrytím nakladania a likvidácie rádioaktívnych odpadov a jadrových materiálov, ktorých pôvodca je neznámy, pričom tieto dotácie poskytované zo štátneho rozpočtu a samotné ich poskytovanie sa spravuje ustanoveniami znenia zákona o štátnom rozpočte, v prípade, že dôjde k dodatočnému zisteniu pôvodcu spomínaných materiálov prípadne odpadov, uplatní sa postup, ktorý je predmetom úpravy osobitného predpisu.

Ďalej sem patria aj dotácie, ktoré sú poskytované zo štátneho rozpočtu ale pre iné dôvody než bolo prv uvedené, na podklade rozhodnutia vlády týkajúceho sa ich poskytnutia, výnosy pochádzajúce z finančných operácií, iné zdroje v prípade, že je tak ustanovené na základe úpravy osobitného predpisu alebo medzinárodnej dohody. Poplatky pochádzajúce od žiadateľov, ktorý žiadajú o vydanie povolenia k činnostiam vedúcim k ožiareniu s rádioaktívnym vysokoaktívnym žiaričom, za predpokladu, že tieto predstavujú tzv. finančnú zábezpeku v istej výške ustanovenej osobitným predpisom. Poplatky od žiadateľov *„o vydanie povolenia na činnosti vedúce k ožiareniu s uzavretým rádioaktívnym žiaričom podľa osobitného predpisu s časom polpremeny vyšším ako 60 dní a aktivitou vyššou ako úroveň aktivity príslušného rádionuklidu ustanovenej osobitným predpisom predstavujúce finančnú zábezpeku.“*⁸³

⁸³Zákon č. 238/2006 Z.z. o Národnom jadrovom fonde na vyradovanie jadrových zariadení a na nakladanie s vyhoretým jadrovým palivom a rádioaktívnymi odpadmi

Finančné prostriedky z jadrového fondu možno poskytnúť na základe podmienok stanovených v zákone o jadrovom fonde za predpokladu, že takto ustanovené podmienky žiadateľ o poskytnutie finančných prostriedkov aj reálne spĺňa. Takýmto žiadateľom môže byť jednak fyzická osoba – podnikateľ a jednak právnická osoba.⁸⁴ Spomínanými podmienkami sú:

„v prípade, že žiadateľ je aj držiteľom povolenia k prevádzke jadrového zariadenia za účelom jeho vyrad'ovania, držiteľom povolenia k etape vyrad'ovania, na uzatvorenie tzv. úložiska a tiež inštitucionálnu kontrolu, na nakladanie s rádioaktívnymi odpadmi prípadne na nakladanie s vyhoretým jadrovým palivom, na nakladanie s jadrovými materiálmi v prípadoch kedy sa tak deje priamo v jadrovom zariadení poprípade mimo jadrového zariadenia alebo držiteľom povolenia na vyvážanie jadrových materiálov prípadne na ich prepravu nevynímajúc aj ich medzinárodnú prepravu, v prípade ak:

- má tento uhradené všetky povinné príspevky,*
- uhradené sú v lehote aj pokuty uložené mu podľa osobitného predpisu,*
- nebolo zistené nijaké neoprávnené prípadne nehospodárne nakladanie s finančnými prostriedkami poskytnutými z jadrového fondu,*
- a tiež v prípade, že jadrový fond nemá vo svojej evidencii nijaké pohľadávky vystavené vo vzťahu k žiadateľovi a tiež nevedie nijaké súdne, rozhodcovské konanie so žiadateľom vo veci súvisiacej s vymáhaním pohľadávok patriacich jadrovému fondu.“⁸⁵*

Jednou z ďalších podmienok k poskytnutiu prostriedkov z jadrového fondu je aj fakt, že žiadateľ musí preukázať, že má riadne splnené všetky odvodové, daňové a iné povinnosti, ktoré mu prislúchajú podľa zákona a taktiež, že nemá nijaké nedoplatky vo vzťahu k daňovému úradu, zdravotnej poisťovni, či Sociálnej poisťovni poprípade vo vzťahu k nejakým iným inštitúciám, a to po dobu piatich rokov viažucu sa na obdobie predtým, než došlo k podaniu žiadosti o poskytnutie príspevku z prostriedkov fondu.⁸⁶

Podmienkou k poskytnutiu finančnej podpory zo strany jadrového fondu je aj fakt, že činnosti spojené so záverečnou časťou jadrovej energetiky, na ktoré majú byť

⁸⁴Ziman, V. O rádioaktívny odpad sa treba starať. In Parlamentný kuriér. Roč. 18, č. CLXXXI-CLXXXII. Str. 59

⁸⁵Zákon č. 238/2006 Z.z. o Národnom jadrovom fonde na vyrad'ovanie jadrových zariadení a na nakladanie s vyhoretým jadrovým palivom a rádioaktívnymi odpadmi

⁸⁶Ziman, V. O rádioaktívny odpad sa treba starať. In Parlamentný kuriér. Roč. 18, č. CLXXXI-CLXXXII. Str. 59

poskytnuté prostriedky použité, sú vo svojej podstate v súlade resp. neodporujú vnútroštátnemu programu, a tiež fakt, že v rámci vykonávania týchto činností nedôjde k nijakej nevyváženosti naviazanej na energetickú sústavu Slovenskej republiky prípadne k ohrozeniu, či zhoršeniu stavu životného prostredia alebo ochrany týkajúcej sa zdravia obyvateľov.

Rovnako tak osoba v postavení žiadateľa o poskytnutie finančnej podpory realizovanej za pomoci prostriedkov poskytovaných z jadrového fondu musí byť oprávnená na realizovanie činností a na realizovanie projektov, ktoré sa viažu k záverečnej časti jadrovej energetiky presahujúc obdobie jeden rok. Požiadať o poskytnutie finančnej podpory z prostriedkov fondu prostredníctvom jedinej žiadosti za celé obdobie predpokladanej realizácie predmetných činností prípadne projektu. Túto skutočnosť je daný žiadateľ v žiadosti povinný zohľadniť.⁸⁷

Využívanie resp. použitie alebo inak disponovanie s prostriedkami poskytnutými v rámci pôsobnosti vykonávanej jadrovým fondom sa viaže k úhradám tzv. vzniknutých oprávnených nákladov, ktoré sa vynaložili v spojitosti s realizáciou činností nadväzujúcich na záverečnú časť jadrovej energetiky, na nakladanie spojené s rádioaktívnymi odpadmi a jadrovými materiálmi, so záverečnou časťou nakladania s inštitucionálnym rádioaktívnym odpadom, ktorých samotný pôvodca je neznámy, a to k realizovaniu ukončenia prevádzky nejakého z jadrových zariadení za účelom vyradenia vrátane nakladania s vyhoretým jadrovým palivom a nakladania s rádioaktívnymi odpadmi zostávajúcich z ukončenia prevádzky daného jadrového zariadenia.

Využívajú sa aj na vyradovanie z prevádzky v prípade, že sa jedná o jadrové zariadenia zahŕňajúc nakladanie s inými druhmi odpadov než boli vyššie uvedené, ktoré pochádzajú z danej prevádzky nevynímajúc však nakladanie s rádioaktívnym odpadom a zahŕňajúc prípravné činnosti nadväzujúce na zastavenie jadrového reaktora, za predpokladu, že tieto smerujú k ukončeniu prevádzky a tiež k vyradovaniu, vyradovaniu jadrových zariadení slúžiacich na výrobu prípadne spracovanie jadrových materiálov alebo zabezpečujúcich ich uskladnenie s množstvom prekračujúcim jeden

⁸⁷Zákon č. 238/2006 Z.z. o Národnom jadrovom fonde na vyradovanie jadrových zariadení a na nakladanie s vyhoretým jadrovým palivom a rádioaktívnymi odpadmi

efektívny kg a zároveň aj vyrad'ovanie jadrových zariadení k spracovaniu, úprave alebo skladovaniu tzv. rádioaktívnych odpadov.⁸⁸

Ich ďalšie využitie spočíva v nakladaní s vyhoretým jadrovým palivom a s rádioaktívnymi odpadmi v dobe po ukončení prevádzky daného jadrového zariadenia. Nakladanie s jadrovými materiálmi a nakladanie s rádioaktívnymi odpadmi, v prípadoch kedy ich pôvodca je neznámy, vrátane takých rádioaktívnych odpadov a jadrových materiálov, ktoré pochádzajú z tzv. náhodných záchytov prípadne niektorej z trestných činností, že predpokladu, že ich pôvodca na základe vyjadrení vyšetrovateľa predmetnej trestnej činnosti nie je známy.

⁸⁸ Zákon č. 238/2006 Z.z. o Národnom jadrovom fonde na vyrad'ovanie jadrových zariadení a na nakladanie s vyhoretým jadrovým palivom a rádioaktívnymi odpadmi

4. Postavenie štátnych fondov v Českej republike

4.1 Postavenie Státního fondu životního prostředí

Tento fond bol zriadený vďaka zákonu pod č. 388/1991 Sb. o Státním fondu životního prostředí České republiky⁸⁹, ako iná štátna organizácia. Rozmedzie resp. rozsah jeho činnosti je predmetom úpravy štatútu tohto fondu, podľa ktorého sa za jeho hlavnú funkciu dá považovať tzv. „stimulačná funkcia“. Jeho správu vykonáva Ministerstvo životního prostředí. Prostriedky tohto fondu sú určené na podporu investičných aj neinvestičných akcií fyzických ale aj právnických osôb, ktoré nejako súvisia resp. participujú na ochrane a zlepšovaní životného prostredia,⁹⁰ s cieľom resp. poslaním chrániť a teda pomáhať pri realizácii rôznych druhov opatrení orientovaných na ochranu životného prostredia a tiež zlepšovaní aktuálneho stavu životného prostredia.⁹¹

V rámci jeho postavenia možno povedať, že ide o špecificky zameranú inštitúciu, ktorá tvorí významný finančný zdroj v oblasti orientovanej na pomoc životnému prostrediu.⁹²

4.1.1 Predmet činnosti a organizačná štruktúra fondu

Podpora reprezentovaná v podobe popisovaného štátneho fondu sa poskytuje tým žiadateľom o podporu, ktorí spĺňajú ustanovené podmienky a zároveň sa berie do úvahy ohľad na záväzky Českej republiky, ktoré pre ňu vyplývajú v súvislosti s jej členstvom v Európskej únii, či záväzky vyplývajúce z medzinárodných zmlúv, ktorými je viazaná, s ohľadom k štátnej politike v danej oblasti.⁹³

Podpora realizovaná na danom úseku sa orientuje predovšetkým k sfére týkajúcej resp. zameriavajúcej sa na ochranu vôd, ochranu ovzdušia, na nakladanie

⁸⁹Grůň, L. Finanční právo a jeho instituty. Praha: Linde, 2009. Str. 22-23

⁹⁰Zákon č. 388/1991 Sb. o Státním fondu životního prostředí České republiky

⁹¹Zákon č. 388/1991 Sb. o Státním fondu životního prostředí České republiky

⁹²https://www.sfzp.cz/soubor-ke-stazeni/54/16365-organigram_07_2015_vedouci.pdf

⁹³[http://www.mzp.cz/osv/edice.nsf/48676759339BD5B5C12579C1003170DA/\\$file/Vestnik_2_2012.pdf](http://www.mzp.cz/osv/edice.nsf/48676759339BD5B5C12579C1003170DA/$file/Vestnik_2_2012.pdf)

s odpadmi, na obnoviteľné zdroje energie, na oblasť spadajúcu pod ochranu prírody a v neposlednom rade na starostlivosť zameranú na krajinu ako takú.

Forma a rovnako aj zameranie danej predmetnej podpory je stanovené prostredníctvom prílohy smernice Ministerstva životného prostredia, ktoré vo svojom obsahu zakotvujú tiež postupy poskytovania finančných prostriedkov z tohto typu štátneho fondu, ktoré tvoria neoddeliteľnú súčasť tejto smernice pre dané obdobie.⁹⁴

Forma, ktorou dochádza k poskytovaniu predmetnej podpory môže byť dvojaká, a to priama alebo nepriama. Priama podpora sa poskytuje za pomoci dotácií, pôžičiek prípadne ich kombináciou. Nepriama finančná podpora je poskytovaná vo forme príspevku určeného k čiastočnej úhrade úrokov, ktoré vyvstávajú z úverov. Podpora takéhoto charakteru nesie byť poskytnutá na akcie, ktoré už boli ukončené⁹⁵

Popredné postavenie v rámci výkonu činností fondu zastáva **riaditeľ fondu**, ktorého vymenovanie a odvolanie uskutočňuje minister životného prostredia, tento má potom postavenie štatutárneho orgánu fondu, ktorý pri výkone svojich kompetencií koná v mene fondu, v iných prípadoch môže takého konanie byť realizované aj jeho poverením disponujúci štatutárny zástupca. Výkon funkcie riaditeľa fondu je nezlučiteľná s výkonom niektorých iných funkcií zastrešujúcich pôsobnosť fondu ako sú výkon funkcie predsedu prípadne člena rady fondu.⁹⁶

Riaditeľ má možnosť v rámci výkonu svojej kompetencie písomne požiadať resp. poveriť k uskutočneniu istých právnych úkonov v mene fondu niektorého z iných zamestnancov. Ostatní zamestnanci môžu v mene fondu pristupovať k právnym úkonom len v rozmedzí resp. rozsahu, ktorý je vymedzený v znení vnútorných predpisov fondu.

Ďalej sa v rámci organizačnej štruktúry fondu zriaďuje **Rada fondu**, ktorú vymenúva priamo minister a táto mu slúži resp. zaujíma postavenie jeho poradného orgánu. V jej kompetencii je predovšetkým pristupovanie k posúdeniu zásadných otázok spadajúcich do oblasti tvorby a užívania prostriedkov patriacich fondu, zároveň

⁹⁴Jánošíková, P., Mrkývka, P., Tomažič, I. a kol. Finanční a daňové právo. Str. 142

⁹⁵[http://www.mzp.cz/osv/edice.nsf/48676759339BD5B5C12579C1003170DA/\\$file/Vestnik_2_2012.pdf](http://www.mzp.cz/osv/edice.nsf/48676759339BD5B5C12579C1003170DA/$file/Vestnik_2_2012.pdf)

⁹⁶https://www.sfzp.cz/soubor-ke-stazeni/51/15596-jednaci_rad_2014.pdf

svoju činnosť orientuje aj na ročné rozpočty príjmov a výdavkov fondu, do jej kompetencie patrí aj navrhovanie prijatia rôznych druhov opatrení ich zabezpečenie za pomoci prostriedkov fondu. Rada okrem iného vykonáva aj posudzovania zamerané na návrhy k poskytnutiu prostriedkov z fondu a v rámci nich vypracováva odporúčania adresované ministrovi k vyššiemu čerpaniu pre jednotlivé konkrétne prípady, pričom sa opiera o piliere, ktoré v tomto zmysle predstavujú zásady ochrany životného prostredia Českej republiky. Rada fondu vykonáva aj schvaľovaciu činnosť, ktorá sa v jej prípade viaže na schvaľovanie účtovnej závierky.

Činnosť rady je podriadená resp. sa riadi tzv. „*jednacím řádem*“, ktorého schvaľovanie podlieha pod právomoc ministra.

4.1.2. Rozpočet fondu - príjmy fondu , podmienky poskytovania prostriedkov fondu a spôsob ich využitia

Fond zostavuje s ohľadom ku každému rozpočtovému roku návrh svojho rozpočtu, ktorý zahŕňa jeho celkové príjmy a tiež neopomína celkové výdavky, ktorý potom následne predkladá vláde v čase do 31. augusta. Vláda potom predloží takýto návrh fondu po vykonaní prípadných potrebných zmien, ktoré v jeho obsahu uskutočnila, spoločne s návrhom štátneho rozpočtu na ten istý rok na schválenie Poslanecké sněmovně.

V rámci obsahu rozpočtu fond stanoví resp. vymedzí svoje celkové výdavky ako istú čiastku, ktorú mu oznámil príslušný správca kapitoly podľa osobitného zákona. Z tejto čiastky v ňom určí tiež čiastku, ktorej úlohou bude podieľať sa na financovaní takých programov prípadne projektov. Ich spolufinancovanie je vecou záštity rozpočtu Európskej únie.

Príjmy fondu tvoria predovšetkým :

- poplatky uložené kvôli vypúšťaniu tzv. odpadových vôd do vôd povrchového charakteru,
- poplatky uložené v súvislosti s vypúšťaním škodlivých látok do ovzdušia,
- poplatky stanovené podľa zákona o odpadoch,

- odvody súvisiace z odňatím pôdy z poľnohospodárskeho pôdneho fondu vo výške 60% ich celkového objemu stanoveného orgánom na ochranu poľnohospodárskeho pôdneho fondu.

Za príjmy fondu možno považovať aj poplatky vyvstávajúce v nadväznosti so skutočným stavom odberu podzemných vôd, úhrady, ktoré sa odvádzajú do štátneho rozpočtu za vydobyté nerasty, pokuty, ktoré boli uložené v rámci činnosti orgánov ako sú správca fondu prípadne Českou inšpekciou životného prostredia. Pokuty uložené kvôli porušovaniu predpisov alebo opatrení upravujúcich a prispievajúcich k ochrane životného prostredia, peňažné príjmy vyrubené na základe postihu žiadateľov za ich neoprávnené používanie prípadne zadržiavanie prostriedkov patriacich fondu, dotácie smerované na pomoc zo štátneho rozpočtu. Patria sem i podiely vyvstávajúce z výnosov na daniach, rôzne úvery pochádzajúce od právnických osôb, príspevky čerpané od zahraničných, či už právnických alebo fyzických osôb, nevynímajúc ani osoby, ktoré majú postavenie tuzemských právnických prípadne fyzických osôb, iný príjmy ak sú tak ustanovené za pomoci všeobecne záväzných právnych predpisov na jednotlivých úsekoch týkajúcich sa životného prostredia.⁹⁷

K samostatnému hospodáreniu fondu je zriadený individuálny bankový účet.

Prostriedky čerpané z fondu možno použiť na zastrešenie niekoľkých cieľov úloh resp. poslání medzi ktoré zaradíme: podpory rôznych druhov neinvestičných a investičných akcií, podporu fyzických a právnických osôb súvisiacu s ochraňovaním životného prostredia, či zlepšovaním jeho stavu, prostriedky sústredené na podporovanie výskumných programov, vývojových programov, či výroby a zavádzania vhodných a účelných technológií prípadne akcií vedeckotechnického pokroku rozvoja spadajúcich do oblasti životného prostredia, prostriedky orientované na cieľ podpory činnosti, ktoré sú späté s ekologickými funkciami vodných tokov a tiež vodných plôch, na podporu monitorovania rôznych atribútov resp. zložiek životného prostredia a tiež ekologických procesov v ňom prebiehajúcich. Prostriedky používané na uhrádzanie splátok alebo úrokov za pôžičky, ku ktorých poskytnutiu fond pristúpil, podpora programov a akcií výchovného charakteru a zameraných tiež na cieľ poskytovania širšieho spektra informácií v rámci realizácie činnosti spojených so životným

⁹⁷<https://www.sfzp.cz/sekce/80/dokumenty-ke-stazeni/>

prostredím. Prostriedky využívané k úhrade nákladov vyvstávajúcich v súvislosti s činnosťami fondu, ktoré boli schválené v rámci jeho rozpočtu. Podporou sa na účely zákona upravujúceho predmetný fond rozumie *“dotace, subvence, půjčky, převzetí závazku a další pomoc právníckým a fyzickým osobám.”*⁹⁸

K poskytnutiu prostriedkov patriacich fondu nie je žiadny právny nárok, tieto sa poskytujú žiadateľom o ne, a to za stanovených podmienok, ktoré sú predmetom úpravy štatútu a smernice.

Generálnym alebo základným princípom k poskytnutiu prostriedkov z fondu je tzv. objektívne posúdenie pri každej danej žiadosti, ktoré sa realizuje z niekoľkých hľadísk, a to z hľadiska ekologického, z pohľadu ekonomickej výhodnosti a s ohľadom na celoplošné záujmy. Žiadatelia, *(ktorými môžu byť jednak fyzické a jednak právnické osoby)* predložia nimi podané žiadosti fondu. Súčasť týchto žiadostí tvorí aj tzv. odborný posudok, ktorý potom fond doplní na základe vlastných stanovísk. Posudzovanie žiadostí patrí do kompetencie rady fondu.⁹⁹

Vrátenie poskytnutých prostriedkov z fondu sa realizuje za predpokladu, že tieto neboli využité v súlade so stanovenými podmienkami prípadne ak tieto boli použité za účelom ktorý už nejestvuje resp. odpadol účel ich použitia.

Žiadosti k poskytnutiu podpory z fondu sa predkladajú buď prostredníctvom elektronických predvolených formulárov alebo klasickou formou, teda písomne. Stanovený postup a potrebné doklady, ktorú je nutné doložiť spolu so žiadosťou vymedzujú prílohy. Žiadosti sa potom predkladajú podľa jednotlivých druhov programov, ktoré sa vyhlasujú v prílohách smernice, a tieto aj spresňujú postupy, a potrebné podklady k riadnemu predloženiu žiadosti, a to až do výšky predpokladaných disponibilných finančných prostriedkov poskytovaných z fondu.

Stanovenie zahájenia a rovnako aj ukončenia prijímania vyhradených žiadostí pre jednotlivé programy určí resp. vymedzí minister. Fond neuhrádza vo vzťahu k žiadateľom nijaké z nákladov, ktoré im vyvstanú v spojitosti s vypracovaním či predložením potrebnej žiadosti. Jeho úlohou je len posúdenie predloženej žiadosti

⁹⁸https://www.sfzp.cz/soubor-ke-stazeni/53/15924-statut_sfzp_cr.pdf

⁹⁹Jánošíková, P., Mrkývka, P., Tomažič, I. a kol. Finanční a daňové právo. Str. 142

z pohľadu jej kompletnosti s tým, že ku akceptácii žiadosti dôjde len za podmienky, že táto žiadosť je kompletná, teda spĺňa všetky predurčené náležitosti. V prípade akceptácie ale aj pri neakceptovaní žiadosti fond informuje žiadateľa o týchto skutočnostiach, avšak v prípade, že došlo k tzv. neakceptácii žiadosti fond vymedzí aj dôvodu jej neakceptovania, takáto správa má len informatívny charakter.

Základným predpokladom k poskytnutiu podpory teda patria forma a výška podpory, takúto žiadosť potom fond predloží spoločne so svojim stanoviskom rade fondu, aby ju táto prejedala. O výške a druhu poskytnutej podpory rozhoduje minister. Voči jednotlivým druhom opatrení sa poskytujú aj jednotlivé druhy podpory, ktoré sú vymedzené zákonnými ustanoveniami a v jeho rámci aj smernicou a prílohami pre dané obdobie, ktoré vymedzujú tiež konkrétne ciele k využívaniu prostriedkov poskytovaných z fondu, tiež obsahujú podrobné vymedzenie kritérií k ich prerozdeleniu, zásady uplatňované pri poskytovaní výšky a druhu podpory, špecifikácie postupov a tiež postup vyradovania žiadostí.

Výška danej poskytovanej podpory sa vymedzí na základe okolností ako percentuálny podiel z nákladov na realizáciu opatrení (*vynímajúc náklady na prieskum, tzv. prípravnú ale tiež projektovú dokumentáciu, v prípade stavieb aj náklady potrebné na stroje, či zariadenia, ktoré nie sú zabudované priamo v stavbe, naopak v prípade, že sa jedná o zariadenia alebo stroje potrebné k úprave, využitiu a tiež spracovaniu biomasy a odpadov, vrátane kontajnerov, ktoré sa považujú za neoddeliteľnú súčasť zberného dvora možno uhradiť*) platných v prípade zahájenia realizácie týkajúcej sa príslušného typu opatrenia.

V rámci nákladov potrebných k realizácii možno vyčíslieť aj náklady na vyrobenie resp. na výrobu a tiež náklady spojené s umiestnením informačných tabúl, ktorá sa inštalujú pri všetkých takýchto akciách, v prípadoch kedy ich financovanie sa spravuje podporou poskytnutou z prostriedkov fondu..

Výška podpory, ktorá bola poskytnutá sa porovná s nákladmi, ktoré boli v rámci realizácie skutočne vynaložené k uskutočneniu opatrení. Potom priznaná podpora možno čerpať opierajúc sa o zmluvu o poskytnutí podpory, ale len do výšky stanovenej v tejto zmluve prípadne do výšky zodpovedajúcej skutočne vynaloženým nákladom.

Individuálne konkrétne podmienky k poskytnutiu podpory určí fond žiadateľovi priamo prostredníctvom obsahového znenia zmluvy o poskytnutí podpory. Tieto podmienky sa rámcovo opierajú o realizačné podmienky rozhodnutia.

Čerpanie takto poskytnutých prostriedkov sa umožňuje po uzatvorení zmluvy, ktorá teda upravuje spôsob a výšku ich čerpania a taktiež stanovuje iné potrebné podmienky, ktorých dodržiavanie je nutnou súčasťou poskytnutia podpory z fondu, pričom tento ju poskytuje bezhotovostným prevodom svojich finančných prostriedkov, a podpory sa poskytuje počas roka podľa tzv. oprávnených nákladov zmluvných akcií vo výške ročného zmluvného finančného objemu.¹⁰⁰

4.2 Postavenie Státního fondu kinematografie

Jeho vznik sa viaže ku dňu 1. januára 2013, kedy tento reálne vznikol opierajúc sa o nadobudnutie účinnosti *zákona č. 496/2012 Sb. o audiovizuálných dílech a podpoře kinematografie a o změně některých zákonů*. Týmto zákonom došlo k nahradeniu *zákona č. 241/1992 Sb. o Státním fondu České republiky pro podporu a rozvoj české kinematografie*.¹⁰¹ Teda spolu s prijatím už vyššie spomínaného nového zákona nastali na poli daného odvetvia zmeny, ktoré sprevádzal zánik Státního fondu České republiky pro podporu a rozvoj české kinematografie a naopak vznik istého nového právneho subjektu, ktorý má samostatné postavenie a ním je právny nástupca pôvodného fondu, teda Státní fond kinematografie, ktorý na seba prevzal všetky aktíva pôvodného fondu a tiež jeho záväzky a vstúpil tak do všetkých práv a povinností plynúcich z podstaty právnych vzťahov, ktorých účastníkom bol pôvodný fond.¹⁰² Jeho sídlom sa stala Praha a jeho činnosť podlieha pod správu Ministerstva kultúry. Medzi jeho základné úlohy sa radia výkon správy audiovizuálnych poplatkov, poskytovanie podpory v kinematografii, vedenie evidencie v oblastiach spadajúcich do audiovizie.¹⁰³

¹⁰⁰Jánošíková, P., Mrkvčka, P., Tomažič, I. a kol. Finanční a daňové právo. Str. 142 [http://www.mzp.cz/osv/edice.nsf/48676759339BD5B5C12579C1003170DA/\\$file/Vestnik_2_2012.pdf](http://www.mzp.cz/osv/edice.nsf/48676759339BD5B5C12579C1003170DA/$file/Vestnik_2_2012.pdf)

¹⁰¹<http://www.fondkinematografie.cz/o-fondu/>

¹⁰²http://www.fondkinematografie.cz/assets/media/files/informace/Vyrocnizprava_SFK_2014_v1.0.pdf

¹⁰³Zákon č. 496/2012 Sb. o audiovizii

4.2.1 Predmet činnosti a organizačná štruktúra fondu

Patrí ako už bolo predznačené pod pôsobnosť Ministerstva kultúry a predmetom činnosti Státního fondu kinematografie je predovšetkým výkon správy audiovizuálnych poplatkov vystávajúcich na základe vysielania reklám a tiež pozostávajúci zo správnych poplatkov podľa zákona o audiovizíi. Vede tiež evidenciu týkajúcu sa oblasti audiovizie, poskytuje podporu predovšetkým na finančnej úrovni realizovanú za účelom podpory českej kinematografie, vykonáva majetkové autorské práva a tiež majetkové práva patriace výkonným umelcom, ktoré pripadli štátu na základe niektorého z iných právnych predpisov. Vykonáva práva patriace výrobcem audiovizuálnych diel, ktoré na svojich právnych predchodcov prešli na podklade iných právnych predpisov. Tiež sa podieľa na vykonávaní práv výrobcov zvukovoobrazových záznamov, ktoré mu prináležia, rozhoduje o pridelení koprodukčného štatútu na základe zmluvy, dohody alebo prípadne nejakej inej medzinárodnej zmluvy o filmovej koprodukcii, poskytuje filmové stimuly a zároveň vykonáva aj iné druhy činností ku ktorých výkonu bol predurčený na podklade iných právnych predpisov.¹⁰⁴

Organizačná štruktúra fondu pozostáva predovšetkým z riaditeľa fondu, Rady a v neposlednom rade aj z dozorčího výboru. Takto zosnovaná sústava orgánov funguje v rámci realizovania činnosti fondu ako jeho interná štruktúra koncepcie riadneho výkonu činnosti orgánov, za ktorých pomoci sa naplňa účel, na ktorý bol daný fond zriadený.¹⁰⁵

Riaditeľ fondu do jeho funkcie menuje a rovnako z jeho funkcie odvoláva minister. Riaditeľ v postavení popredného orgánu fondu stojí teda v jeho čele a zároveň plní funkciu štatutára resp. štatutárneho orgánu fondu, čo značí, že tento má v rámci výkonu svojich právomocí možnosť resp. priamo právo konať v mene fondu a teda ho zaväzovať v rámci existencie právnych vzťahov medzi fondom a inými subjektmi. Riaditeľ fondu zaujíma zároveň aj postavenie zamestnanca fondu. Na základe svojich

¹⁰⁴http://www.fondkinematografie.cz/assets/media/files/informace/Vyrocní_zpráva_SFK_2014_v1.0.pdf

¹⁰⁵Caussová, L., Sedláková, L. Kinematografie jako průmyslové odvětví. In Literární noviny. Roč. 18. č. 6. Str. 9

rozhodnutí sa stáva zodpovedným za hospodárenie, ktoré sa vykonáva s prostriedkami patriacimi fondu.

Riaditeľ ďalej vedie kanceláriu fondu a vykonáva rozhodnutia rady týkajúce sa podpory, vydáva rozhodnutia o riadených filmových podnetoch, jeho kompetencia zahŕňa aj vydávanie rozhodnutí týkajúcich sa udelenia koprodukčného štatútu, zároveň v rámci fungovania medzinárodných organizácii na medzinárodnej úrovni zastupuje Českú republiku vo vzťahu k týmto organizáciám, vydáva v medziach prijatého štatútu a taktiež v medziach, ktoré mu ukladá zákon vnútorné predpisy fondu.

Ďalším z orgánov plniacim svoju funkciu na pomedzí fungovania organizačnej štruktúry je *rada fondu*. Medzi jej podstatné úlohy resp. náplň fungovania patria: ustanovovanie stratégií a koncepcií spadajúcich pod oblasť poskytovania podpory na poli českej kinematografie, stanovovanie a následne zverejňovanie kritérií týkajúce sa samotného hodnotenia predmetných projektov s ohľadom k politike orientovanej na podporu filmovej tvorby. Rozhoduje o podpore jednotlivých typov projektov určuje výšku poskytovanej podpory, pričom pri jej vymedzovaní sa spravuje a spravidla prihliada na expertnú analýzu. Zároveň rozhoduje o forme, ktorú bude s cieľom podporiť kinematografiu realizovať.

Rada pozostáva z deviatich členov, ktorých voľbu a odvolávanie má v rukách poslanecká snemovňa, ktorá sa riadi v takomto prípade návrhom ministra a činí tak výber z radov tzv. skúsených a uznávaných osobností pôsobiacich v sfére kinematografie. Návrhy pozostávajú z občianskych združení, všeobecne prospešných spoločností a zároveň záujmových združení právnických osôb, ktoré vykonávajú svoju pôsobnosť v oblasti kinematografie, prípadne strednými a tiež vyššími odbornými školami, ktoré sú zamerané na pôsobenie v tejto oblasti. Teda orientujú sa na filmovú tvorbu ako takú a tiež vysokými školami filmového zamerania s výnimkou tzv. kolektívnych správcov autorských práv prípadne práv súvisiacich s autorským právom.¹⁰⁶

¹⁰⁶<http://www.mkcr.cz/cz/media-a-audiovize/kinematografie/statni-fond-kinematografie-192266/>

Výbor fondu, plní predovšetkým dozornú funkciu, v rámci ktorej zastrešuje dohliadanie na to, či prostriedky poskytnuté fondom, ktoré boli predmetom podpory adresovanej konkrétnemu žiadateľovi o podporu kinematografie boli reálne použité v súlade s účelom, na ktorý boli tieto poskytnuté a ktorý je definovaný priamo v rozhodnutí pojednávajúcom o poskytnutí predmetného druhu podpory pre daný subjekt.¹⁰⁷ V prípade, že sa zistí, že spomínané prostriedky tvoriace predmet podpory poskytnutej z dielne fondu boli použité nehospodárne, neúčelne prípadne ak je tu podozrenie že tieto budú použité takýmto spôsobom, neodkladne posunie svoje zistenia prípadne podozrenia spolu s potrebnými podkladmi, ktoré sú mu k dispozícii priamo riaditeľovi fondu, aby ich prešetril. K vykonávaniu jeho úloh patrí tiež dohľad nad plnením a dodržiavaním ostatných činností a úloh fondu podľa príslušnej zákonnej úpravy.

Členov výboru do svojich funkcií menuje a z týchto funkcií odvoláva minister z radov zástupcov tzv. jednotlivých poplatníkov poplatkov súvisiacich s vysielaním reklám a tiež správnych poplatkov vyberaných na základe zákona a to priamo na podnet resp. návrh podaný od takýchto poplatníkov.¹⁰⁸

„Fond eviduje za účelom správy poskytnutých podpor kinematografie a informování veřejnosti o poskytnutých podporách kinematografie - žadatele o podporu, kinematografie, žádosti o podporu kinematografie a poskytnuté podpory kinematografie.“¹⁰⁹

4.2.2 Rozpočet fondu - príjmy fondu, podmienky poskytovania prostriedkov fondu a spôsob ich využitia

Medzi finančné zdroje fondu patria predovšetkým:

- poplatky súvisiace s vysielaním reklám,
- tzv. audiovizuálne poplatky,
- správne poplatky vyberané na základe zákona,
- príjmy súvisiace s dojednaním podielu fondu, ktorý sa vykazuje na zisku viazaného na projekty, ktorých podporu fond realizoval,

¹⁰⁷Caussová, L., Sedláková, L. Kinematografie jako průmyslové odvětví. In Literární noviny. Roč. 18. č. 6. Str. 9

¹⁰⁸<http://www.mkcr.cz/cz/media-a-audiovize/kinematografie/statni-fond-kinematografie-192266/>

¹⁰⁹<http://www.mkcr.cz/cz/media-a-audiovize/kinematografie/statni-fond-kinematografie-192266/>

- príjmy vyvstávajúce v súvislosti s nakladaním s majetkom Českej republiky, s ktorým je tento fond oprávnený hospodáriť,
- príjmy zaznamenané v súvislosti s majetkovou účasťou Českej republiky na podnikaní vykonávanom právnickými osobami pôsobiacich v sfére filmového priemyslu.

Patria sem i úroky, ktoré majú svoj pôvod v prostriedkoch z fondu uložených v banke, príjmy pozostávajúce zo zisku z verejných zbierok, prípadne lotérií usporadúvaných v prospech podpory kinematografie a zároveň v prospech fondu, príjmy za užívanie kinematografických diel, v prípade ktorých sa fond podieľa na výkone ich autorských práv výrobcov, ktoré na neho prešli na základe niektorého z právnych predpisov, a teda u nich sa fond pokladá za výrobcu. Príjmy z využitia kinematografických diel, za predpokladu, že tieto boli na daný fond prevedené, Príjmy pozostávajúce z cenných papierov. Dedičstvo, dary a iné príjmy odkazujúce na fond, dotácie poskytované zo štátneho rozpočtu, dotácie poskytované zo štátneho rozpočtu, ktorých charakter resp. smerovanie je účelovo vymedzené. Odvody, penále naviazané na porušenie rozpočtových pravidiel. Ďalšie zdroje za predpokladu, že sú ustanovené obsahom právnych predpisov.¹¹⁰

Návrh pre rozpočet fondu tento pripravuje na každý jeden rozpočtový rok, ktorý potom následne predloží, a to najneskôr v období do 31. mája predchádzajúceho kalendárneho roku ministerstvu, s účelom jeho ďalšieho posunu resp. predloženie vláde.

Za predložený návrh rozpočtu zodpovedá priamo riaditeľ fondu, ktorého povinnosťou je ešte skôr než dôjde k jeho predloženiu ministerstvu prejsť tento rozpočet s radou fondu.

Rada má v toto prípade povinnosť, ktorá pozostáva z faktu, že k spomínanému návrhu rozpočtu pripojí všetky svoje komentáre a pripomienky resp. výhrady, ktoré voči nemu má, a tieto potom spoločne s predmetným návrhom predkladá ministerstvu.

Ďalšou z povinností rady je tiež zostaviť v rámci každého rozpočtového obdobia tzv. účtovnú závierku a výročnú správu týkajúcu sa činnosti hospodárenia fondu. Aj v tomto prípade za dodržanie povinnosti k predloženiu týchto dokumentov zodpovedá riaditeľ fondu, aby sa tieto mohli v lehote prejsť a následne po tom čo dôjde

¹¹⁰<http://www.mkcr.cz/cz/media-a-audiovize/kinematografie/statni-fond-kinematografie-192266/>

k overeniu účtovnej závierky vykonanej audítorom, predložiť prostredníctvom príslušného ministra do konca marca vláde, aby ich prejedala tiež, aby ich následne mohla schváliť poslanecká snemovňa.

Za súčasť výročnej správy sa pokladá aj vyhodnocovanie resp. hodnotenie plnenia a napĺňania dlhodobej a krátkodobej stratégie naviazanej k poskytovaniu podpory fondom a tiež hodnotenie činnosti výboru v súvislosti s výkonom kontroly realizovanej v rozsahu jeho právomocí.¹¹¹

Žiadosť o poskytnutie podpory v oblasti kinematografie od fondu adresovanej žiadateľovi o poskytnutie tejto podpory je nevyhnutné podať v elektronickej podobe, pričom musí byť splnená aj podmienka, ktorou je uhradenie správneho poplatku. Prostriedky z fondu sú potom následne poskytnuté formou dotácie s podielom na samotnom zisku.¹¹² Naozaj kladne sa dá ohodnotiť fakt, že prostriedky, ktoré fond poskytol je možné využiť resp. použiť len na účel, ktorý je vymedzený rozhodnutím na základe ktorého sa potom predmetná podpora konkrétnemu žiadateľovi poskytuje. To v reály značí, že príjemca poskytnutých prostriedkov nad stanovený limit má voči fondu povinnosť k predloženiu vyúčtovania správy audítora o overení nákladov, ktoré vynaložil, čím sa realizuje aj následná kontrola.

Forma poskytovanej podpory môže byť realizovaná v podobe poskytnutia dotácie prípadne dotácie s podielom na zisku. V druhom prípade poskytnutej podpory sú prostriedky poskytované ako forma nenávratnej podpory s tým, že v znení zmluvy upravujúcej poskytnutie danej formy podpory sa dojedná ustanovenie, ktoré ma zvláštne postavenie, lebo pojednáva práve o spomínanom podiele fondu na zisku, ktorý sa realizáciou daného konkrétneho projektu vykazuje.¹¹³

V znení obsahu všeobecných predpisov upravujúcich podporu kinematografie a teda stanovujúce dotačné okruhy resp. sféry a limity k poskytovaniu prostriedkov z dielne fondu. Podpora sa poskytuje predovšetkým za účelom podpory kinematografie prostredníctvom realizácie projektov z okruhov zastrešujúcich rozsah vývoja, výroby,

¹¹¹Statút Státního fondu kinematografie IV odst. 4.1 – 4.2

¹¹²§ 32 ods. 1 Zákona č. 496/2012 Sb. O audiovizuálních dílech a podpoře kinematografie v znení neskorších predpisu

¹¹³<http://fondkinematografie.cz/assets/media/files/legislativa/zakon%20design.pdf>

propagácie a distribúcie českého kinematografického diela, projekty v sfére modernizácie kinematografického diela a technického rozvoja, publikačná činnosť realizovaná v oblasti kinematografie spojená s činnosťou v rámci oblasti tzv. filmovej vedy, výchova a vzdelávanie v nadväznosti na kinematografiu, sprístupňovanie a zachovávanie tzv. „*národného filmového dedičstva*“, filmové festivaly, ochrana práv spojených s kinematografickými dielami a ich záznamom.¹¹⁴

Je možné sa opodstatnene domnievať, že oblasti českej kinematografie, nie je možné zabezpečiť kvalitné a bezproblémové fungovanie za predpokladu, že by jej nebola poskytovaná podpora z tzv. verejných prostriedkov pričom ani tieto samotné nepostačujú a z toho dôvodu je potrebná v tejto sfére podpora poskytovaná z finančných prostriedkov patriacich Európskej únii.

Dôvodom potreby podstatnej finančnej podpory v danej oblasti je určite aj veľká konkurencia resp. konkurenčný boj v rámci pôsobnosti orientovanej na európskom trhu, v čoho dôsledku vzniká potreba finančného dotovania predmetnej oblasti vo väčšom rozsahu.

4.3 Postavenie Státního fondu kultúry České republiky

Postavenie Státního fondu kultúry České republiky sa v rámci vymedzenia jeho zákonnej úpravy ale i činnosti prejavovanej v praxi chápe predovšetkým ako vymedzenie potrebného finančného nástroja, ktorý smeruje svoje aktivity k čínorodej podpore českej kultúry. Aj tento fond má ako ostatné, status právnickej osoby, ktorá sa zriaďuje priamo zákonom, ktorým v tomto konkrétnom prípade je *zákon č. 239/1992 Sb. o Státním fondu kultury České republiky*. V mene fondu je oprávnený v prvom rade konať minister kultúry Českej republiky a v druhom rade osoby, ktoré sú nim k takémuto konaniu splnomocnené.

¹¹⁴<http://fondkinematografie.cz/assets/media/files/legislativa/zakon%20design.pdf>

4.3.1Predmet činnosti a organizačná štruktúra fondu

Dotácie na diela umeleckej hodnoty, smerované na udržiavanie resp. zachovávanie kultúrnych pamiatok a zberateľských predmetov, periodickú prípadne neperiodickú tlač, výstavnú činnosť, prednáškovú činnosť, k podpore tzv. vysoko hodnotne postavených neprofesionálnych aktivít umelcov, na prehliadky, festivaly, na propagáciu venovanú českej kultúre smerovanú na zahraničný trh, na údržbu a dopĺňanie knižného fondu môžu nadobudnúť právnické i fyzické osoby pôsobiace v oblasti kultúrneho diania.

Rade Fondu predsedá tzv. predseda rady v rámci výkonu svojej kompetencie riadi činnosť rady a jeho funkcia je obsadzovaná za pomoci voľby rady, ktorá v prípade voľby predsedu musí dosiahnuť nadpolovičnú väčšinu hlasov zo všetkých svojich členov.

V kompetencii predsedu rady jej aj zvolávanie na zasadania rady, ktoré sa konajú spravidla v mesačných intervaloch, teda približne raz za mesiac. Tento pristúpi k zvolaniu rady v prípade, že o to požiadajú aspoň traja členovia z danej rady alebo v prípade, že sa jedná o žiadosť ministra.

Predseda rady zároveň zaujíma postavenie osoby, ktorá riadi celý priebeh zvolaného zasadnutie. V prípade, že nie je prítomný jeho riadiacu kompetenciu prevezme vekovo najstarší z prítomných členov. Treba podotknúť, že zasadania rady majú spravidla neverejný charakter, teda nie sú verejnosti prístupné a rovnako hlasovanie týkajúce sa porád prebieha vždy v tajnosti, teda je tajné.

Uznášaniaschopnosť rady je závislá od počtu prítomných členov rady, v dôsledku čoho možno povedať, že táto sa za uznášaniaschopnú považuje v prípade, že je prítomná nadpolovičná väčšina jej členov. K prijatiu uznesenia sa rovnako viaže istý počet hlasov, ktorý rozhodne o tom, či dôjde k prijatiu uznesenia alebo nie. Uznesenie rady sa považuje za prijaté v prípade, že za neho hlasuje aspoň nadpolovičná väčšina prítomných členov.¹¹⁵

¹¹⁵Zákon č.239/1992 Sb. o Státním fondu kultúry České republiky

Termín resp. deň čas a miesto zasadania sa musí oznámiť žiadateľom, o ktorých žiadostiach sa má konať, resp. ktorých žiadostí sa plánujú na danom zasadnutí prejednať. V prípade, že žiadateľ, ktorého žiadosť sa na danom jednaní rady prejednáva prejaví záujem zúčastniť sa jej prejednávania, umožní sa mu to.

Zástupca správcu fondu musí byť na zasadaní rady prítomný vždy a na požiadanie sa mu udelí slovo. Tento potom má na starosti vyhotovenie zápisu z jednania, ktoré následne podlieha overeniu dvoch členov rady.

V prípade, že rada potrebuje v istých veciach odborné vyjadrenie sa k veci má právo vyžiadať si odborný posudok potrebný k prejednaniu a posúdeniu odborných otázok. Na žiadosť danú správcom fondu je možné prizvať na jednanie rady aj odborníkov, ktorí k prejedanej veci vypracovali odborný posudok.

4.3.2 Rozpočet fondu - príjmy fondu , podmienky poskytovania prostriedkov fondu a spôsob ich využitia

V kompetencií správcu fondu je spracovanie návrhu rozpočtu príjmov a tiež výdavkov spoločne s nevyhnutným prehľadom pohľadávok a záväzkov, viazaných na fond za príslušný kalendárny rok a rovnako tak sa týka táto jeho kompetencia aj záverečného účtu fondu, pričom pri ich vypracovaní sa tento riadi termínmi, ktoré sú v platnosti pre zostavovanie štátneho rozpočtu a štátneho záverečného účtu Českej republiky.

Za neoddeliteľnú súčasť návrhu týkajúceho sa rozpočtu fondu sa považuje: ustanovenie tzv. základnej resp. hlavnej istiny fondu na daný rozpočtový rok, ustanovenie čiastok, ktoré sú orientované na finančnú podporu jednotlivých štvrťrokov v nadväznosti na príjmy rozpočtu, ustanovenie podmienok a kritérií potrebných k poskytnutiu podpory ako takej ale týkajúcich sa aj druhu jednotlivých poskytovaných podpôr, ku ktorých poskytnutiu fond v danom roku pristúpi ale i s ohľadom na jednotlivé štvrťroky, ustanovenie jednotlivých typov projektov, ktoré sa v rámci daného rozpočtového obdobia budú obzvlášť finančne podporovať.

V prípade, že osoba resp. subjekt podá žiadosť o poskytnutie podpory z prostriedkov z fondu stáva sa žiadateľom o podporu resp. zaujíma status žiadateľa,

ktorý pri podaní predmetnej žiadosti zloží na účet fondu istú čiastku, ktorá je potrebná k úhrade nákladov vyvstávajúcich v súvislosti s jej posúdením.

K posúdeniu predmetnej žiadosti o poskytnutie podpory resp. finančných prostriedkov z fondu zloží žiadateľ čiastku, ktorá sa stanovuje vo výške 1% čiastky, o ktorej poskytnutie tento žiadateľ v rámci jemu poskytovanej podpory žiada, najmenej však 2000 Kč.

Správca fondu má v tejto oblasti právo stanoviť resp. určiť inú minimálnu výšku predmetnej čiastky potrebnej k úhrade nákladov s ohľadom na zmeny cien a prác a služieb.

Tieto čiastky sa potom následne evidujú účtovne oddelené od iných prostriedkov v dispozičnej právomoci fondu.¹¹⁶

Prostriedky, ktoré sa poskytujú z fondu sa vyžívajú predovšetkým za účelom podpory rôznych druhov kultúrnych projektov: edičné počiny venujúce sa oblasti periodických i neperiodických publikácií. K podporovaniu vzniku, uvádzaniu a realizácii diel umeleckej hodnoty, k udržiavaniu, obnove ale i získavaniu kultúrnych pamiatok a tiež zberateľských predmetov, resp. predmetov zberateľskej hodnoty. K propagovaniu českej kultúry v zahraničí, prednáškovej a výstavnej činnosti, k podporovaniu vysoko hodnotných neprofesionálnych umeleckých aktivít, k podporovaniu rôznych druhov kultúrnych projektov, ktoré napomáhajú k uchovaniu prípadne rozvoju v prípade kultúry orientovanej na národnostné menšiny žijúce na území Českej republiky. Na usporadúvanie prehliadok, kultúrnych festivalov, ale tiež iných obdobných akcií kultúrneho charakteru, k údržbe a celkovej ochrane, či dopĺňaniu knižného fondu.

Tieto prostriedky poskytované z dielne fondu sa realizujú ako tzv. dotácie účelového charakteru, prípadne pôžičky alebo aj finančné výpomoci návratného významu.

„Účelové dotace z Fondu lze poskytnout jen do výše dvoutřetin žadatelem plánovaných nákladů, s výjimkou prostředků určených na záchranu kulturních památek, na které lze poskytnout prostředky do výše devítidesetin plánovaných nákladů.

¹¹⁶Zákon č.239/1992 Sb. o Státním fondu kultúry České republiky

Na poskytnutí prostředků Fondu není právní nárok. Prostředky Fondu nelze poskytnout ke krytí ztráty z činnosti právnických nebo fyzických osob.

*Fond může peněžnímu ústavu poskytnout záruku za úvěr nebo za půjčku poskytnuté žadateli na projekty.*¹¹⁷

4.4 Postavenie Státního zemědělského intervenčního fondu

Aj tento druh fondu má postavenie právnickej osoby, ktorá má svoje sídlo v hlavnom meste Českej republiky, ktorým je Praha, a jeho činnosti sú vykonávané v medziach zákona, na základe ktorého bol predmetný fond zriadený. Týmto zákonom je zákon č. 256/2000 Sb. o Státním zemědělském intervenčním fondu v znení neskoršieho zákona, ktorý vyšiel pod číslom 128/2003 Sb. a tiež v znení zákona č. 85/2004 Sb. a vykonávacích právnych predpisov, ktoré sa uplatňujú vo forme vládnych nariadení.¹¹⁸

Postavenie tohto fondu možno tiež označiť ako postavenie tzv. akreditovanej platobnej agentúry, ktorá vykazuje činnosť v oblasti sprostredkovania finančnej podpory z Európskej únie a aj zo zdrojov národného charakteru. Za pomoci tzv. Európskeho poľnohospodárskeho záručného fondu sa poskytujú dotácie z Európskej únie v rámci spoločnej poľnohospodárskej politiky a v tzv. programovom období pod ktoré spadajú roky 2007 – 2013 a 2014 – 2020 tiež z Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka a Európskeho rybárskeho fondu.¹¹⁹

Program orientovaný za cieľom rozvoja vidieka nahradil tzv. „horizontálny plán rozvoja vidieka“ a „operačný program rozvoja vidieka“ a „multifunkčné poľnohospodárstvo“.¹²⁰

V rámci fungovania a uplatňovania tzv. spoločnej politiky realizovanej v oblasti poľnohospodárstva sa v Európskej únii uplatňujú akési tri hlavné resp. základné zásady, ktoré znejú: „společný trh pro zemědělské produkty při společných cenách, zvýhodnění

¹¹⁷Zákon č.239/1992 Sb. o Státním fondu kultúry České republiky

¹¹⁸https://www.szif.cz/cs/CmDocument?rid=%2Fapa_anon%2Fcs%2Fdokumenty_ke_stazeni%2Fsystemova_navigace%2Fo_nas%2Flegislativa%2F1330687380821.pdf

¹¹⁹Valášková, M. Dohlíží na dotace „sám“ o něžádá. In Hospodářské noviny. Roč. 53. č. 129. Str.5

¹²⁰https://www.szif.cz/cs/CmDocument?rid=%2Fapa_anon%2Fcs%2Fdokumenty_ke_stazeni%2Fsystemova_navigace%2Fo_nas%2Flegislativa%2F1421415348953.pdf

produkceze zemí Unie na úkor vnější konkurence a finanční solidarita – financování ze společného fondu, do něhož všichni přispívají.“¹²¹

Tzv. priame platby tvoria v danom zmysle základný pilier poskytovaných peňažných podpôr, ktoré sú vyplácané tzv. zjednodušeným systémom, (t.j. na hektár obhospodarovanej pôdy).

Naozaj veľké možnosti resp. alternatívy znamená pre poľnohospodárstvo tzv. program rozvoja vidieka., tento druh programu, ktorý sa realizuje od roku 2007 znamená finančnú pomoc pre danú oblasť, pričom rovnako nezanedbateľnú peňažnú „injekciu“ predstavuje aj trhové opatrenia spoločnej organizácie trhu, ktoré sa zameriavajú na riešenie výkyvov dopytu a ponuky na trhu a tiež ich úlohou je zabezpečiť poľnohospodárskym podnikateľom istotu a stabilitu v podnikaní, ktorá bude pomerne väčšia než tá, čo je im poskytovaná v rámci uplatnenia súčasných podmienok na trhu.

4.4.1. Předmět činnosti a organizační štruktúra fondu

Popisovaný fond v súlade s právom Európskej únie, právnymi predpismi a v neposlednom rade aj medzinárodnými zmluvami, ktoré sa Česká republika zaviazala dodržiavať pôsobí resp. svoju činnosť orientuje do týchto oblastí: pôsobí v oblasti rozhodovania o poskytovaní dotácií a kontrole podmienok ich poskytnutia z pohľadu, či sú tieto naplnené tak ako boli vymedzené, vykonáva tzv. intervenčné nákupy poľnohospodárskych výrobkov a tiež poľnohospodárskych potravín a zaistuje ich skladovanie, poprípadne ich spracovanie. Vykonáva predaj prípadne prevádzanie uskutočnené iným spôsobom intervenčne nakúpených poľnohospodárske výrobky a potraviny. Poprípadne aj také výrobky, ktoré vznikli spracovaním takto nakúpených poľnohospodárskych výrobkov alebo poľnohospodárskych potravín. Vykonáva tzv. vládou odsúhlasené resp. ňou schválené programy, ktoré sú zamerané na využitie nepotravinárskeho charakteru a spracovanie poľnohospodárskych výrobkov, vykonáva činnosti, ktoré priamo súvisia so systémom produkčných kvót, poskytuje subvenciu realizovanú pri vývoze potravín a poľnohospodárskych výrobkov, v jeho kompetencii sa

¹²¹https://www.szif.cz/cs/CmDocument?rid=%2Fapa_anon%2Fcs%2Fdokumenty_ke_stazeni%2Fsystemova_navigace%2Fo_nas%2Flegislativa%2F1421415348953.pdf

sústredzuje aj rozhodovanie o udelení licencie potrebnej k dovozu, či vývozu poľnohospodárskych výrobkov i potravín a kontroluje napĺňanie podmienok potrebných pre poskytnutie tohto typu licencie. Vykonáva činnosti nadväzujúce na systém záruk orientovaný na poľnohospodárske výrobky a potraviny. Ukladá, vyberá a zároveň aj odvádza peňažné dávky pozostávajúce z výrobného procesu komodity, ktorú poznáme ako cukor a v sfére mliekarenských výrobkov ako i samotného mlieka sa riadi podľa priamo uplatniteľného predpisu Európskej únie. Vykonáva aj iné ďalšie opatrenia patriace do oblasti poľnohospodárstva, vykonáva činnosti nadväzujúce na systém registrácie, schvaľovania, evidencie prípadne uznávania rôznych z produktov pôvodom poľnohospodárskej výroby resp. ich producentov na základe príslušných právnych predpisov Európskej únie, ktoré sú platné a účinné v danej oblasti štrukturálnych opatrení ale i spoločnej organizácie na trhu. Vykonáva činnosti nadväzujúce na systém registrácie, evidencie a v neposlednom rade i schvaľovania prípadne uznávania zoskupení a organizácií producentov poľnohospodárskych výrobkov poprípadne potravín, vrátane medzinárodných zoskupení a organizácií, medziodvetvových organizácií a dohôd producentov poľnohospodárskych výrobkov alebo potravín na základe podriadenia sa pod platné právne predpisy Európskej únie.,*„Provádí činnosti související se systémem schvalování mezinárodních kontrolních a dozorčích společností podle předpisu Evropské unie, provádí opatření vyplývající z mezinárodní smlouvy.“*¹²²

Vykonáva tiež činnosti súvisiace so získaním, spracovaním a následným predajom cenových a tržných informácií, zahŕňajúc evidencie zmlúv, pričom sa dodržiavajú platné a účinné právne predpisy európskej únie. Vykonáva činnosti navažujúce na reprezentatívny výber poľnohospodárskych výrobkov prípadne potravín, kde sa ustanovujú tzv. referenčné a množstvá národných poľnohospodárskych výrobkov alebo potravín, v súvislosti s reprezentatívnym výberom oblasti, kde sa vykonáva ich pestovanie, prípadne s reprezentatívnym výberom v súvislosti s trhom a trhovými daňami, producentov poľnohospodárskych výrobkov a potravín podriadených pod platné a účinné právne predpisy Európskej únie a v oblasti štrukturálnych opatrení a spoločne organizovaného trhu. Dohliada na plnenie povinností, ktoré vyplývajú pre fyzické osoby a pre právnické osoby z priamo uplatniteľných právnych predpisov európskej únie. Vykonáva opatrenia spoločnej organizácie trhu na základe osobitných

¹²²https://www.szif.cz/cs/CmDocument?rid=%2Fapa_anon%2Fcs%2Fdokumenty_ke_stazeni%2Fsystem_ova_navigace%2Fo_nas%2Flegislativa%2F1421415348953.pdf

právnych predpisov, vykonáva podporu adresovanú marketingu poľnohospodárskych výrobkov a potravín, vykonáva činnosť tzv. sprostredkovateľského subjektu. Vykonáva aktualizáciu evidencie využitia pôdy na základe jestvujúcich užívateľských vzťahov podľa príslušného zákona.¹²³

Podmienky, ktoré sa týkajú realizácie činností fondu má vláda možnosť upravovať za pomoci vydania nariadenia za týmto účelom.

Organizačná štruktúra fondu je tvorená a funkčná za pomoci niekoľkých orgánov, ktorými sú riaditeľ fondu, dozorná rada. Podstatné podrobnosti rozoberajúce jednotlivé činnosti fondu ale i jeho organizačné usporiadanie, či spolupráci v znamení súčinnosti orientovanú na ministerstvo stanovuje a upravuje štatút fondu. Štatút fondu podlieha schváleniu, ktoré je v kompetencii ministra poľnohospodárstva. Ďalšie usporiadanie organizácie fondu sa opiera o príslušné právne predpisy vydané Európskou úniou.

Riaditeľ spoločne s členmi dozornej rady a tiež zamestnancami fondu sú povinní resp. majú povinnosť mlčať inak povedané uchovať alebo zachovať mlčanlivosť o tých skutočnostiach, ku ktorým sa dostali vďaka výkonu svojej činnosti v rámci fondu, týmto naozaj nie je dotknutá povinnosť, ktorú fond má voči tretím osobám, a to poskytovanie príslušných informácií, ktoré obsahujú údaje o tom, za akým účelom, komu a v akej výške boli poskytnuté finančné prostriedky z fondu.

Fond v rámci výkonu jemu priznaných povinností má i povinnosť žiadať, aby osoba, ktorá porušila resp. porušuje svoje povinnosti ktoré jej boli priznané, vydala svoj majetkový prospech, ktorý vďaka takejto svojej činnosti nadobudla, poprípade aby uskutočnila prevod majetkových práv, ktoré zodpovedajú získanému prospechu na fond.

Týmto postupom nie je dotknuté právo v dispozičnej právomoci fondu na náhradu škody.

Členom dozornej rady, ktorí nemajú členstvo v tomto orgáne z titulu výkonu ich funkcie v rámci štátnej správy prípadne výkonu ich funkcie v zákonodarných zboroch, prislúcha resp. patrí náhrada výdavkov spojených s cestovaním pri výkone ich funkcie v rovnakom rozsahu ako keby mali status zamestnancov orgánu.

¹²³https://www.szif.cz/cs/CmDocument?rid=%2Fapa_anon%2Fcs%2Fdokumenty_ke_stazeni%2Fsystem_ova_navigace%2Fo_nas%2Flegislative%2F1421415348953.pdf

Čo sa týka výšky odmeňovania zamestnancov fondu to spadá do pôsobnosti úpravy osobitného právneho predpisu.¹²⁴

Funkcia, ktorú vykonáva resp. zastáva riaditeľ fondu je nezlučiteľná so samotným členstvom v rámci dozornej rady. Jeho výber ako i samotné menovanie do funkcie, odvolanie z funkcie sa podriaďuje pod pôsobnosť *zákona o státní službě*, pričom sa primerane uplatnia ustanovenia *zákona o státní službě o výběru, jmenování a odvolání vedoucího služebního úřadu v jiném správním úřadu*.

Riaditeľ v rámci výkonu svojej funkcie reprezentuje a zastupuje fond smerom zvonka, teda vo vzťahoch k tretím osobám a k jeho kompetenciám patrí aj konanie uskutočňované v mene fondu na účet fondu.

Riaditeľ má právo, aby si vymenoval a odvolal svojho zástupcu, resp. osobu ktorá ho bude zastupovať v čase jeho neprítomnosti a teda ktorá bude môcť konať tzv. v plnom rozsahu jeho právomocí a tiež zodpovednosti, ktorú tento v rámci fungovania fondu požíva.

V prípade, že došlo k odvolaniu riaditeľa, alebo za predpokladu, že tento sa sám z vlastnej vôle vzdal výkonu svojej funkcie, je realizácia jeho právomocí zverená v plnom rozsahu jeho zástupcovi, takýto stav pokračuje až do času kým nedôjde k vymenovaniu novej osoby do funkcie riaditeľa fondu.

Ďalším z orgánov fondu je dozorná rada, ktorá má predovšetkým kontrolné právomoci, teda zaujíma postavenie kontrolného orgánu v rámci postavenia orientovaného na organizačnú štruktúru fondu. Táto vykonáva jej priznanú kontrolnú právomoc resp. činnosť vo vzťahu ku kontrole fungovania samotného fondu, tiež jej prislúcha vyjadriť sa k návrhu rozpočtu a výročnej správe, hospodáreniu s vlastnými prostriedkami a naplňovaniu jeho poslania. Vykonáva i preskúmanie účtovnej závierky.

Do jej tímu si volí predsedu zo svojich radov Poslnecká Snemovňa Parlamentu Českej republiky, rovnako ako i ostatných troch členov, ktorý vykonávajú svoju funkciu

¹²⁴https://www.szif.cz/cs/CmDocument?rid=%2Fapa_anon%2Fcs%2Fdokumenty_ke_stazeni%2Fsystem_ova_navigace%2Fo_nas%2Flegislativa%2F1421415348953.pdf

v rade. Voľba predsedu potom spolu s jeho odvolávaním patrí do rúk Senátu Parlamentu Českej republiky.¹²⁵

4.4.2 Rozpočet fondu - príjmy fondu , podmienky poskytovania prostriedkov fondu a spôsob ich využitia

Na každý svoj rozpočtový rok si fond zostavuje resp. utvára vlastný rozpočet resp. jeho návrh odrážajúc čiastky oznámených ministerstvom na *základe zákona o rozpočtovým pravidlech* a tento potom za pomoci ministerstva predkladá vláde. K tomuto postupu pristupuje fond vždy v období do 31. augusta.

Vláda potom pristúpi k predloženiu návrhu rozpočtu fondu po vykonaní niektorých prípadných a nutných zmien, spoločne s návrhom štátneho rozpočtu na ten istý rok na schválenie Poslaneckej snemovne.¹²⁶

Peňažné zdroje patriace fondu sú predovšetkým:

- účelovo vymedzené dotácie pochádzajúce zo štátneho rozpočtu poskytnuté k prefinancovávaniu výdavkov, ktoré sa majú pokryť prostriedkami z rozpočtu Európskej únie vynímajúc tie prostriedky, ktoré pochádzajú z Národného fondu,
- účelovo vymedzené dotácie pochádzajúce zo štátneho rozpočtu poskytnuté k vykonávaniu činností presne vymedzených a poskytnuté ako ostatné resp. iné prostriedky,
- účelovo vymedzené dotácie pochádzajúce zo štátneho rozpočtu poskytnuté ku krytiu správnych výdavkov fondu,
- príjmy viazané na predaj poľnohospodárskych výrobkov a potravín, ktoré fond nakúpil,

Peňažnými zdrojmi fondu sú aj podpory, ku ktorých poskytnutiu došlo zo strany Európskej únie prípadne niektorým z iných zahraničných subjektov. Úvery, ktoré sa fondu poskytnú k výkonu činností presne vymedzených a tiež úroky pochádzajúce

¹²⁵https://www.szif.cz/cs/CmDocument?rid=%2Fapa_anon%2Fcs%2Fdokumenty_ke_stazeni%2Fsystemova_navigace%2Fo_nas%2Flegislativa%2F1421415348953.pdf

¹²⁶https://www.szif.cz/cs/CmDocument?rid=%2Fapa_anon%2Fcs%2Fdokumenty_ke_stazeni%2Fsystemova_navigace%2Fo_nas%2Flegislativa%2F1421415348953.pdf

z vkladov fondu, výnosy prameniace z cenných papierov, pokuty, zmluvné pokuty, iné poisťné plnenia a ostatné príjmy. prostriedky z Národného fondu, prostriedky poskytnuté k realizovaniu vymedzených činností pochádzajúce od Ministerstva financií.

Náklady naviazané na výber splnomocňujúcim rozhodnutím uložených peňažných dávok v nadväznosti na výrobu cukru a tiež náklady súvisiace s vymáhaním peňažných prostriedkov poskytnutých z dielne fondu, ktoré sa mu majú vrátať vo výške ustanovenej resp. vymedzenej osobitným právnym predpisom a vrátené penále a dotácie.¹²⁷

Poskytovanie dotácií fondom je v súlade so zákonom, ktorý je v postavení jeho zriaďovateľského zákona ale aj, *zákonem o zemědělství*, nariadeniami vlády, ktoré boli vydané k jeho výkonu a podľa priamo uplatniteľných predpisov Európskej únie, ktorých úprava spadá do oblasti financovania spoločnej poľnohospodárskej politiky.

V rámci rozhodovania o tom, či fond poskytne prípadne neposkytne predmetné dotácie je tento v postavení orgánu verejnej správy. Na uplatnenie postupu týkajúceho sa rozhodovania o poskytovaní dotácií a rozhodovania v ňom samotnom, nie sú na tento proces vymedzené nijaké lehoty, ktoré by upravovali vydávanie rozhodnutí, ustanovenia o povinnosti umožňujú však účastníkom konania skôr než sa pristúpi k vydaniu rozhodnutia vo veci, aby sa títo vyjadrili k podkladom pre rozhodnutie. Tieto a ďalšie ustanovenia týkajúce sa konania resp. rozoberajúce jeho úpravu sa orientujú na právnu úpravu obsiahnutú v zákonom znení správneho poriadku.

Dotácie poskytované na opatrenia, ktorých súčasťou je vypracovanie a následné predloženie projektu žiadateľom o poskytnutie daných dotácií. Tieto fond poskytuje opierajúc sa o dohodu o poskytnutí dotácií, ktorej obsahom je aj označenie žiadateľa obsahujúce jeho základné identifikačné údaje, označenie fondu, rovnako za pomoci základných identifikačných črt, poskytovanú čiastku, účel ktorý sa má jej poskytnutím naplniť, lehotu na dodržanie stanoveného účelu. Dátum, ku ktorému došlo k uzavretiu dohody a iné ďalšie podmienky a predpoklady, ktoré musí konkrétny žiadateľ splniť v danom prípade, ak mu má byť formy tejto finančnej podpory reálne poskytnutá.¹²⁸

¹²⁷https://www.szif.cz/cs/CmDocument?rid=%2Fapa_anon%2Fcs%2Fdokumenty_ke_stazeni%2Fsystemova_navigace%2Fo_nas%2Flegislative%2F1421415348953.pdf

¹²⁸https://www.szif.cz/cs/CmDocument?rid=%2Fapa_anon%2Fcs%2Fdokumenty_ke_stazeni%2Fsystemova_navigace%2Fo_nas%2Flegislative%2F1421415348953.pdf

Na uzavretie takejto formy dohody nie je priamy právny nárok.

Pokiaľ fond žiadosti o poskytnutie dotácie pred dátumom prislúchajúcim uzavretiu dohody, vyrozumie písomne a bez zbytočného odkladu žiadateľa o poskytnutie podpory o dôvodoch, pre ktoré sa jeho žiadosti nevyhovelo. V prípade, že takéto vyrozumienie zo strany fondu bolo v rozpore s podmienkami, za ktorých sa má pristúpiť k poskytnutiu dotácie, ministerstvo ju uznesením zruší. Fond realizovaní programov podpory aktivít, ktoré sú financované výhradne z národných zdrojov na základe poverenia od ministra podľa § 2d zákona o zemědělství, poskytuje finančnú podporu vo forme prostriedkov na základe dohody o poskytnutí predmetnej formy dotácie. „Fond i příjemce dotace jsou povinni po dobu 10 let uchovávat doklady prokazující poskytnutí a užití dotace. Žádost o poskytnutí dotace a další podání lze podat také v elektronické podobě prostřednictvím elektronické aplikace Fondu, ke které zřídí Fond přístup na požádání. Žádost o poskytnutí dotace a další podání učiněné prostřednictvím elektronické aplikace Fondu přístupné způsobem umožňujícím dálkový přístup nevyžaduje podepsání uznávaným elektronickým podpis.“¹²⁹

4.5 Postavenie Státního fondu dopravní infrastruktúry

Tento fond bol zriadený vďaka zákonu č. 104/2000 Sb., o Státním fondu dopravní infrastruktury a o změně zákona č. 171/1991 Sb., o působnosti orgánů České republiky v věcech převodů majetku státu na jiné osoby a o Fondu národního majetku České republiky, ve znění pozdějších předpisů, ktorý bol prijatý ku dňu 4. apríla 2000 a účinnosť nadobudol 1. júla 2000. Jeho účelom je podpora financovania a poskytovania peňažných prostriedkov v oblasti výstavby, modernizácie, údržby, opráv diaľnic, regionálnych dráh, cestných komunikácií, dopravne významných vnútrozemských vodných ciest, a to v rozmedzí ustanovenom v znení citovaného zákona.¹³⁰

Fond teda vykonáva istý druh činností v súlade so svojim účelom, pričom tento zaujíma postavenie tzv. služobného úradu.¹³¹ Tento fond je rovnako ako ostatné

¹²⁹https://www.szif.cz/cs/CmDocument?rid=%2Fapa_anon%2Fcs%2Fdokumenty_ke_stazeni%2Fsystem_ova_navigace%2Fo_nas%2Flegislativa%2F1421415348953.pdf

¹³⁰Bakeš, M., Karfíková, M., Kotáb, P., Marková, H. a kol. Finanční právo. Praha: C. H. Beck, 2012. Str 122

¹³¹<http://www.sfdi.cz/poskytovani-informaci/zakon-o-sfdi/>

fondy právnickou osobou, ktorá je však podriadená po pôsobnosť konkrétneho ministerstva, ktorým v prípade predmetného fondu je Ministerstvo dopravy.

Činnosť fondu sa spravuje jeho štatútom, ktorý okrem iného rozoberá vo svojom obsahu úpravu podstatných otázok fondu, spolu s ním je dôležité neopomenúť organizačný poriadok a rozhodnutia výboru fondu, ktorými je tento viazaný.

Finančné ale i právne postavenie predmetného fondu sa spravuje zákonnou úpravou. Majetok, s ktorým tento hospodári je z pohľadu vlastníctva patriaci štátu.

Hospodárenie fondu sa vykonáva v akýchsi dvoch účtovne diferencovaných okruhoch tak, aby sa umožnilo samostatné dohliadanie na náklady určené k realizovaniu vlastných činností fondu a náklady na činnosti uložené na základe zákona. Za týmto účelom sú zriaďované vlastné účty, ktoré sa vedú v Českej národnej banke, z nich sa potom poskytuje finančné zabezpečenie pre akcie schválené v rámci realizovania rozpočtu fondu. Avšak fond má možnosť zriadiť si pre prípad, že je to potrebné aj účet v inej než skôr spomínanej banke pokiaľ mu to je umožnené obsahom právnej úpravy vzťahujúcej sa na danú oblasť.¹³²

Povinnosťou fondu je dbať na to, aby v rámci využívania jemu zverených peňažných prostriedkov boli dodržané zásady obozretnosti a efektívnosti uplatňované teda najmä v súvislosti s ich poskytnutím a následným využitím.

Adresátmi poskytovanej finančnej podpory sú osoby, ktoré bližšie špecifikuje zákon.¹³³

4.5.1 Predmet činnosti a organizačná štruktúra fondu

Predmetom činnosti fondu je zabezpečovanie úloh, ktoré tento plní v súlade s účelom za ktorým bol zriadený a v rozsahu vymedzenom v zákonom znení. Za realizovaním tohto cieľa využíva predovšetkým svoje príjmy, ktoré smeruje v prospech rozvoja, modernizácie, výstavby, opráv či údržby diaľnic, cestných komunikácií, železničných dopravných ciest resp. tratí a tiež v neposlednom rade aj vnútrozemských vodných ciest.¹³⁴

¹³²Pravec, J. Šimonovský: Fond dopravy již svou úlohu splnil. In Hospodářské noviny, roč. 49. č. 181 Str. 16

¹³³<http://www.sfdi.cz/poskytovani-informaci/zakon-o-sfdi/>

¹³⁴Bakeš, M., Karfíková, M., Kotáb, P., Marková, H. a kol. Finanční právo. Praha: C. H. Beck, 2012. Str 122

Na zabezpečenie týchto stanovených úloh fond realizuje vydávanie rôznych pravidiel, ktoré sa týkajú financovania modernizácie, výstavby, údržby a opráv dopravnej infraštruktúry, a to v rozmedzí resp. rozsahu akcií, ktoré sú záväzné a uvádzajú sa v rozpočte schvaľovanom Poslaneckou snemovňou Parlamentu Českej republiky, schvaľuje rôzne druhy záväzných postupov k výberovým konaniam k poskytovaniu podpory vo forme príspevkov, realizuje vydávanie pravidiel upravujúcich oblasť financovanie výstavby, modernizácie a v neposlednom rade aj opráv, či údržby dopravnej infraštruktúry v strednodobom výhľade.¹³⁵

Fond vykonáva predfinancovanie výdavkov, ktoré pôvodne mali byť pokryté z rozpočtu Európskej únie v prípade programov a projektov, ktoré boli schválené na spolufinancovanie z peňažných prostriedkov patriacich pod správu Európskej únie, ktoré sa nepriečia účelu fondu v súvislosti so schvaľovacími protokolmi, ktoré patria pod vydávaciu pôsobnosť Ministerstva dopravy, ktorým boli v konečnom dôsledku tieto akcie schválené v rámci spolufinancovania z prostriedkov v správe Európskej únie.

Medzi úlohy, ktoré fond v rámci realizácie výkonu svojej činnosti napĺňa patrí aj úloha tzv. sprostredkujúceho subjektu alebo obdobnú úlohu v prípade, že sa jedná o akcie dopravnej infraštruktúry, ktoré sa nepriečia jeho účelu a ktoré zároveň boli schválené na spolufinancovanie za pomoci prostriedkov patriacich Európskej únii.

Fond tiež realizuje dojednávanie prípadne úverových zmlúv potrebných v rámci rozpočtu, ktorý bol schválený pre príslušný rok.

K predmetu činnosti fondu nesporne patrí aj poskytovanie tzv. poradenských služieb v oblastiach týkajúcich sa financovania a účtovania akcií, ktoré podliehajú financovaniu z fondu.

Fond rozhoduje o ustanovení pravidiel potrebných k naplneniu za účelom ďalšieho poskytnutia príspevkov na rôzne typy prieskumných a projektových prác, študijnú a expertnú činnosť orientovanú na výstavbu, modernizovanie, opravu diaľnic dopravne dôležitých vodných ciest a tiež celoštátnych a regionálnych dráh.

„Fond stanovuje pravidla poskytování příspěvků na výstavbu a údržbu cyklistických stezek a pravidla pro naplňování dopravních programů zaměřených ke

¹³⁵<http://www.sfdi.cz/poskytovani-informaci/zakon-o-sfdi/>

*zvýšení bezpečnosti dopravy a zpřístupňování dopravy osobám s omezenou schopností pohybu a orientace.*¹³⁶

Fond v rámci svojich oprávnení má právo k využívaniu zákonom ustanovených príjmov a úhrade nákladov spojených s jeho činnosťou. Tieto náklady sa potom považujú za súčasť jeho rozpočtu, ktorý sa potom predkladá na ďalšie schválenie.

V postavení orgánov fondu sa realizujú výbor, dozorná rada a riaditeľ.

Riaditeľ fondu zaujíma v rámci postavenia príslúchajúceho orgánom v jeho pôsobnosti status štatutára, ktorí riadi činnosť jeho aparátu a vykonáva rozhodnutia výboru týkajúce sa uvoľňovania prostriedkov patriacich pod správu fondu. Jeho menovanie do funkcie, výber a odvolanie z funkcie sa spravuje *zákonom o státní službě*.

V čase, kedy nie je prítomný ho zastupuje jeho zástupca.

V kompetencií riaditeľa fondu je spravidla najmä: vykonávanie rozhodnutí prijatých výborom, vyhlasovanie pravidiel týkajúcich sa príspevkových programov realizovaných v rámci rozpočtu fondu, ktorý podlieha schváleniu, výkon iných opatrení, ktoré schválil prípadne prerokoval výbor, v jeho kompetencií je riadenie činnosti aparátu fondu, ustanovuje systemizáciu pracovných miest obsadzovaných v rámci fondu, vykonáva rozpočtové opatrenia v rozmedzí splnomocnení z rozpočtu Fondu a výboru fondu, ustanovuje usporiadanie organizácie fondu, pracovných náplní, a tiež vzťahy vyvstávajúce medzi jednotlivými orgánmi vykonávajúcimi svoju činnosť v rámci fondu a iné.¹³⁷

K výkonu vnútorného fungovania fondu vydáva riaditeľ organizačný poriadok, spisový poriadok, pracovný poriadok, podpisový poriadok a skartačný poriadok.

Výbor pozostáva z vlastných členov, ktorí sú v počte deväť a predsedá mu minister dopravy. Podpredsedu spoločne so siedmimi členmi výboru menuje priamo vláda v rámci im vymedzeného funkčného obdobia, ktoré je štvorročné.

Medzi kompetencie výboru patrí okrem iného aj schvaľovanie návrhu rozpočtu týkajúceho sa fondu, ročnej účtovnej závierky, návrhu výročnej správy, jeho schváleniu podlieha aj časový plán rozoberajúci príjmy a výdavky, ročný program pojednávajúci

¹³⁶<http://www.sfdi.cz/poskytovani-informaci/zakon-o-sfdi/>

¹³⁷<http://www.sfdi.cz/poskytovani-informaci/zakon-o-sfdi/>

o vyhlásených výberových konaniach potrebných k realizovaniu investičných akcií spravovaných podľa osobitných právnych predpisov a v neposlednom rade tzv. uvoľňovanie prostriedkov potrebných k investičným akciám s ohľadom k schválenému a platnému štatútu fondu.

Dozorná rada je tvorená piatimi členmi, volená za pomoci poslaneckej snemovne v rámci vymedzeného funkčného obdobia štyri roky. Zaujíma v rámci fungovania organizačnej štruktúry postavenie orgánu s kontrolnou právomocou, ktorého úlohou je dozerať resp. vykonávať dozor nad činnosťou a hospodárením Fondu.

Dozorná rada si zo svojich radov volí predsedu a podpredsedu. Na vykonanie voľby alebo prijatie uznesenia je potrebných aby za hlasovali aspoň štyria z členov dozornej rady.

Dozorná rada neodkladne informuje o zistených nedostatkoch týkajúcich sa činnosti spojenej s hospodárením Fondu a to ministerstvo, vládu a aj poslaneckú snemovňu Parlamentu Českej republiky.¹³⁸

Organizačnú štruktúru ďalej dotvára sekretariát riaditeľa a jemu priamo podriadené útvary tajomník fondu a ním riadené organizační útvary, sekcie správy finančných zdrojov, sekcie realizácie zdrojov. Ďalší členenie sekcií, organizačných útvarov a vykonávanie všetkých zmien týkajúcich sa organizácie je v právomoci riaditeľa Fondu.¹³⁹

4.5.2 Rozpočet fondu - príjmy fondu , podmienky poskytovania prostriedkov fondu a spôsob ich využitia

Na každý rozpočtový rok si fond zostavuje svoj návrh rozpočtu, ktorý následne za pomoci ministra predkladá vždy v období do 31. augusta vláde. Vláda potom pristúpi k predloženiu návrhu rozpočtu fondu po vykonaní niektorých prípadných a nutných zmien, spoločne s návrhom štátneho rozpočtu na ten istý rok na schválenie Poslaneckej snemovne Českej republiky.

¹³⁸<http://www.sfdi.cz/poskytovani-informaci/zakon-o-sfdi/>

¹³⁹<http://www.sfdi.cz/poskytovani-informaci/zakon-o-sfdi/>

Súčasť rozpočtu tvorí: prehľad záväzkov a pohľadávok fondu, menovitý zoznam akcií, ktoré sú financované za pomoci prostriedkov poskytovaných z fondu nevynímajúc celkové náklady akcií, čiastky rozpočtované počas celého roka a lehoty potrebné k dodržaniu v rámci realizácie akcií. Návrh splátkového kalendára týkajúceho sa istiny a úrokov prijatých úverov, návrh štruktúry predmetných úverov, ktoré fond v príslušnom rozpočtovom období hodlá prijať, vrátane lehôt splatnosti a limitov týkajúcich sa úrokových sadzieb.

V rámci návrhu svojho rozpočtu fond ustanoví svoje celkové výdavky ako čiastku, ktorú mu dal na vedomie príslušný správca rozpočtovej kapitoly podľa osobitných predpisov, v rámci spomínanej čiastky v ňom tiež vyberie a stanoví inú čiastku, prostredníctvom ktorej sa bude potom podieľať na poskytovaní peňažnej podpory projektov a programov, ktorých spolufinancovanie je napojené aj na rozpočet Európskej únie.

Spoločne s navrhovaným rozpočtom fond v rámci realizovania svojich vzťahov a spolupráce s ministerstvom zostaví aj tzv. „*střednědobý výhled*“, ktorého obsah tvoria očakávané príjmy a očakávané výdavky určené na jednotlivé roky, na ktoré je zostavovaný, a súčasťou jeho obsahu sú aj predpoklady spolu so zámermi na základe ktorých sa potom tieto príjmy a výdavky plánujú a očakávajú.

Po tom čo sa rozpočtový rok skončí fond pristúpi k zostaveniu účtovnej závierky a výročnej správy o jeho činnosti. Tieto potom predloží za pomoci ministra, ktorý vystupuje v tomto procese v roli sprostredkovateľa, vláde a k ďalšiemu schváleniu poslaneckej snemovni, pričom toto sa musí realizovať v rozmedzí troch mesiacov od skončenia rozpočtového obdobia. Čo sa týka účtovnej závierky táto podlieha pred schválením overeniu audítorom.

Tzv. výdajová stránka rozpočtu alebo stránka odzrkadľujúca výdavky, ktoré fond má sa rozčleňuje, a to v závislosti od účelu fondu a tiež s ohľadom k jednotlivým investičným akciám.

Dodatočné prijímanie rôznych druhov úverov v rámci rozpočtového roku podlieha schváleniu vládou na základe predloženého návrhu, ktorý predkladá minister.

Fond si vedie vlastné účtovníctvo, ktoré vykonáva podľa *zákona o účtovníctve*.

Hospodárenie fondu sa tiež dá chápať resp. rozdeliť do dvoch oddelených samostatných okruhov, tak aby sa tieto dali samostatne sledovať resp. aby na ne bolo

možné dohliadať osobitne z pohľadu nákladov vynaložených na ich vlastnú činnosť oddelených od ostatných činností, ktoré fond vykonáva.¹⁴⁰

Príjmy fondu tvoria predovšetkým výnos diaľničnej dane, prevody z výnosov z privatizovaného majetku, ktoré sú príjmom Českej republiky a s ktorými prislúcha hospodáriť Ministerstvu financií, podiel z výnosu spotrebnej dane z minerálneho oleja. Výnosy z mýtného a časového poplatku a dotácie zo štátneho rozpočtu, poistné plnenia a iné platby od fyzických a právnických osôb, výnosy z cenných papierov prípadne z verejných zbierok organizovaných fondom, úvery, úroky z vkladov. Penále, prevody výnosov z príjmov vyplývajúcich pre štát z koncesionárskych zmlúv na výstavbu, prevádzku a údržbu dopravní infraštruktúry. Dotácie zo štátneho rozpočtu, dary a dedičstvo, príspevky z Európskej komisie poskytované prostredníctvom príslušných európskych fondov. Prevody časti výnosov z pokút uložených za správne delikty v súvislosti s prevádzkovaním vozidla, ktoré pri kontrolnom vážení prekročí najvyššiu povolenou hmotnosť alebo iné hmotnostné pomery stanovené za pomoci obsahu právnych predpisov, a náhrada nákladov vážení podľa právnych predpisov.

Príjmy fondu sa využívajú na financovanie jeho účelu. Takýmto spôsobom je zaistené, že časť z vykazovaných výnosov, ktoré doprava produkuje, sa do dopravnej infraštruktúry vráti. Zostatky príjmov fondu sa na konci každého kalendárneho roka prevedú do nasledujúceho kalendárneho roku.¹⁴¹

Dedičstvo a dary, ktoré boli fondu poskytnuté má možnosť prijať v mene Českej republiky a využiť ich len za stanovených podmienok a na stanovený účel, tieto vymedzuje samotný darca prípadne zostavovateľ, ak sa tieto podmienky spoločne s účelmi zhodujú s vymedzeným predmetom činnosti daného fondu.

To čo ostane resp. zostatky z príjmov sa po skončení jednotlivých kalendárnych rokov prevedú do nasledujúceho kalendárneho roku.¹⁴²

V súlade so stanoveným účelom, na ktorý sú poskytované príspevky vymedzené z rozpočtu fondu dopravní infraštruktúry je možné poskytnúť príspevky aj na finančnú

¹⁴⁰<http://www.sfdi.cz/poskytovani-informaci/zakon-o-sfdi/>

¹⁴¹<http://www.sfdi.cz/poskytovani-informaci/zakon-o-sfdi/>

¹⁴²<http://www.sfdi.cz/poskytovani-informaci/zakon-o-sfdi/>

podpory projektov realizovaných za cieľom oboznámenia sa s novými technológiami a s nimi súvisiacim vývojom a rozvojom, či praktickou realizáciou na pomedzí predmetných oblastí.¹⁴³

Projektom pre realizovania na popísané účely sú : spracovanie projektovej dokumentácie a sprievodná dokumentácia k aplikácií nových technológií, tvorba právnych predpisov zohľadňujúcich nové technológie a vývoj v daných oblastiach, spracovávanie inovatívnych pracovných postupov prípadne technických predpisov, či noriem pojednávajúcich priamo o dopravnej infraštruktúre. Rozvoj inovatívnych metód zameraných na diagnostiku stavu dopravnej infraštruktúry, aplikácia inovatívnych technológií realizovaná v súvislosti s diaľnicami, cestnými komunikáciami iného druhu financovaná z rozpočtu Statního fondu dopravní infrastruktury, nevynímajúc expertnú činnosť tzv. vyhodnocovacie činnosti z pohľadu ich aplikácie. Zavádzanie novodobých systémov, ktoré sú inteligentné a sústreďujú sa predovšetkým na riadenie prevozu resp. premávky v rámci dopravnej infraštruktúry.

Patria sem aj „telematické aplikace - systémy liniového řízení dopravy vedoucí ke zvýšení bezpečnosti dopravy, k omezení hluku z dopravy, k omezení dopravních kongescí, ke snížení emisí CO₂, ke zvýšení kapacity komunikace a k včasnému informování o nehodě nebo před nepříznivými klimatickými podmínkami inteligentní světelná signalizační zařízení sloužící k řízení dopravního provozu pro zvýšení bezpečnosti dopravy a druhé části inteligentního dopravního systému, které jsou součástí nebo příslušenstvím komunikací, které má SFDI podle zákona o SFDI o právně financovat nebo které lze financovat v rámci poskytování příspěvků pro naplňování programů zaměřených ke zvýšení bezpečnosti dopravy a které umožňují vyhledávání, shromažďování, zpřístupňování, používání a jiné zpracovávání údajů o pozemních komunikacích, silničním provozu, cestování, logistice a dopravním spojení, jehož účelem je zvýšení bezpečného a koordinovaného užívání pozemních komunikací a snížení negativních dopadů silničního provozu na životní prostředí.“¹⁴⁴

¹⁴³http://www.sfdi.cz/soubory/obrazky-clanky/poskytovani-prispevku/2014_prispevky_novetechnologie.pdf

¹⁴⁴http://www.sfdi.cz/soubory/obrazky-clanky/poskytovani-prispevku/2014_prispevky_novetechnologie.pdf

4.6 Postavenie Státního fondu rozvoje bydlení

Je zriadený *zákonem č. 211/2000 Sb., o Státním fondu rozvoje bydlení a o změně zákona č. 171/1991 Sb., o působnosti orgánů České republiky ve věcech převodů majetku státu na jiné osoby a o Fondu národního majetku České republiky, veznění pozdějších předpisů*. Jeho hlavným účelom a zároveň tzv. verejným poslaním je realizovanie podpory v rámci sféry rozvoja bývania v Českej republike. Tento proces je realizovaný v súlade s koncepciou vykonávanou pod označením bytová politika, ktorá podlieha schvaľovacej právomoci vlády Českej republiky a zároveň aj udržateľný rozvoj orientovaný na obce a mestá spoločne s regiónmi neopomínajúc verejný záujem.

Fond tak ako predošlé analyzované štátne fondy aj v tomto prípade zaujíma postavenie právnickej osoby, ktorá patrí pod riadiacu právomoc Ministerstva pro místní rozvoj.

Jeho hospodárenie sa týka majetku, ktorého vlastníkom je štát, ale i majetku vlastného a majetku iných osôb. Vlastný majetok fondu, tento nadobúda spôsobom, ktorý možno popísať ako prijatie stanoveného majetku od štátu prípadne jeho prijatie od iných osôb, prípadne nadobudnutie na základe vykonávania vlastnej činnosti.

Fond môže byť v postavení zriaďovateľa prípadne v postavení zakladateľa právnických osôb a rovnako tento môže v nich nadobúdať tzv. majetkové účasti.

Prostriedky, ktoré sú vymedzené na poskytovanie peňažnej podpory na rozvoj obcí a miest, prípadne regiónov môže tento previesť do fondu na rozvoj miest, a to len za podmienok, že to je v súlade s priamo uplatniteľnými predpismi Európskej únie.

V právomoci fondu je aj, že tento má možnosť resp. môže nadobúdať cenné papiere, na základe *zákona o kolektívnom investovaní*.¹⁴⁵

4.6.1 Predmet činnosti a organizačná štruktúra fondu

Hospodárenie fondu sa týka prostriedkov, ktoré sú vymedzené k finančnej podpore bývania v Českej republike, pričom je potrebné zachovávať súlad s koncepciou bytovej politiky, ktorá podlieha schváleniu vládou Českej republiky a zároveň sa ich

¹⁴⁵http://www.sfrb.cz/fileadmin/sfrb/docs/o-sfrb/Statut_SFRB_-_nove_zneni__12.5.2014_.pdf

prostredníctvom umožňuje aj podpora k udržateľnému rozvoju miest, obcí a regiónov, ktorá je zosúladená s verejným záujmom.

Predmetom činnosti fondu je aj realizovanie podpory v oblasti súkromných a všeobecných finančných investícií smerujúcich na výstavby bytov, rovnako aj na ich opravu prípadne modernizáciu, zároveň sa jeho prostredníctvom dosahuje i podpory výstavby tzv. technickej infraštruktúry a financovanie projektov, ktorých financovaním sa sleduje dosiahnutie cieľa, a tým je realizovanie vymedzených cieľom stanovených podľa potrieb verejnej politiky vyvstávajúcich v oblasti bývania a tiež rozvoja sústreďeného do miest, obcí a regiónov.

Na realizovanie svojich úloh využíva fond peňažné prostriedky v medziach zákona a v súlade s nariadením vlády, ktoré vymedzuje podmienky, ktoré musia byť splnené aby sa mohlo pristúpiť k poskytnutiu podpory zo strany štátu v oblasti bývania s ohľadom na jednotlivé typy programov.

Na základe vymedzenia v rámci týchto programov potom fond následne pristúpi k prerozdeleniu peňažných prostriedkov resp. finančnej podpory vymedzenej k podpore bývania a rozvoja miest, obcí a regiónov a za týmto cieľom pristupuje k uzatváraniu rôznych zmlúv s obcami, bankami a s jednotlivými prijímateľmi resp. príjemcami poskytovanej podpory.

Fond v rámci výkonu svojej činnosti realizuje aj prerozdeľovanie peňažných prostriedkov, ktoré boli poskytnuté z príslušných fondov Európskej únie s ohľadom ku schváleným projektom ako zabezpečenie tzv. kofinancovania.

V náplni jeho činnosti možno nájsť i poskytovanie tzv. poradenských služieb v sférach ním realizovateľných programov, ktorým sa poskytuje štátna podpora smerujúca do oblasti bývania a rozvoja miest, obcí a regiónov.

Fond vykonáva analýzu v oblasti bývania a situácie, ktorá nastala vo vymedzenej sfére a tiež poskytuje analýzu účinnosti poskytnutej podpory štátu orientovanej na bývanie a následne predkladá potrebné návrhy Ministerstvu pro místní rozvoj vo forme opatrení uplatňujúcich sa na pomedzí bytovej politiky.

Ďalšou z oblastí pôsobnosti fondu je vykonávanie resp. realizácia nástrojov finančného inžinierstva, ktorým sa pristupuje k využívaniu prostriedkov štrukturálnych

fondov, a to prostredníctvom vykonávania činnosti Holdingového fondu a Fondů rozvoje měst.¹⁴⁶

Organizačnú štruktúru fondu tvorí výbor, dozorná rada a v neposlednom rade riaditeľ. Ide o orgány pôsobiace v rámci internej funkcie zložitého systému organizovania a realizácie vzťahov a výkonu činností zameraných na napĺňanie stanoveného účelu fondu.

Riaditeľ fondu je aj v tomto prípade v postavení štatutára, teda je štatutárnym orgánom fondu v ktorého právomoci je konať v mene fondu a na jeho účet teda vstupovať do právnych vzťahov s inými subjektmi v týchto reprezentovať fond a zastupovať ho navonok a zároveň zaväzovať fond. Riaditeľ je aj v postavení zamestnanca fondu. Jeho menovanie do funkcie vykonáva minister.

V rámci výkonu jeho právomocí pristupuje k realizácii činností medzi ktoré patria aj: výkon rozhodnutí prípadne opatrení, ktoré boli schválené a prejednané výborom, vykonáva riadenie činností fondu a zároveň aj prácu uskutočňovanú zamestnancami fondu.¹⁴⁷

Výbor má postavenie sedemčlenného orgánu, ktorému predsedá minister, ostatných členov v ňom pôsobiacich do svojich funkcií menuje a z týchto nimi vykonávaných funkcií odvoláva vláda, ktorá tak postupuje na základe návrhu ministra.

Funkčné obdobie pre členov výboru je vymedzené na štyri roky.

Zloženie výboru pozostáva zo zástupcov ministerstva pro místní rozvoj, Ministerstva financí, Ministerstva průmyslu a obchodu a potom ostatní členovia majú postavenie tzv. nezávislých odborníkov.

Činnosť výboru podlieha riadiacej pôsobnosti predsedu výboru. Jednanie realizované výborom sa spravujú istými pravidlami, ktoré upravuje tzv. jednací rád, ktorý podlieha schváleniu výboru, ktorý tak činní prostredníctvom prijatého uznesenia.

Jednanie výboru sa orientuje na oblasť vecí, ktoré patria do predmetu činnosti príslušného fondu a zároveň pristupuje k predloženiu návrhu príslušného rozpočtu ministrovi, rovnako tak činní aj v prípade účtovnej závierky, ktorá sa zostavuje

¹⁴⁶http://www.sfrb.cz/fileadmin/sfrb/docs/o-sfrb/Statut_SFRB_-_nove_zneni__12.5.2014_.pdf

¹⁴⁷http://www.sfrb.cz/fileadmin/sfrb/docs/o-sfrb/Statut_SFRB_-_nove_zneni__12.5.2014_.pdf

rozvrhovému dňu a výročnú správu pojednávajúcu o činnosti fondu v príslušnom kalendárnom roku. Spadá sem aj realizovanie návrhu štatútu predmetného fondu prípadne navrhovaných zmien, ktoré sa ho týkajú.¹⁴⁸

Dozorná rada má postavenie tzv. kontrolného orgánu, ktorý realizuje kontrolu orientovanú na činnosť fondu a jeho hospodárenie a tiež kontrolu fungovania jeho orgánov pričom jej pôsobnosti podlieha aj schvaľovanie účtovnej závierky.

Tento orgán fondu pozostáva z piatich členov, ktorých voľbu a odvolávanie má vo svojej správe Poslanecká snemovňa Parlamentu Českej republiky. Obdobie výkonu ich funkcie je v rozsahu štyroch rokov. Uznášania schopnosť dozornej rady sa vykonáva prostredníctvom hlasovania a voľba sa považuje za vykonanú resp. uznesenie za prijaté v prípade, že sa dosiahne minimálne konsenzus troch členov tejto rady. Jej zasadanie sa spravujú pravidlami, ktoré upravuje zasadací poriadok, ktorý podlieha schváleniu radou, ktorá tak vykonáva uznesením.

V prípade, že sa jedná o tzv. závažné nedostatky, ktoré sa zistili v rámci výkonu činnosti prípadne hospodárenia fondu dozorná rada o nich neodkladne upovedomí príslušného ministra.¹⁴⁹

4.6.2 Rozpočet fondu - príjmy fondu , podmienky poskytovania prostriedkov fondu a spôsob ich využitia

Na každý kalendárny rok si fond zostavuje svoj návrh rozpočtu, ktorý následne za pomoci ministra predkladá vždy v období do 31. augusta vláde. Vláda potom pristúpi k predloženiu návrhu rozpočtu fondu po vykonaní niektorých prípadných a nutných zmien, spoločne s návrhom štátneho rozpočtu na ten istý rok na schválenie Poslaneckej snemovne Českej republiky.

Fond v rámci obsahu svojho navrhovaného rozpočtu vymedzí svoje celkové výdavky ako istú čiastku, ktorú mu príslušný správca rozpočtovej kapitoly dal na vedomie. V prípade, že nie je za pomoci Poslaneckej snemovne Parlamentu schválený rozpočet, ktorý patrí fondu pred prvým dňom v danom kalendárnom roku, spravuje sa rozpočtové hospodárenie fondu v dobe od tohto prvého dňa až pokiaľ nedôjde

¹⁴⁸http://www.sfrb.cz/fileadmin/sfrb/docs/o-sfrb/Statut_SFRB_-_nove_zneni__12.5.2014_.pdf

¹⁴⁹http://www.sfrb.cz/fileadmin/sfrb/docs/o-sfrb/Statut_SFRB_-_nove_zneni__12.5.2014_.pdf

k schváleniu rozpočtu na daný kalendárny rok objemom ale i diferenciáciou príjmov a výdavkov ako sa uplatňovali v minulom roku.¹⁵⁰

Výdavky, ktoré sa v danom období uvoľnia v rámci jednotlivých položiek patriacich do rozpočtu fondu, tak činia v celkovej výške jednej dvanástiny z ročnej čiastky v každom z mesiacov predmetného obdobia.

Po tom, čo sa skončí kalendárny rok pristúpi fond k zostaveniu účtovnej závierky, ktorú spoločne s výročnou správou pojednávajúcou o činnosti fondu predkladá za pomoci ministra pred vládu, pričom táto do 31. marca bežného kalendárneho obdobia predloží tieto na schválenie Poslaneckej snemovne Parlamentu..

Predloženiu účtovnej závierky na schválenie predchádza jej overenie audítorom tento postup je pritom nutné zachovať.¹⁵¹

Fond v rámci vedenia si svojho účtovníctva oddeľuje náklady, ktoré sa spájajú s jeho správou a v tom oddelene resp. samostatne odmeny adresované členom výboru a dozornej rady. Takéto delenie umožňuje viesť tieto popísané výdavky ako samostatné položky, ktoré sú uvedené i v rámci daného rozpočtu fondu pojednávajúcim o príslušnom rozpočtovom období.

Ak sa vyskytne nejaká z naliehavých potrieb má výbor možnosť pre verejnú správu, životné prostredia a regionálny rozvoj Poslaneckej snemovne na základe návrhu príslušného ministra pristúpiť k prejednaniu a následnému schváleniu nutných presunov vykonaných v rámci jednotlivých položiek patriacich do rozpočtu fondu.

Ako všetky ostatné aj tento fond má svoje vlastné príjmy, ktoré pozostávajú predovšetkým z:

- príjmy z dlhopisov, ktoré boli vydané,
- dotácie realizované zo štátneho rozpočtu,
- výnosy pozostávajúce z dlhopisov prípadne hypotekárnych listov, ku ktorých nákupu došlo v medziach zákona,
- úroky z vkladov, poistné plnenia, penále, a iné platby, ktoré boli získané v nadväznosti na použitie prostriedkov poskytnutých z fondu,

¹⁵⁰http://www.sfrb.cz/fileadmin/sfrb/docs/o-sfrb/Statut_SFRB_-_nove_zneni__12.5.2014_.pdf

¹⁵¹http://www.sfrb.cz/fileadmin/sfrb/docs/o-sfrb/Statut_SFRB_-_nove_zneni__12.5.2014_.pdf

- splátky z úverov, ktoré boli poskytnuté nevynímajúc príslušenstvo,
- výnosy vyvstávajúce vďaka realizácií verejných zbierok, ktoré boli uskutočnené pod záštitou fondu, dary a dedičstvo v prospech fondu,
- prijaté pôžičky a úvery,
- prostriedky pochádzajúce zo štrukturálnych fondov v správe Európskej únie,
- splátky z pôžičiek poskytovaných do fondu obcí určené k oprave a modernizácií zahŕňajúc rozširovanie resp. expanziu bytového fondu a rovnako aj fondu týkajúceho sa rozvoja miest,
- iné príjmy za predpokladu, že je tak ustanovené.¹⁵²

Dotácie pochádzajúce zo štátneho rozpočtu sa poskytujú v prospech fondu každoročne, a to prinajmenšom v rozmedzí skutočných výdavkov, ktoré sú vymedzené schváleným rozpočtom fondu k poskytovaniu tzv. nenávratných dotácií.

Spôsob využitia prostriedkov fondu resp. finančné prostriedky štátu, ktorých hospodárenie spravuje fond je možné na území Českej republiky využiť na: pokrytie úrokov z úverov poskytovaných prostredníctvom bánk prípadne zahraničnými pobočkami bánk fyzickým ale i právnickým osobám za účelom výstavby, zaobstarania a opravy prípadne modernizovania bytových a rodinných domov a bytov ako takých, na krytie časti z nákladov, ktoré sú naviazané na výstavbu, obstaranie, opravy prípadne modernizovanie bytov a bytových spoločne s rodinnými domami poskytovaných vo forme úveru, na krytie časti z nákladov, ktoré sú naviazané na výstavbu, obstaranie, opravy prípadne modernizovanie bytov a bytových spoločne s rodinnými domami poskytovaných vo forme dotácií, na ručenie viazané k časti nesplatenej istiny úverov, ktorých poskytnutie bankami bolo realizované alebo prípadne tieto boli poskytnuté prostredníctvom pobočiek zahraničných bánk a adresované fyzickým alebo právnickým osobám.

Ďalej je možné tieto prostriedky použiť aj na výstavbu infraštruktúry obcami pre bytovú výstavbu, ku krytiu časti nákladov spojených s kúpou alebo nadobudnutím

¹⁵²http://www.sfrb.cz/fileadmin/sfrb/docs/o-sfrb/Statut_SFRB_-_nove_zneni__12.5.2014_.pdf

pozemkov prípadne im zodpovedajúcim častiam, ktoré sú kupované prípadne nadobudnuté spoločne s nadobudnutými bytmi, bytovými alebo rodinnými domami formou úveru alebo formou krytí časti úrokov z daných úverov, na krytie časti úhrady formou úveru za účelom nadobudnutia členských práv a povinností v družstve. Poprípadne za účelom nadobudnutia podielu v právnickej osobe, za predpokladom, že sa stane účastník nájomcom bytu, prípadne ak bude mať nejaké iné právo k užívaniu bytu v bytovom dome alebo rodinnom dome vo vlastníctve právnickej osoby, ktorej sa nadobudnutie členských práv a povinností alebo nadobudnutie podielu týka, ku krytiu časti nákladov spojených s zaobstaraním zariadenia bytu formou úveru, k financovaniu projektov za účelom realizovania cieľov verejnej politiky v oblasti bývania a rozvoja obcí, miest ale i regiónov.¹⁵³

Fond s príjemcami ním poskytnutej finančnej podpory uzatvára tzv. zmluvu o poskytnutí peňažných prostriedkov. V súvislosti s jej uzatvorením a následným poskytnutím takejto formy podpory si fond predbežne vyžiada od právnickej prípadne fyzickej osoby v postavení žiadateľa o predmetnú podporu z prostriedkov v správe fondu informácie a podklady nevyhnutné na posúdenie ich schopnosti prípadne neschopnosti k hospodárnemu využitiu takto poskytnutých prostriedkov resp. podpory smerovaných na dosiahnutie stanoveného účelu, za ktorým majú byť tieto poskytnuté.

*„Při hospodaření Fondu se nesmí aktiva Fondu snížit pod 6 miliard Kč. Zůstatky prostředků Fondu se na konci kalendářního roku převádějí do následujícího kalendářního roku.“¹⁵⁴*K poskytovaniu predmetných prostriedkov patriacich pod správu fondu nie je právny nárok.

¹⁵³http://www.sfrb.cz/fileadmin/sfrb/docs/o-sfrb/Statut_SFRB_-_nove_zneni__12.5.2014_.pdf

¹⁵⁴http://www.sfrb.cz/fileadmin/sfrb/docs/o-sfrb/Statut_SFRB_-_nove_zneni__12.5.2014_.pdf

5. Podpora, dotácie a programy štátnych fondov – ich charakteristika a rozdiely u jednotlivých fondov

Európska únia poskytuje isté druhy podpory, ktorá sa realizuje v rôznych formách, (*napr. formou grantov, pôžičiek a v niektorých prípadoch formou záruk*).

Podpora sa poskytuje buď priamo alebo prostredníctvom realizovania programov, ktoré sú riadených na národnej alebo prípadne regionálnej úrovni, napr. zo štrukturálnych fondov Európskej únie.

Možno teda využívať mnohé opatrenia pomoci vo forme programov a služieb orientovaných na podporu istých oblastí.

V tejto časti je podstatné vymedziť pojem dotácia, ktorý sa teda v predmetnom význame chápe ako prídelenie prostriedkov (*najmä finančného charakteru*) poskytovaných zo štátneho rozpočtu prípadne z rozpočtu Európskej únie, v rámci právom regulovaného procesu (*napr. z verejného rozpočtu alebo štátneho účelového fondu*), fyzickej alebo právnickej osobe.

Dotácia teda predstavuje akúsi zúčtovateľnú sumu pozostávajúcu z finančných prostriedkov. Vo všeobecnosti ide o platbu, ktorú inštitúcia poskytuje jednotlivcovi alebo nejakej inej inštitúcii bez toho, aby za to očakávala nejakú protihodnotu. Môže ísť o účelovú dotáciu (*je určená na špecifický účel, so stanoveným časom a spôsobom navrátenia v prípade jej nepoužitia*), alebo prípadne o neúčelovú dotáciu, tzv. „subvenciu“ (*jej využitie nie je presne definované, možno ju použiť na akékoľvek výdavky*).

Dotácie sa poskytujú predovšetkým zo zdrojov štátneho rozpočtu a tiež zo štátnych účelových fondov. Oporou k ich poskytovaniu, teda k poskytnutiu pomoci formou dotácií a príspevkov v právnom slova zmysle je vždy príslušný zákon, prípadne na jeho základe konštituovaná podzákonná právna regulácia (*napr. nariadenie vlády, vyhláška, výnos*).

V prípade poskytovania dotácií zo štátnych fondov poskytuje mimo významnej zákonnej regulácie právnu oporu tiež normatívna interná inštrukcia príslušného správcu štátneho fondu, najmä samotný jeho štatút.

V rámci uskutočňovania štátnej politiky sa realizujú rôzne druhy programov, ktoré ďalej pomáhajú v napredovaní a rozvíjaní cieľov a princípov európskej ale

i štátnej politiky cez implementovanie vhodných koncepcií, ktoré pomáhajú naplňať vymedzený účel. Tieto je možno realizovať vďaka pomoci národného významu ale i pomoci poskytovanej zo strany Európskej únie, ich záštitu častokrát preberajú fondy, ktorých následná činnosť zabezpečuje ich kvalitnú a efektívnu realizáciu.

Pri realizovaní ročných programov Európskych fondov sa okrem individuálnych projektov, vybraných na základe výzvy na predkladanie žiadostí o grant, implementujú aj tzv. národné projekty.

Národný projekt možno charakterizovať ako istý typ projektu, realizovaním aktivít ktorého je poverený príslušný útvar ministerstva, alebo iný orgán štátnej správy z dôvodu, že:

- projekt nemôže byť realizovaný žiadnou inou inštitúciou, nakoľko útvar príslušný útvar ministerstva, iné ministerstvo alebo iný orgán štátnej správy je v monopolnom postavení, a toto postavenie mu vyplýva priamo zo všeobecne záväzných právnych predpisov, alebo
- daný projekt nie je možné zrealizovať ako individuálny projekt z bezpečnostných dôvodov.

Popis národného projektu spočíva predovšetkým v stanovení aktivity, cieľov, merateľných ukazovateľov, konečných príjemcov a maximálna výška grantu je tiež schválený Európskou komisiou v rámci príslušného ročného programu Európskeho fondu pre integráciu príslušníkov tretích krajín.

Zodpovedný orgán potom zasiela konkrétnym konečným príjemcom žiadosť o predloženie národného projektu. Všetky podrobnosti a postupy obsahuje Príručka pre žiadateľa o grant na národný projekt.

Vzhľadom k veľkému množstvu a rozsahu programov, na ktorých podporu sa štátne fondy na Slovensku a v Čechách orientujú a obmedzený rozsah práce je obsahom tejto kapitoly len základný popis programov, ktoré zastávajú v rámci fungovania činnosti štátnych fondov podstatné postavenia a význam pri naplňaní účelu, na ktorý boli predmetné fondy zriadené.

Environmentálny fond

V rezorte, ktorý sa zaoberá správou životného prostredia prebieha realizácia niekoľkých aktivít a programov, ktoré prispievajú do oblasti orientovanej na podporu a

rozvoj životného prostredia a environmentálnej politiky vôbec. Hlavným nástrojom k ich realizácii je výkon činnosti environmentálneho fondu a sústredovanie a následné poskytovanie prostriedkov zameraných na podporu predmetných projektov.

Environmentálny fond - môže poskytnúť ako už bolo v rámci analýzy vykonanej v predošlej časti práce predznačené podporu právnickej osobe a fyzickej osobe, formou úveru a formou dotácie: formou dotácie za účelom prieskumu, výskumu a vývoja, zameraných na zisťovanie a prípadné zlepšenie stavu životného prostredia, či environmentálnu výchovu prípadne vzdelávanie a nevyhnutnú propagáciu; formou úveru na: orientovaného na činnosti zamerané k dosahovaniu cieľov štátnej environmentálnej politiky realizovanej na celoštátnej ale i regionálnej prípadne miestnej úrovni, ktoré pozostávajú z: ochrany a využívania vôd, ochrany ovzdušia a ozónovej vrstvy Zeme, prieskum, výskum a vývoj orientovaný k zisťovaniu a zlepšeniu stavu v akom sa aktuálne životné prostredie nachádza, odstraňovanie tzv. environmentálnych záťaží, rozvoj odpadového hospodárstva, ochrana prírody a krajiny, vzdelávania a propagácie, environmentálnu výchovu, riešenie tzv. mimoriadne závažnej environmentálnej situácie.

Environmentálny fond bol na základe názoru svojho zriaďovateľa, ktorým je Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky vytvorený predovšetkým za účelom poskytovania podpory orientovanej na malé projekty, ktoré nemajú reálnu možnosť k uchádzaniu sa o poskytnutie podpory zo zdrojov štrukturálnych fondov. Fond je tvorený z národných zdrojov, v čoho dôsledku je potom i postup, ktorým sa spravuje priznávanie o žiadanú podporu trochu iný tzv. menej štandardizovaný. Hoci je okruh oprávnených osôb, ktoré sa smú uchádzať o podporu z jeho prostriedkov pomerne rozsiahly, až 95% spomedzi žiadateľov, ktorí reálne uspeli, tvorili práve obce prípadne ich združenia alebo samosprávne kraje. Ostatok tvorili tzv. podnikateľské subjekty, neziskové organizácie a štátne inštitúcie.¹⁵⁵

Najvyšší podiel, čo do počtu podporených projektov, tak i vo vzťahu k objemu poskytnutých prostriedkov utvárali práve projekty, ktoré sa orientovali na budovanie obecných kanalizácií, vodovodov, či riešenia spojené s odpadovým hospodárstvom. Podpora týchto projektov prichádza aj zo strany štrukturálnych fondov.

¹⁵⁵Adamišin, P., Andrejovský, P. Komparácia štrukturálnych fondov a environmentálneho fondu pri realizácii environmentálnych projektov. In Acta regionaliaetenvironmentalica, roč. 3, č. 1, Str. 21

Štrukturálne fondy predovšetkým slúžia k vyrovnávaniu disparít v rámci jednotlivých regiónov Európskej únie. Tak tieto predstavujú akúsi pomerne veľmi heterogénnu skupinu podporovateľných činností odlišujúcich sa predovšetkým vďaka charakteru opatrení a pod.

Počet celkovo podporených environmentálnych projektov, objem poskytnutých zdrojov a podiel environmentálnych projektov v jednotlivých opatreniach sa vyhodnocuje približne pričom informácie sú sprístupnené vždy za pomoci rôznych typov verejných sumárov.

Prínos, ktorý prináša zriadenie Environmentálneho fondu z hľadiska financovanie environmentálnych projektov je zrejmý, avšak mu chýba tzv. väčšia transparentnosť. Tento fond v rámci svojho pôsobenia vhodným spôsobom dopĺňa štrukturálne fondy a ich opatrenia zamerané na zlepšenie kvality v oblasti realizovania podpory životného prostredia. Prístup obcí v postavení hlavných poberateľov týmto fondom poberaných nenávratných príspevkov je vo väčšine zanalyzovaných prípadov priamo nemožný. Avšak v rámci opatrení, kde je obec hlavným žiadateľom a ktoré sa týkajú štrukturálnych fondov, je ustanovený aj veľkostný limit na žiadateľa.

Po obsahovej stránke sa dá povedať, že zriadenia takéhoto typu fondu sa považuje za podstatný prínos najmä z pohľadu malých obcí a im realizovaných malých projektovo čom svedčí aj porovnanie týkajúce sa výšky poskytnutých nenávratných príspevkov. Formálnym nedostatkom tohto fondu je tzv. vysoké riziko týkajúce sa subjektivity v rozhodovaní o pridelení jednotlivých príspevkov. Široký rozsah oprávnených prijímateľov odporuje obmedzenému množstvu zdrojov fondu, v čoho dôsledku je riešenie podpory istého druhu prijímateľov viac menej iba na formálne úrovni a k reálnej podpore z tohto pohľadu vôbec neprichádza. Zúžením a dôslednou selektáciou skupiny tvoriacej oprávnenými prijímateľmi podpory sa dosiahne pomerne väčší súlad v rámci proklamovanej a skutočnou alternáciou poskytovania podpory.

Environmentálny fond tak má byť v postavení doplnkovej podpory v rámci realizácie environmentálnych projektov v oblastiach, ktoré nespádajú pod pôsobnosť štrukturálnych fondov.

V rámci prelínania sa podpory poskytovanej zo zdrojov štrukturálnych fondov a Environmentálneho fondu pôsobia tieto viac menej vzájomne konkurenčne, pričom nižšie nároky environmentálneho fondu súvisiace s projektovou a predprojektovou

dokumentáciou a prípravou v takomto prípade predkladajú istú možnosť k podporení i menej kvalitných environmentálnych projektov, ktoré v rámci požiadaviek kladených v danej oblasti štrukturálnymi fondmi nemusia vôbec uspieť. Riešením z tejto spletitej situácie by mohla byť tzv. štandardizácia príslušných kritérií, ktorá by mala predovšetkým sledovať kvantifikáciu ohodnotenia kvality daného projektu podľa ustanovených ukazovateľov a zriadenie nezávislého kolektívneho orgánu, ktorý by nemal vykonávať pôsobnosť poradného orgánu, ale rozhodovacieho orgánu. Členstvo v ňom by mali obsadiť nezávislí experti v rámci pôsobenia jednotlivých oblastí na ktoré sa sústreďuje poskytovanie podpory z jeho zdrojov, títo by potom podľa vymedzených štandardizovaných kritérií hodnotili kvalitu predkladaných environmentálnych projektov.¹⁵⁶

Realizáciou popísaných opatrení by došlo k podstatnej eliminácii pochybností vyvstávajúcich v súvislosti s akceptáciou politického poprípade iného faktora pri prerozdeľovaní finančných prostriedkov, v dôsledku čoho by sa zabezpečila vyššia systémovosť a transparentnosť fondu, ktorá by bola v súlade s finančnou decentralizáciou, a eliminovalo by sa síce nie úplne ale určite do značnej miery riziko zrušenia existencie fondu ako jestvujúceho politického nástroja resp. prostriedku.

Rozdielny prístup v rámci utvárania fondov determinuje prínos, ktorý tieto uplatňujú vo vzťahu k životnému prostrediu a jeho ochrane. Komplexnosť akú využívajú štrukturálne fondy v prístupe k riešeniam týkajúcich sa regionálnych disparít sa prejavuje v konečnom dôsledku aj na oblasti spadajúcej do sféry životného prostredia, ktoré uprednostňujú podporu väčších projektov s dopadmi zastrešujúcimi veľké cieľové skupiny konečných prijímateľov je v rámci pôsobnosti týchto foriem zdrojov reálne sťažená.

Komparácia nadväzujúca na podporené projekty realizované za pomoci oboch skupín fondov odkazuje na alternatívy podpory, na nevýhody i výhody, prípadné zistené nedostatky v rámci financovania environmentálnych aktivít za pomoci týchto v súčasnosti najpoužívanějších schém formou využitia nenávratných príspevkov.

Štátny fond rozvoja bývania

V rámci realizovania programu nazvaného aj Program rozvoja bývania poskytuje príslušné ministerstvo vo vzťahu k obciam a neziskovým

¹⁵⁶Adamišin, P., Andrejovský, P. Komparácia štrukturálnych fondov a environmentálneho fondu pri realizácii environmentálnych projektov. In Acta regionaliaetenvironmentalica, roč. 3, č. 1, Str.25

organizáciám, ktoré poskytujú všeobecne prospešné služby na zabezpečovanie bývania, správy, údržby a v neposlednom rade i obnovy bytového fondu dotácie potrebné a nevyhnutné k obstarávaniu nájomných bytov, príprave územia a výstavbe technickej vybavenosti pričom sa tiež sústreďuje na odstraňovanie systémových porúch v spojitosti s prevádzkou bytových domov.¹⁵⁷Vďaka tomuto programu sa vytvorili podmienky prospešné predovšetkým pre obnovenie bytového fondu a zlepšenia kvality bývania vďaka finančnej podpore. Premetom tohto programu je poskytovanie bankových záruk na finančné úvery poskytovaných vlastníkom bytov prípadne aj nebytových priestorov domu spoločne so správcami bytového fondu, ktorý však vo vhodnom rozsahu nedisponujú finančnými prostriedkami potrebnými na zabezpečenie predmetných činností.

Možno teda konštatovať, že spomínaný program zahŕňa tri relatívne samostatné podprogramy. Z nich je podprogram pre obstarávanie nájomných bytov vymedzený predovšetkým pre mestá a obce, ktoré nedisponujú dostatočným množstvom finančných prostriedkov, aby si sami dokázali obstaráť výstavbu v podmienkach regulovaného nájomného, ktorého výšku stanovuje priamo štát. V prípade, že nastane situácia kedy mesto alebo obec nedodrží vymedzené podmienky, napr. prenajme predmetný byt inej než sociálne slabšej osobe, resp. sa dostane do rozporu so skôr vymedzenými podmienkami, je povinnosťou ktorá jej z predmetného činu plyní poskytnuté prostriedky navrátiť.

Aj program podporujúci prípravu územia a výstavbu technickej vybavenosti je vymedzený v prvom rade na obce a mestá avšak predmetná pomoc sa poskytuje len v rámci realizovania tzv. prvotnej výstavby technickej výstavby vymedzenej tak pre bytové ako i rodinné domy.¹⁵⁸

Program zameraný k odstraňovaniu tzv. systémových porúch je určený pre majiteľov a správcov v rámci bytového fondu a dotácie v rámci jeho činnosti poskytované slúžia predovšetkým na odstránenie tých bytových porúch postavených za pomoci panelovej technológie, ktoré sa nestali v dôsledku príčinnej súvislosti so zanedbávaním údržby a opráv, ktoré vznikli ako dôsledok nesprávneho použitia

¹⁵⁷Redakcia. Financovanie obnovy a zateplovania z prostriedkov ŠFRB. In Eurostav. Roč. 16, č. 1-2.Str 16

¹⁵⁸Giller, P. Štátna podpora rozvoja bývania. In Slovenské stavebníctvo. Roč. 13, č. 4-6, Str. 10-11

technológie výstavby alebo v dôsledku nedodržania navrhnutého postupu uplatneného pri realizovaní stavby.

Poskytovanie podpory a štátnej pomoci spoločnostiam vlastníkov bytov a nebytových priestorov a rovnako aj správcom bytov v rámci Programu štátnej podpory obnovy bytového fondu sa realizuje formou zabezpečenia poskytnutia bankových záruk za predmetné úvery.¹⁵⁹

Státní fond životního prostředí

Programy rôzneho rozsahu patria k podstatným prostriedkom resp. nástrojom, aké patria do dispozície fondu, na základe ktorých potom tento vykonáva svoju činnosť a naplňa svoj účel. Zároveň uskutočňuje prerozdelenie peňažných prostriedkov na financovanie vymedzených úloh. Možno povedať, že sú známe akési štyri základné oblasti, v rámci ktorých možno kategorizovať jednotlivé programy, ktoré sa diferencujú predovšetkým svojim rozsahom a tiež objemom dostupných prostriedkov.

Tzv. program Zelená úsporám patrí medzi najväčšie projekty, ktoré patria pod záštitu fondu a na jeho realizácii sa spolupodieľa aj ministerstvo životního prostředí. Je v prvom rade orientovaný k podporovaniu inštalácií a vykurovania s využívaním tzv. obnoviteľných zdrojov energie, zároveň sa podieľa na podpore zameriavanej svoje investície do rekonštrukcií ale i do novostavieb, ktorej cieľom je prispieť k zvýšeniu tzv. energetických úspor čoho dôsledku logicky nasleduje pokles záťaže voči životnému prostrediu. Medzi jedny z najfrekvencovanejších prostriedkov využívaných v rámci fungovania tohto programu patrí nesporne inštalovanie kvalitných zateplovaní objektov, renovácie a montáže vykurovacích systémov, predovšetkým orientovaných na spaľovanie biomasy prípadne aj iných zdrojov, ktoré možno označiť prívlastkom nízkoenergetické. Do cieľovej skupiny nepatria len bytové ale i rodinné domy. Úlohou, ktorú má tento program naplniť je v konečnom dôsledku snaha o zníženie emisií CO₂, ako i dosiahnuť zmenšenie nákladov, ktoré vyvstávajú domácnostiam na pokrytie tepelného vykurovania, prípadne zabezpečiť zníženie znečistenia, ktoré je spôsobené prachovými časticami.¹⁶⁰

¹⁵⁹ Gallo, R. Stavebníctvu patří společenská prestiž: „cieľ je jasný: priblížiť Slovensko čo najviac k vyspelej Európe“. In Verejná správa. Roč. 62. č. 7. Str. 2

¹⁶⁰ <http://www.novazelenausporam.cz/o-programu/>

Charakter menších i keď nie menej významných majú aj národné programy , ktoré poskytujú podporu formou dotácií pochádzajúcich z národných zdrojov k realizovaniu projektov, ktoré nie je možné financovať z prostriedkov patriacich pod správu Európskej únie.

Ďalším z podstatných projektov tohto fondu je i Operační program životního prostředí, ktorého dominujúcim cieľom je zlepšenie čistoty ovzdušia, vody ale i celkovo orientovaného k zlepšeniu životného prostredia.¹⁶¹

Státní zemědělský intervenční fond

V rámci systému štruktúry, ktorú tento fond má je dané pomerne rozsiahle množstvo alternatív na poskytnutie rôznych menších i väčších dotačných možností. V dôsledku toho sa v roku 2015 na internetových stránkach venovaných predmetnému fondu uviedol zjednodušený postup k vyhľadávaniu finančnej podpory, ktorého fungovanie sa opieralo o výber spomedzi jednotlivých oblastí poľnohospodárskej činnosti v spojitosti s ktorými bola vyhotovená istá ponuka možností postupov a metód ako je možno pre danú činnosť získať predmetnú dotáciu.

Medzi takto koncipované možnosti resp. alternatívy, na ktoré tento priamo odkazuje zaraďujeme národné dotácie, priame platby, operační program rybárstva, program rozvoja vidieka, kvalitné potraviny a v neposlednom rade spoločná organizácia trhu.

Státní fond dopravní infrastruktúry

Aj v rámci výkonu činnosti tohto typu fondu sa realizujú rôzne typy programov medzi ktoré možno zaradiť napríklad program zameraný na zvyšovanie bezpečnosti orientovaný všeobecne resp. generálne na zvýšenie bezpečnosti týkajúcej sa sféry dopravy a taktiež jej prístupnosti pre osoby, ktoré majú obmedzené pohybové schopnosti a obmedzenú schopnosť orientácie. Medzi činnosti vykonávané v rámci fungovania predmetného typu programu sa nesporne zaraďuje výstavba tzv. bezbariérových chodníkov, prechodov, nástupiští, dopravných semaforov a pod., inú časť tohto programu zasa utvárajú rôzne typy akcií, ktorých cieľom je dosiahnuť jediný zámer, ktorým v tomto prípade je úprava dopravnej infraštruktúry orientovaná na

¹⁶¹<http://www.opzp20072013.cz/sekce/16/strucne-o-opzp/>

väčšiu bezpečnosť v rámci aktuálnej dopravnej situácie a pokiaľ je to možné aj jej tzv. skľudnenie. Poslednú časť finančnej podpory je potrebné využiť na cieľ, ktorým je úprava rastúcej dopravnej infraštruktúry a jej zabezpečenie.¹⁶²

Patria sem aj projektové činnosti, ktoré možno považovať v konečnom dôsledku za projektové a prieskumné práce, študijnej a expertnej činnosti, orientované k modernizácii, výstavbe a oprave diaľnic dopravne významných vnútrozemských vodných ciest, regionálnych dráh a celoštátnych stavieb.

Programy na úrovni tohto fondu sú aj program tzv. cyklistické stezky, ktorého cieľom je podporiť výstavbu v rámci cyklistických chodníkov na regionálnej úrovni formou poskytovania dotácií v tejto oblasti.¹⁶³

Státní fond rozvoje bydlení

Aj tento fond tak ako ostatné má niekoľko menších i väčších programov, ktorých prostredníctvom dochádza k rozdeľovaniu financií smerujúcich do vymedzených oblastí. V roku 2015 sa v rámci štruktúry predmetného fondu uplatnilo celkom šesť aktívnych programov.

Jedným z týchto programov je napríklad i program zvaný Živel, ktorý sa sformoval na základe *nariadenia vlády pod číslom 319/2014 Sb.* jeho úlohou je úplné nahradiť predchádzajúce povodňové programy a jeho pôsobnosť je orientovaná na podporu v prípade situácií, kedy tieto možno klasifikovať spoločným názvom ako živelné pohromy, ktoré vznikli v dôsledku pôsobenia prírodných síl prípadne živelných pohrôm.¹⁶⁴

Panel 2013 je program, ktorý sa realizuje rovnako realizuje vďaka zášтите poskytovanej fondom, a ktorý sa zameriava na modernizovanie a opravy bytových domov. Orientuje sa na vlastníkov takýchto typov domov bez ohľadu k použitej technológii výstavby, kedy vlastníctvo môže patriť právnickej osobe, fyzickej osobe, prípadne spoločenstvu vlastníkov bytových jednotiek. Predmetom realizovania v rámci výkonu opráv či modernizácie sú položky, ktoré popisuje príloha zákona. Jednými z najpodstatnejších sú nesporne hydroizolácie, odstraňovanie týkajúce sa porúch statiky, opravy lodžií, balkónov prípadne ich dostavby alebo celková rekonštrukcia, výmeny

¹⁶²http://www.sfdi.cz/soubory/obrazky-clanky/dokumenty2014/2014_vz2013.pdf/

¹⁶³http://www.sfdi.cz/soubory/obrazky-clanky/dokumenty2014/2014_vz2013.pdf/

¹⁶⁴<http://www.sfrb.cz/programy/program-zivel/>

elektrických rozvodov a pod. Štátny fond na tieto programy vyčleňuje svoju podporu formou úverov maximálne vo výške 90 % uznateľných výdavkov pričom maximálna doba týkajúca sa doby splatnosti poskytnutého úveru je stanovená na 30 rokov.

Prostriedkami z tohto fondu sú podporované aj iné programy zamerané na podporu mladých rodín a na opravy či modernizácie bytov, ktoré sa spravujú *nariadením vlády pod číslom 28/2006 Sb.*, program poskytujúci úvery pre obce zamerané na opravu a modernizovanie bytového fondu a medzi programové podpory patria aj záruky za splatenie úverov na výstavbu týkajúcu sa nájomných bytov a na výstavbu dopravnej infraštruktúry spojené resp. naviazanú na bytovú výstavbu. A program menšieho formátu označený ako úver 150, ktorého cieľom je zaistiť zvýhodnené úvery na modernizáciu a opravu domov a bytov.

6. Komparácia postavenia štátnych fondov z hľadiska právnej úpravy Slovenskej republiky a právnej úpravy Českej republiky- aktuálne problémy a perspektívy fungovania štátnych fondov pôsobiacich na území Slovenskej a Českej republiky

Vlády za účelom dosiahnutia širokej palety vymedzených cieľov zakladajú fondy, ktoré sa realizujú v rámci širokej škály diferencovaných foriem a naplňajú prostriedkami v závislosti od ich konkrétneho pôvodu.

Z pohľadu oblastí týkajúcej sa zahraničných investícií predstavujú tieto štátne suverénne fondy akúsi formu manifestácie globalizácie, a zároveň aj posun síl na úrovni vzájomných ekonomických či finančných vzťahov. Mnohí z odborníkov nepovažujú za najpodstatnejšiu manifestáciu podobu ich prejavu, ale fakt, že v uplynulom desaťročí tieto majú tendenciu k signifikantnému rastu. Takýto stav vytvára priestor pre isté obavy v rovine úloh vlád a štátov v medzinárodnom priestore. Teda možno konštatovať, že tu je počiatok polemiky a diskusie pojednávajúcej o význame a tiež funkciách štátnych fondov. Na zreteľ sa berie skutočnosť, že rozhodnutia vlád v sférach oblasti zastrešujúcich medzinárodné investície, neopomínajúc rozhodnutia, ktorých realizácia sa uskutočňuje prostredníctvom fondov, ktoré sú pod kontrolou a teda odrážajú a reflektujú záujmy, ktoré možno prezentovať v niekoľkých rovinách.

Jedná sa o tzv.: špecifické záujmy predmetných vlád, záujmy obyvateľstva, záujmy domácich a zahraničných účastníkov finančných trhov.

Pre súčasný vývoj možno považovať za charakteristické pokračovanie zadlženosti, ku ktorému dochádza na úrovni mnohých krajín globalizovaného sveta, podnikovej sféry i domácností. Je teda dôležité skúmať alternatívy a možnosti v rámci týchto oblastí tam, kde vyvstáva predpoklad ďalšej kumulácie finančných zdrojov naviazaný na tzv. reálnu ekonomiku. Potom skutočné finančné zdroje naďalej narastajú a dosahujú isté prebytky vykazované v platobnej bilancii, či už obchodnej sféry, na báze exportu týkajúceho sa bežných tovarov prípadne služieb, alebo finančné zdroje nadobúdajú z exportu komodít, ktoré majú istý strategický význam. Tieto financie sa potom v tých krajinách, ktoré vlastníacich štátne suverénne fondy stávajú stále viac významnými a teda dôležitými v rámci svojej pôsobnosti s ohľadom na jednotlivé strategické ciele, smerované na riešenie interných otázok krajín a na nadobúdanie

nových trhov. Zámerom ostáva teda identifikovanie pôsobenia štátnych suverénnych fondov v súčasnosti a ich porovnanie. Dôvodom je vytváranie priestoru pre alokáciu možnosti priamych investícií v európskom priestore, ktorý je charakteristický významným dopytom po voľných finančných zdrojoch na jednej strane a rastúcou zadlženosťou veľkej časti krajín EÚ na strane druhej.

Environmentálny fond zameriava smerovanie svojej podpory, ktorá sa realizuje predovšetkým vo forme dotácií a úverov na malé obce v sfére oblasti, ktorej predmetom je starostlivosť o životné prostredie. Možno konštatovať, že práve tieto malé obce sa častokrát ocitajú v ťažkej situácii v snahe uskutočniť finančné pokrytie svojich kompetencií, v dôsledku čoho je istý predpoklad, že ďalšie fungovanie Environmentálneho fondu má práve pre ne nenahraditeľný význam. Jeho prostredníctvom je umožnené finančné krytie činností naviazaných na ochranu a následne i zveľaďovanie životného prostredia. Predovšetkým ide o činnosti spojené s odstraňovaním tzv. čiernych skládok, či starostlivosť o verejnú zeleň, ktoré by sa prestali realizovať v prípade, že by im predmetný fond zo svojich zdrojov neposkytoval podporu k realizácii týchto aktivít.

Z pohľadu Štátneho fondu rozvoja bývania je proces k získaniu podpory z jeho prostriedkov celkom náročný. Častokrát je zabezpečenie rodiny formou vlastného bývania v postavení neriešiteľného problému, pokiaľ títo nemajú nejaký zdroj podpory. Možno v tejto oblasti uviesť, že problém s malým množstvom nájomných bytov stále pretrváva a ani prognózy do budúcnosti nepredpokladajú výrazné zlepšenie v danej oblasti. Zadlžovanie rodín v komerčných bankách, ktoré trvá po väčšine dlhé roky nie je riešením, keďže každá z nečakaných udalostí potom môže mať za následok stratu strechy nad hlavou, preto je jednou z alternatív poskytujúcich v tejto oblasti tzv. financovanie nehnuteľnosti z prostriedkov poskytnutých formou úveru zo Štátneho fondu rozvoja bývania. V súčasnosti rodiny majú možnosť nadobudnúť takýto druh podpory určenej na kúpu domu prípadne bytu priamo od daného stavebníka, ktorá navyše nezahŕňa celú kúpnu cenu. Preto je tento druh poskytovania podpory zo štátneho fondu by mohol byť, za predpokladu niektorých zmien, ku ktorým je potrebné legislatívne pristúpiť výhodný najmä z pohľadu mladých rodín.

Perspektíva fungovania tohto fondu je najmä v podobe zmien zahŕňajúcich prijatie poskytovania podpory, ktorá je vo výške 100% predovšetkým pre mladé rodiny,

keďže práve tieto tvoria rizikové skupinu v oblasti na trhu práce, v čoho dôsledku sa takmer eliminuje ich šanca k nasporeniu si finančných prostriedkov v dostatočnom rozsahu teda minimálne 20-tich %, aby im mohli byť následne poskytnutá podpora realizovaná formou poskytnutia predmetného typu úveru.

Oblasť, ktorá spadá do pôsobnosti tzv. bytovej politiky využíva prostredníctvom štátu realizovaný súbor istej formy ekonomických nástrojov, ktoré majú za svoj cieľ vymedzené zveľadenia a postupné rozšírenie bytového fondu, ktorého realizácia je možná za účasti nepriamej a priamej podpory. Poskytovanie nepriamej podpory sa realizuje formou sprístupnenia štátneho príspevku k hypotekárnym úverom, alebo i poskytnutím tzv. záruk na úvery (*realizovanej aj v rámci fungovania programu štátnej podpory obnovy bytového fondu*) a následne priamy druh podpory v danej oblasti predstavuje poskytnutie tzv. priamych dotácií v rámci realizovania spomínaného programu prípadne poskytnutie výhodných úverov.

Tie samosprávy, do ktorých kompetencie spadá aj správa sektora tzv. verejných nájomných bytov, nemajú reálnu možnosť ani schopnosť tento problém riešiť v potrebnom rozsahu. Smerodajné by teda mohli byť zlepšenie situácie ak by došlo k príspevku zo strany neziskových bytových organizácií, ako je to v iných štátoch západnej Európy už po niekoľko rokov úplné bežné. V dôsledku situácia aká nastala v deväťdesiatych rokoch vďaka privatizácii bytov do osobného vlastníctva nastala výrazná zmena, ktorá sa odzrkadlila predovšetkým na štruktúre bytového fondu. Spoločne s tzv. utlmením vo výstavbe nájomných bytov sa znížil počet nájomných bytov sociálneho charakteru. Na Slovensku tvorí nájomný sektor približne 4% v rámci celkového počtu predmetných bytov, pričom táto informácia jasne hovorí, že daná situácia ani zďaleka nekorešponduje s dopytom.

Poskytovanie nájomných bytov sa spája predovšetkým s osobami v postavení sociálne slabších členov spoločnosti, avšak možno povedať, že tieto by nemali byť prístupné hlavne pre sociálne odkázané obyvateľstvo ale mali by sa ich výstavba podriaďovať istým štandardom, ktoré by zaujali širšie spektrum obyvateľov najmä mladé rodiny a pod., na základe uvedeného je teda možné konštatovať, že istým riešením by mohlo byť adaptovanie súkromného sektora v danej oblasti.

Istá reálna alternatíva situácie nastáva v možnosti výstavby týchto bytov realizovanej cez tzv. PPP-projekty, kde v postavení investora by bola nezisková

organizácia, v prípade že v nej by svoj podiel mal istý súkromník a svoj podiel by tu patril aj samospráve. Takýto projekt spoločného podniku by potom predstavoval akúsi formu realizácie, ktorá by podliehala kontrole verejnosti. Zisky z činnosti tohto podniku by sa museli následne investovať naspäť do verejných bytoviek. Zo strany predmetného súkromníka by sa mohol takýto námet projektu stať zaujímavým a pre neho reálne prítiahlivým za predpokladu, že by mu boli napríklad zo strany štátu deklarované isté daňové úľavy a pod., potom samotné nájomné bytov by malo priniesť nájomníkom výhodnejšie podmienky akou sú splátky vyvstávajúce z úveru braného s cieľom kúpy bytu.

V rámci súčasného smerovania vývoja je viac než zrejmé, že takáto výstavba bytov vymedzená pre tzv. verejný sektor, ktorá zahŕňa primeraný štandard a regulovanú cenu bude i naďalej v najväčšej miere zabezpečovaná zo strany jednotlivých obcí, nebolo by na škodu veci, ak by dostali možnosť angažovať sa v danej oblasti i neziskové organizácie avšak rešpektujúc princípy a zásady verejno-súkromného partnerstva.

Budúcnosť a perspektíva v rámci fungovania Národného jadrového fondu je najmä v stabilizácii situácie tak, aby v danej oblasti nedochádzalo k zadlžovaniu, čo by mohlo viesť k zvýšeniu poplatkov od prispievateľov, ktorí tak činia na účet fondu, aby sa následne netvoril dlh, ktorý sa preniesie na následné generácie. Podstatným krokom je teda eliminácia tzv. plošnej prirážky naviazanej na dlhy, ktoré vznikli v jadrových elektrárnach, a ktoré potom majú uhrádzať všetci bez žiadneho rozdielu, čo značí, že takýto postup je uplatnený vrátane producentov tzv. čistej elektriny. Istotu by mala predstavovať transparentnosť prenesená do výkonu priebežnej kontroly týkajúcej sa odhadovaných nákladov a tiež iných vyvstávajúcich druhov poplatkov.

Budúcnosť z pohľadu štátnych fondov pôsobiacich na území Českej republiky predpokladá, že tieto v rámci im zverených kompetencií a v rozsahu svojich pôsobností budú i naďalej zjavne naplňovať svoje funkcie a o potrebe existencie ďalších rozhodne až samotná budúcnosť a nutnosť zastrešiť aj iné oblasti, ktorým by činnosť takýchto subjektov a poskytnutie podpory z ich strany mohlo významne pomôcť v ďalšej existencii.

Z pohľadu Státního fondu rozvoje bydlení sa tento aktuálne zaoberá s problémami, ktoré majú svoj pôvod v aktuálnej finančnej situácii v rámci ktorej sa často polemizuje o snahe nadobudnúť nejaké úspory. Tento fond hospodári v období celej svojej existencie s prostriedkami, ktoré nadobudol v prvých rokoch svojej existencie od vtedajšieho fondu národného majetku. Potom tento v rámci svojich aktív využíva tieto na poskytovanie podpory formou úverov, teda návratných prostriedkov, ktoré sa vytvárali v rámci nemalého objemu pohľadávok, ktoré môžu poslúžiť neskôr opäť na poskytnutie predmetnej formy podpory z fondu. Možno to nazvať ako akúsi revolvingovú funkciu. Avšak vedľa tejto fond v súlade s poslaneckou snemovňou a vládou ustanovenými úlohami musí resp. je povinný realizovať poskytovanie orientované na nenávratné formy podpory a teda dotácie v dôsledku čoho sa postupne rok po roku stále viac a viac zvyšuje dlh, ktorý fond má a celkový majetok fondu sa tak znižuje.

V súčasnosti je podstatná najmä otázka riešenia zaistenia inovatívnych foriem nových zdrojov k zastrešeniu financovania bytovej politiky realizovanej za pomoci prostriedkov fondu. V prípade, že v krátkom období nedôjde k prijatiu novej koncepcie riešení v predmetnej oblasti dotýkajúcej sa práva sféry bytovej politiky, môže nastať situácia, že fond sa dostane do bodu, kedy nebude môcť poskytnúť nijaké z foriem nenávratnej podpory.

Z pohľadu Státního zemědělského intervenčního fondu sa aktuálne v rámci jeho rozpočtu prejavil pokles objemu finančných prostriedkov pochádzajúcich z národných zdrojov, ktoré podliehajú schváleniu, zameraných na vlastnú činnosť vykazovanú fondom, a teda správne výdavky a zároveň aj na v poslednom období realizované výplaty poľnohospodárov v rámci národného dotovania. V rámci oblasti spadajúcej do Programu rozvoja vidieka sa takpovediac počíta s nadobudnutím zdrojov za pomoci úverov.

„Neustálé snahy po krácení finančních prostředků na činnost Státního zemědělského intervenčního fondu, mohou v krajní situaci vést k tomu, že Státní zemědělský intervenční fond nebude schopen plně zabezpečovat úkoly, pro které byl státem zřízen, činnost Státního zemědělského intervenčního fondu totiž nekončí pouze například administrováním a vyplácením finanční pomoci zemědělským výrobcům, ale

pokračuje mimo jiné reportováním řady různých hlášení, odhadů a předpokladů pro EU a tuzemské instituce. Také nesmím opominout kontrolní činnost oprávněnosti jednotlivých nároků a přidělených finančních prostředků.“¹⁶⁵

Z pohľadu Státního fondu dopravní infrastruktúry je možné uväzovať o tzv. posilnení v rámci daňových zdrojov fondu, čo predstavuje zvýšenie podielu na výnosoch z niektorých typov daní. Medzi nové zdroje sa zaradilo i spoplatnenie elektronického mýta. Ide o viac menej podľa niektorých názorov z radov odborníkov v danej oblasti spravodlivú záležitosť, keďže tzv. užívatelia diaľnice neprispievajú formou nijakých paušálnych poplatkov, ale iba toľko koľko kilometrov naozaj prejdú resp. najazdia. Tiež by bolo prospešné pokiaľ by sa doprava zaradila na post lídra partnerstva medzi verejným a privátnym resp. súkromným sektorom, tzv. projektov PPP, pretože vďaka nim je možné dosiahnuť rozloženie výdavkov na niekoľko rokov do budúcnosti. Avšak v takomto ponímaní vyvstáva potreba uprednostniť dobré a zmysluplné projekty, ktoré sa realizujú tiež v rozmedzí rozumne finančne i časovo vymedzenom. Legitímnou diskusiou je možné posúvať sa vpred a samozrejme i uväzovať o úverových zdrojoch, ktoré by sa mali poskytovať predovšetkým z európskej investičnej banky, čo už aj reálne uplatňuje v prípade niektorých financovaní veľkých projektov dopravnej infraštruktúry.¹⁶⁶

Úvahy de lege ferenda

Za jednu z podstatných nevýhod štátnych fondov považujem vzťah resp. väzby vyvstávajúce v danej oblasti medzi parlamentom, vládou a štátnymi fondmi. Tento je v podstatnej miere značne nesymetrický, čo sa v konečnom dôsledku odráža v tom, že v prípade ak fondu chýbajú potrebné prostriedky, dodajú sa tieto zo štátneho rozpočtu napriek faktu, že tento nenesie v právnej rovine nijakú zodpovednosť za záväzky fondu. V prípade, že nastane situácia keď hospodárenie fondu skončí prebytkom, tento ho následne sám užíva k pokrývaniu svojich potrieb.

Ako výhodu možno vyzdvihnúť alternatívu spočívajúcu v možnosti lepšieho využitia zverených prostriedkov a zároveň priestor k presadeniu partikulárnych

¹⁶⁵http://auditor_2010_07_1_1_.pdf

¹⁶⁶Švagr, P., Geussová, M. Deset let na obnovu nestačí. In Ekonom. roč. 48. č. 23. Str. 30

záujmov. Dôvodom však musí byť, aby isté druhy predmetných príjmov boli využiteľné len na istý druh výdavkov a zamedzilo sa ich tak využitie orientované na iné účely.

Zároveň vo všeobecnosti pokladám za podstatné zvážiť myšlienku opodstatnenia fungovania štátnych fondov v takej miere ako je tomu dnes. Hoci zámer resp. účel, za ktorým sú tieto subjekty zriaďované je naozaj ušľachtilý, bohužiaľ sa im ho však vo väčšej miere než je možno prijateľné dlhodobu nedarilo naplňať (*než sa mohlo na prvý pohľad zdať*). Čo považujem síce za nesmiernu škodu, ale i nevyvrátiteľný fakt, ktorý je podložený mnohými dôkazmi v neposlednom rade toto tvrdenie vyplýva aj z obsahu tlačovej správy NKÚ na základe vykonanej kontroly.

Preto by bolo možno na mieste zvážiť prijatie opatrení, ktoré by zabezpečili väčšiu mieru transparentnosti v rámci čerpania a využívania prostriedkov fondov, ale zároveň je potrebné klásť na zreteľ i to, či je vôbec potrebná existencia toľkých fondov a či by nebolo do budúcnosti lepšie, ak by niektoré z nich, predovšetkým tie podobne orientované nebolo lepšie zlúčiť prípadne zrušiť a rozšíriť z toho dôsledku rozsah činnosti ostávajúcich fondov. Avšak možno by takáto situácia viedla len k zrušeniu podpory poskytovanej zo súkromných zdrojov, na čo by logicky nadväzovalo jej nahradenie, ktoré by sa s najväčšou pravdepodobnosťou realizovalo subvenciou zo štátneho rozpočtu, čo je možné považovať za nie celkom ideálne riešenie predmetnej situácie, ktorá už je aj tak dostatočne komplikovaná. Zároveň sa domnievam, že podstatný vplyv na zlú činnosť štátnych fondov má i legislatíva, ktorá má svoje medzery a je pomerne všeobecná. Táto nekladie dostatočný dôraz na to, aby boli zaistené potrebné príjmy fondu, pretože častokrát sa mnohé z fondov spoliehajú na štátne dotácie, ktoré by podľa môjho názoru mali mať v rámci príjmov fondu len postavenie mimoriadneho charakteru resp. mimoriadnych príjmov. Možno by tiež bolo na mieste zvážiť možnosti umožňujúce urýchliť proces vyhlasovania výziev, skrátenie procesu hodnotenia projektov a viac spresniť podmienky čerpania prostriedkov z fondu. Nastavenie prísnejších mechanizmov, zvýšenie finančného dozoru, urýchlenie administratívnych krokov a zriadenie overovania tzv. spätnej účelovosti poskytovania podpory, by mohli zefektívniť činnosť fondov a zároveň ušetriť mnoho času a neprimeraných výdavkov.

Tiež je potrebné povedať, že vo všeobecnej rovine je politika realizovaná v oblasti orientovanej na poskytovanie podpory sústredená v súčasnosti na systém

podpory, ktorý je pomerne neprehľadný a zahŕňa množstvo aktérov, ktorí sa problematikou predmetnej podpory zaoberajú a je tiež charakterizovaný zložitými väzbami.

Pozornosť je orientovaná predovšetkým na úlohy, ktoré sa koncentrujú prevažne okolo tvorby politiky a získavania zdrojov, ktoré slúžia najmä na realizáciu uvedených politík. Práve možno vďaka jeho neprehľadnosti je podstatne ľahšie praktizovať v reálnej sfére niektoré z menej transparentných praktík, prípadne využívať nečinnosť a byť statický v prípadoch, kedy takýto prístup nie je absolútne na mieste. Aj preto je potrebné zváženie prijatia opatrení upravujúcich najmä transparentnosť a efektívnosť činnosti zameranú na zlepšenie systému podpory poskytovanej v Slovenskej a Českej republike. Preto je nevyhnutne potrebné zaistiť dôkladnú kontrolu hospodárenia, ktorá je možná nepriamou formou výkonu prostredníctvom svojich zástupcov v štatutárnych orgánoch fondu, alebo poprípadе cestou ústredných kontrolných orgánov. Takáto forma kontroly je orientovaná k čo najväčšiemu zamedzeniu vzniku rizika týkajúceho sa nadmerných, neplánovaných požiadaviek na niektoré z ďalších dotácií z rozpočtových zdrojov. A ak táto samotná stále nepostačuje a nezabezpečuje dostatočne transparentný priebeh hospodárenia fondov je nevyhnutné uvažovať nad prijatím resp. zavedením iných nových foriem kontroly, ktoré budú podstatne účinnejšie v danej oblasti, čo umožní zaistiť zákonnú realizáciu čerpania podpory poskytovanej z predmetných fondov.

Navrhnuté riešenie by mohlo spočívať aj vo vytvorení Fondu na financovanie, ktorý by do značnej miery čerpal inšpiráciu z vyspelejších krajín. Systém získavania jeho zdrojov, by mohol počítať napríklad s podielmi získanými na výťažkoch z vymeraných daní, čím by sa takýto model fondu mohol reálne odpútať od nestabilných príjmov. Takáto štruktúra príjmov fondu by mohla predstavovať dostatočne stabilným a postačujúci zdroj financovania. Čo sa týka pridelovania predmetných prostriedkov z fondu, tieto by bolo možné využiť, v závislosti od výšky príslušného rozpočtu by sa stanovili hranice, pre financovanie výdavkov z fondu. Takýto „*finančný nástroj*“ v podobe fondu by mohol byť životaschopný a tiež efektívny. Bolo by však zároveň potrebné celkom presne stanoviť resp. vymedziť kompetencie jednotlivých článkov v rámci fungovania fondu, aby sa v konečnom dôsledku dosiahlo zamedzenie nadbytočnej duplicity v kompetenciách jednotlivých inštitúcií. Spomenuté možnosti

resp. navrhované alternatívy majú jednoznačne svoje plusy aj mínusy. Mojm odporučením však ostáva zriadenie akéhosi špeciálneho osobitého nástroja financovania, ktorý sa prejavuje vo forme fondu orientovaného na financovanie oblastí, ktoré sú najviac rizikovými a ktoré potrebujú podporu.

Domnievam, sa zároveň že zriadenie akéhokoľvek nového typu fondu či fondu vôbec, by zo sebou mohlo priniesť len mnoho nových nepresností vo vymedzení kompetencií a pod. Súčasný systém síce nepreukázal svoje kvality do značnej miery, avšak možno konštatovať, že z dlhodobejšieho hľadiska sa takmer vždy pri zavádzaní a fungovaní inovatívnych systémov môžu ukázať nedostatky, (*napríklad z hľadiska financovania a iné*). Je teda málo pravdepodobné, že základný nástroj v podobe inovatívneho transparentnejšieho fondu by mohol priniesť dlhodobú finančnú istotu a stabilitu no nie vylúčené.

Záver

Právna úprava postavenia štátnych fondov v rámci platného a účinného právneho poriadku uplatňujúceho sa na území Slovenskej republiky a Českej republiky je koncipovaná do niekoľkých zákonov, ktoré sú vo vzťahu k štátnym fondom v postavení ich zriaďovateľských predpisov, keďže na nadobudnutie ich účinnosti sa viaže vznik jednotlivých druhov fondov.

Tieto zriaďovateľské zákony obsahujú vo svojich zneniach podrobnú, komplexnú, právnu úpravu, ktorá je doplnená za pomoci štatútov fondov, organizačných poriadkov, smerníc a pod. Ich prostredníctvom vzniká jednotný obraz resp. zhrnutie prispôbené potrebám poznania najdôležitejších otázok vyvstávajúcich v súvislosti so štátnymi fondmi, predovšetkým tieto v znení svojich zákonných úprav obsahujú zakotvenie podmienok potrebných k poskytnutiu podpory, ktoré majú nosný význam pre žiadateľov resp. uchádzačov o predmetný druh podpory poskytovanej z prostriedkov štátnych fondov.

Štátne účelové fondy predstavujú istú časť majetku, ktorá je výhradne určená na tzv. účelové využitie. Diverzifikácia verejných financií teda zahŕňa národné fondy, štátne fondy a fondy miestneho významu. Príčiny ich vzniku sú rôzne, no v zásade sa dajú vymedziť v rovine chápanej ako objektívne príčiny, ktorými sú napríklad koncepcia hospodárskej politiky, privatizácia štátnych podnikov a pod. Ďalšou príčinou sú tzv. príčiny subjektívneho charakteru, ku ktorým zaradujeme napríklad snahy obísť niektoré z pravidiel hospodárenia prípadne presun prostriedkov do ďalšieho roka, záujmové skupiny, oslabenie kontroly zo strany parlamentu alebo ochrana prioritných výdavkov proti tzv. rozpočtovým škrtom. Tieto potom vznikajú resp. z týchto dôvodov sú fondy zriaďované v rôznych formách, ktoré sa viažu k vzniku štátnych fondov ako fondy, ktoré sú súčasťou štátu, právne samostatné fondy, fondy s absenciou kontroly parlamentu, fondy v správe ústredného orgánu verejnej správy, a tiež fondy zriaďované za účelom k podpore podnikania zo strany štátu, prípadne poistné fondy. Za dôležitú možno považovať predovšetkým skutočnosť, že tieto sú formované na zásadách samostatnosti, účelovosti a právnej subjektivity.

Ich pôsobenie by malo preto predovšetkým prispievať k vytvoreniu tzv. pozitívnych náhľadov na aktivity, ktoré tieto samostatné subjekty pri výkone svojich

činností zastrešujú a prispievať k prehĺbeniu vzájomnej spolupráce tak, aby investičné režimy boli čo možno najviac transparentné a čo možno najmenej diskriminačné. Zároveň je potrebné zohľadniť požiadavky pri poskytovaní pomoci z fondov, aby sa tieto v zásade vyhýbali akémukoľvek protekcionizmu.

Fondy by nemali pôsobiť staticky, ale interaktívne reagovať na podstatné zmeny aktuálneho ekonomického prostredia.

Táto práca sa venuje najmä vymedzeniu postavenia štátnych fondov v Slovenskej republike a v Českej republike z pohľadu práva resp. právnej úpravy, ktorá tvorí súčasť rozpočtového práva. Práca sústreďuje svoju pozornosť aj na analýzu podstatných znakov, ktoré sú vymedzené v rámci prijatej právnej úpravy venujúcej svoju pozornosť zadanej oblasti, pričom téma je spracovaná postupne.

Najprv sa práca venuje podstatnému, základnému vymedzeniu všeobecných pojmov a ich stručnej analýze, prostredníctvom ktorej sa ďalej snaží, čo možno najviac priblížiť rozoberanú problematiku. Následne prostredníctvom prvej kapitoly spracúva stručný historický exkurz, všeobecný náhľad na postavenie štátnych fondov, obsahujúc teoretické názory, a problematiku zaradenia do rozpočtového práva. Posledná časť v rámci obsahovej analýzy v rozmedzí venovanom prvej kapitole je orientovaná na existenciu mimorozpočtových fondov v chápaní Európskej únie.

Druhá kapitola je sústredená na analýzu možností členenia a základného druhového vymedzenia štátnych fondov z pohľadu právnej úpravy Slovenskej a Českej republiky a ďalej sa už práca vo svojom obsahu sústreďuje na konkrétne typy štátnych fondov, ich postavenie, pôsobnosť, organizačnú štruktúru, rozpočet, príjmy a poukazuje tiež na súvislosti viažuce sa aktuálne analyzovaný stav inštitútu, ktoré sú zahrnuté v obsahu nasledujúcich kapitol.

Tretia kapitola je pomerne rozsiahla, keďže obsahuje právnu analýzu postavenia jednotlivých štátnych fondov pôsobiacich v Slovenskej republike. Medzi analyzované fondy patria Environmentálny fond, Štátny fond rozvoja bývania a Jadrový fond na vyrad'ovanie jadrových zariadení a na nakladanie s vyhoretým jadrovým palivom a rádioaktívnymi odpadmi, ktoré spracúva postupne s ohľadom na vyššie opísané kritériá.

Obdobný postup je v rámci obsahu práce je uplatnený aj v súvislosti s analýzou zakomponovanou do charakteru štvrtej kapitoly, ktorá tým istým postupom prechádza

analýzou štátnych fondov pôsobiacich na území Českej republiky, medzi ktoré patria Státní fond životního prostředí, Státní fond kinematografie, Státní fond kultury České republiky, Státní zemědělský intervenční fond, Státní fond dopravní infrastruktury a Státní fond rozvoje bydlení.

Predposledná piata kapitola približuje formy podpory poskytovanej prostredníctvom štátnych fondov, dotácie a programy štátnych fondov spolu s ich popisnou charakteristikou zameranou okrem iného aj na rozdiely, ktoré sa uplatňujú v danej oblasti pri jednotlivých druhoch fondov.

Teda možno povedať, že vo svojom jadre práca prechádza od všeobecnej okrajovej analýzy k hĺbkovému popisu a konkrétnemu právnemu rozboru postupne od slovenských k českým štátnym fondom.

Na záver je práca orientovaná na komparáciu poskytnutú z pohľadu rozdielnosti v znení právnych úprav, spracúva aj aktuálne problémy a perspektívy ďalšieho fungovania štátnych fondov.

Súčasná teória a prax si stanovila isté nároky v súvislosti s pôsobením štátnych fondov, ktoré sa uplatňujú na území Slovenskej republiky a Českej republiky. Za predpokladu, že dôjde k splneniu predmetných požiadaviek, umožní sa vytvorenie správneho priestoru k postaveniu pilierov, o ktoré sa následne opiera celá organizácia právnej úpravy ale aj aplikačných problémov štátnych fondov. Ich správne pochopenie a dodržiavanie je nevyhnutným predpokladom k riadnemu a zákonnému priebehu ich činnosti. Na fungovanie takého zložitého systému ako celku je potrebný pevný základ, ktorý sa zrkadlí v politicko-právnych princípoch, ktoré následne poskytujú vytvorenie harmonicky zladenej a ucelenej sústavy. Podstatou nevyhnutnej dôležitosti tohto systému je zdravé, zákonné a správne fungovanie činnosti fondov a napĺňanie účelu za ktorým boli tieto inštitúcie poskytujúce podporu na rôznych úsekoch svojej pôsobnosti zriadené.

V konečnom dôsledku práca prináša odborný prehľad právnej úpravy štátnych fondov ako jedného z inštitútov patriacich do pôsobnosti úpravy finančného práva, zároveň vytvára možnosť k skúmaniu množstva ďalších právnych otázok, na ktoré poukazuje a ktoré môžu byť predmetom následnej odbornej polemiky resp. diskusie.

Práca tiež poskytuje analýzu právnych otázok z pohľadu aplikačnej praxe avšak rozsiahlosť témy v kombinácii s obšírnosťou konkrétnej právnej úpravy ako aj

ostatných odborných materiálov pozostávajúcich z knižných, časopiseckých publikácií prípadne internetových zdrojov a iných, má za následok fakt, že nie je reálne možné objektívne zohľadniť všetky potrebné skutočnosti, v čoho dôsledku je venovaná len najpodstatnejším problémom.

Teda z pohľadu otázky prospešnosti fungovania resp. existencie štátnych fondov s ohľadom k rozpočtovému právu vymedzenej v úvode práce, možno povedať, že štátne fondy si prešli za roky svojej existencie vývojom, v rámci ktorého sa im podarilo dosiahnuť mnohé zmeny inovatívneho charakteru, ktoré majú jednoznačne prospešný ráz. Avšak ani tieto stále nepostačujú na to, aby sa dalo bez pochyb konštatovať, že jestvovanie takýchto foriem subjektov v našom politicko-právnom prostredí je naozaj vo väčšej miere prospešné. Je možné navrhnúť rôzne alternatívy, ktoré umožňujú v teoretickej rovine zefektívnenie aktuálneho stavu, ale či by ich praktické využitie bolo naozaj užitočné by v konečnom dôsledku aj tak ukázal len čas a ich aplikácia v praxi.

Všetko má svoje plusy a mínusy, tak i jestvovanie štátnych fondov, je však nutné podotknúť a zamyslieť sa nad tým, či v súčasných podmienkach fungovania štátu je možné reálne dosiahnuť prijatie nástroja financovania predmetných sektorov zastrešujúceho poskytovania podpory v rámci jednotlivých oblastí, ktorý by bol reálne efektívnejší a transparentnejší, či menej diskriminačný než je tomu dnes. To však nevylučuje potrebu zdokonaľovania a neustáleho vývoja, ktorá musí byť premietnutá aj do oblasti fungovania štátnych fondov.

CONCLUSION

Rule status of state funds within the valid and effective legal system applicable at the territory of the Slovak Republic and the Czech Republic is divided into several acts that are in terms of public funds in the position of their founding regulations, because to their entering into the force connects the formation of individual species funds.

These enacting statutes include in their wording detailed, comprehensive, legislation which is completed with the assistance of the fund regulations, organizational orders, directives and so on.

Through them is formed a complete image respectively summary adapted to the knowledge of the most important issues arising in the context of state funds, especially those in the wording of their regulations include anchoring the necessary conditions for aid which have a carrier importance for applicants respectively. tenderers of the present kind support provided by state funds.

State special-purpose funds represent some part of the property, which is solely intended to be so purpose use. Diversification of public finances thus includes national funds, state funds and funds of local importance. Their reasons of their arising are different, but the principles can be defined in a plane understood as objective reasons which are for example the concept of economic policy, privatization of state enterprises and so on. Another reason are called the subjective nature of the causes to which we can assign for example the efforts to obviate some of the rules of management or transfer of funds to the next year, interest groups, weakening of control by the Parliament or the protection against so-priority spending. budget cuts. These then formed respectively for these reasons, funds constituted in different forms, which binds to the emergence of sovereign wealth funds as funds that are part of the state legally separate funds, with the absence of control of Parliament, the funds managed by the central body of public administration, and also funds constituted in order to promotion of entrepreneurship from the state or insurance funds. It can be considered as an important first of all the fact that they are formed on the principles of independence, of purpose and legal status.

Their action should therefore contribute mainly to the creation of so-called positive insights about the activities that these separate subjects by covering and

contribute to deepen their cooperation so that investment regimes could be transparent as possible and as little as possible discriminatory. It is also necessary to take into account requirements for the provision of assistance from the Funds to these essentially avoid any favoritism.

Funds should not apply a static, but an interactive response to significant changes in the current economic environment.

This work mainly focuses on the definition of the status of state funds in the Slovak Republic and the Czech Republic from the perspective of law respectively legislation which forms part of the budget law. The work focuses also on the analysis of the essential characteristics, as defined within the accepted rules, paying attention to their desired area, while the topic is processed sequentially.

First, the work deals with fundamental, basic definitions of general concepts and a brief analysis, in which they keep trying as possible to the issues discussed. Then processed through the first chapter brief historical overview, a general view on the status of the Funds, containing theoretical views, and the issue of inclusion in the budget law. The last part of the framework of content analysis in the range dedicated to the first chapter is focused on the existence of extra-budgetary funds in the understanding of the European Union.

The second chapter focuses on analyzing the possibilities of disaggregation and the basic generic definition of state funds in terms of legislation, Slovakia and the Czech Republic and beyond is already working its content focuses on specific types of state funds, their status, scope, organizational structure, budget, receipts and notes also to respect binding analyzed the current status of the Institute, which are included in the content of the following chapters.

The third chapter is quite extensive whereas it contains a legal analysis of the status of the individual state funds operating in the Slovak Republic. Among the analyzed funds include the Environmental Fund, State Housing Development Fund and the Nuclear Fund for decommissioning of nuclear installations and the management of spent nuclear fuel and radioactive waste which is processed sequentially with respect to the above-described criteria.

A similar procedure is in the content of work is also applied in the context of the analysis is built into the nature of the fourth chapter that the same procedure passes its

analysis of sovereign funds operating in the Czech Republic, including the State Environmental Fund of the Czech Republic, the State Cinematography Fund, the State-Fund of [Cultural policy of the Czech Republic](#), The State Agricultural Intervention Fund, the State Fund of Transport Infrastructure and the State Housing Development Fund.

The penultimate fifth chapter presents forms of support provided through state funds, grants and programs of state funds along with their descriptive characteristics aimed at, inter alia, to differences which apply in the area and in different types of funds.

Thus, it can be say that at its core work passes from the general marginal analysis to in-depth description and analysis of specific legal gradually from the Slovak to the Czech state funds.

Finally, the work is focused on the comparison of provided in terms of differences in the wording of the legislation, processes and current issues and prospects for further functioning of state funds.

The current theory and practice has set certain requirements in relation to the operation of state funds, which are applicable in the Slovak Republic and the Czech Republic. Assuming that there is a fulfillment of the requirements at issue, there will be possible creating the right space to the position of the pillars on which realtes the whole organization of legislation but also application problems of state funds. Their proper understanding and respect is a prerequisite for the proper and lawful course of their work. For the functioning of such a complex system as a whole requires a solid foundation, which is reflected in the political and legal principles which subsequently provide a harmonious consistent and coherent system. The essence of the necessary importance of this system is healthy, legal and regular functioning of the activity fund and fulfilling the purpose for which those institutions providing support for different sections of their competence were established.

In the end , the work brings an expert review of legislation of State funds as one of the institutes within the scope of adjustments to the financial law also creates the possibility of an researching of a number of other legal issues it refers to and which may be the subject of subsequent technical controversy respectively debate.

The work also provides an analysis of the legal issues in terms of practical application but the extensiveess of topic in combination with redundancy of certain legislation, as well as other specialized materials consisting of books, journal publications or internet resources and other, has resulted in the fact that it is not realistic to objectively take into account all necessary fact, thereby the work is focused on the fundamental problems.

Thus, from the perspective of questions of the usefulness of funds operation respectively the existence of state funds with respect to the budget law as defined in the introduction to the work, one can say, that state funds went through the years of its existence development, within they managed to reach many changes of innovative character, which have a clearly beneficial character. However, even these are still not sufficient to be undoubtedly concluded that the existence of such forms of actors in our political and legal environment is truly greater benefit. It is possible to offer different alternatives that in theoretical level allow streamline the current state, but whether its practical use was really useful would ultimately still showed only the time and their application in practice.

Everything has its pros and cons, as well as the existence of State funds, it is necessary to observe and reflect on whether the current conditions of functioning of the state is really possible to achieve the adoption of a financing instrument of concrete sectors covering the providing of support in a range the each single area, that would be real more efficient and more transparent, and less discriminatory than it is today. This does not preclude the need for continuous development and improvement, which must also be reflected in the functioning of state funds.

RESUMÉ

This doctoral thesis deals with the issue of the status of state funds in the Czech Republic and Slovak Republic. The aim of this work is to bring clear and comprehensive legal analysis of the desired subject, with an emphasis on detailed analysis of the legislation which forms part of the legal systems of the two countries, as one of the essential elements of budgetary law. The work focuses its attention also on the analysis of general respectively. basic characters that are defined with the aid of the legislation in force acting on the boundary of the area.

The task is work simultaneously as possible to the treated topic, anyone interested in information efforts after pumping in the area concerned and designed in a way to understand a basic overview and summary nature, with the help of using several methods. Methods used in the thesis are mainly applied analysis, comparative law, synthesis, induction and deduction. With the help of the procedures described in the thesis manifested an effort to answer the question at the start-defined, and therefore whether the existence respectively. the existence of state funds, as well as beneficial in terms of budgetary law, or on the contrary to refute that argument. With regard to the hypothesis can be stated that the state funds and progress in recent years undoubtedly brought many innovative changes with mostly favorable direction, the individual areas of their competence positively influences. However, the current situation still brings more and more alternatives to more make efficient use of state funds.

Rigorous work is divided into six chapters, which include the gradual shift from the description and definition of the basic concepts necessary for understanding the topic through a historical guide, basic possibilities breakdown of funds to the core work that is devoted to a detailed analysis of the status of various state funds, work in progress under the current the applicable legislation. The last chapters of the thesis are dedicated to particular applications and practical issues which in this context arise respectively. actually be incurred. The conclusion draws attention to the comparison of state funds, current problems and perspectives of functioning also considerations de lege ferenda.

For work it is possible to obtain information with a complete analysis of the functioning of state funds in the Czech Republic and Slovakia, which enables better orientation in the field.

Zoznam zkratok:

%	percento
§	paragraf
a pod.	a podobne
atď.	a tak ďalej
b.j.	bytová jednotka
BIDSF	Bohunice International Decommissioning Support Fund
CO ²	oxid uhličitý
č.	číslo
ČR	Česká republika
EÚ	Európska únia
FDM	Fond detí a mládeže
HDP	hrubý domáci produkt
kg	kilogram
MF ČR	Ministerstvo financií Českej republiky
napr.	napríklad
NKÚ	Najvyšší kontrolný úrad
odst.	odstavec
resp.	respektíve
Sb.	Sbírka
SFDI	Státní fond dopravní infrastruktury
SR	Slovenská republika
s.	strana
t. j.	to jest
tzv.	takzvaný
ust.	ustanovenie
Zb.	Zbierka
Z.z.	Zbierka zákonov

Použitá literatura

Monografie:

BAKEŠ, M., KARFÍKOVÁ, M., KOTÁB, P., MARKOVÁ, H. a kol. Finanční právo. Praha: C. H. Beck, 2012. 502 s. ISBN 978-80-7400-7

BALKO, L., KRÁLIK, J. a kol. Finančné právo. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, 2010. 491 s. ISBN 80-7160-290-3.

BELIČKOVÁ, K. a kol. Rozpočtová teória, politika a prax. Bratislava: Iuraedition, 2010. 342 s. ISBN 978-80-8078-335-8.

ČERMÁK, O. a kol. Životné prostredie. Bratislava: Slovenská technická univerzita v Bratislave, 2007, 390 s. ISBN 978-80-2272-958-1.

GRÚŇ, L. Finanční právo a jeho instituty. Praha: Linde, 2009. 335 s. ISBN 978-80-7201-745-4.

HORNIÁKOVÁ, Ľ., MARUCHNÍČ, J. Verejné financie a úvod do meny. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, 2006. 167 s. ISBN 80-7160-228-0

JACKSON, P. ekonomie veřejného sektoru. 1. Vyd. Praha: EurolexBohemia. 2003. ISBN 8086432092

JÁNOŠÍKOVÁ, P., MRKÝVKA, P., TOMAŽIČ, I. a kol. Finanční a daňové právo. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, 525 s. ISBN 978-80-7380-155-7.

JUDOVÁ, J., ŠALGOVIČOVÁ, D., PAVLOVIČOVÁ, D. Environmental monitoring/Environmentálny monitoring. Žilina: Ústav vysokohorskej biológie Žilinskej univerzity, 2008. 134 s. ISBN 978-80-8892-317-6

KOŠIČIAROVA, S. a kol. Právo životného prostredia. Bratislava: Heuréka, 2002, 376 s. ISBN 978-80-9685-675-6.

MARKOVÁ, H., BOHÁČ, R. Rozpočtové právo. Praha: C. H. Beck, 2007, 248 s. ISBN 978-80-7179-598-8.

MRKÝVKA, P., PAŘÍZKOVÁ, I. Základy finančního práva. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita. 2008. ISBN 978-80-210-4514-9.

NOSKOVIČ, J. Ochrana a tvorba životného prostredia. Nitra: Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre, 2012. 416 s. ISBN 978-80-5520-873-2.

OCHRANA, F. Veřejný sektor a efektivní rozhodování. Vyd. 1. Praha: Management Press. 2001. ISBN 80-7261-018-X.

Peková, J. Veřejné finance. 4., aktual. Praha : ASPI. 2012. ISBN 978-80-7357-358-4.

POSPÍŠIL, R. Veřejná ekonomika: současnost a perspektiva. 2013. ISBN 978-80-7431-112-3.

SIVÁK, R., HORVÁTOVÁ, E., MÚČKOVÁ, V., TKÁČOVÁ, D. Hypotekárne bankovníctvo. Bratislava: Elita, 2007, 322 s. ISBN 978-80-89085-85-9.

ŠELEŠOVSKÝ, J. a kol. Fondové financování jako faktor diverzifikace veřejných financí. Brno: MU, 2003, 120 s. ISBN 80-210-3065-8.

VEBROVÁ, J., KRAJÍČEK, T. Slovník cizích slov. Praha: Plot, 2006. 367 s. ISBN 80-86523-77-2.

Periodiká:

ADAMIŠIN, P., ANDREJOVSKÝ, P. Komparácia štrukturálnych fondov a environmentálneho fondu pri realizácii environmentálnych projektov. In Acta regionaliaetenvironmentalica, roč. 3, č. 1, 2006, s. 21-25.

CAUSSOVÁ, L., SEDLÁKOVÁ, L. Kinemotografie jako průmyslové odvětví. In Literární noviny. Roč. 18. č. 6. 2007, s. 9.

GALLO, R. Stavebníctvu patrí spoločenská prestíž: „cieľ je jasný: priblížiť Slovensko čo najviac k vyspelej Európe“. In Verejná správa. Roč. 62. č. 7., 2007, s. 2-4.

GILLER, P. Štátna podpora rozvoja bývania. In Slovenské stavebníctvo. Roč. 13, č. 4-6, 2006, s. 9-12.

CHROPOVSKÝ, L. Poskytovanie podpôr z prostriedkov štátneho fondu rozvoja bývania. In Personálny a mzdový poradca. č. 11-12. , 2007, s. 150-170.

Redakcia. Financovanie obnovy a zatepl'ovania z prostriedkov ŠFRB. In Eurostav. Roč. 16, č. 1-2, 2010, s. 16.

PRAVEC, J. Šimonovský: Fond dopravy již svou úlohu splnil. In Hospodářské noviny, roč. 49. č. 181, 2005, s. 16.

SLAVÍČEK, P. Státní fondy v České republice. In Auditor, 2010 č. 7, s.9.

ŠIMANA, L. Prostriedky fondu treba zachovávať: „program obecného nájomného bývania funguje len s podporou štátu“. In Verejná správa. Roč. 59. č. 20., 2004, s. 2-4.

ŠVAGR, P., GEUSOVÁ, M. Deset let na obnovu nestačí. In Ekonom. roč. 48. Č. 23. s. 30-31.

TURANEC, I., SEMAN, A. Peniaze pre ľudí aj prírodu. In Poľovníctvo a rybárstvo. Roč. 60. č.2, 2008, s. 50-51.

VALAŠKOVÁ, M. Dohlíží na dotace „sám“ o něžádá. In Hospodářské noviny. Roč. 53. č. 129.2009,s.5.

ZIMAN, V. O rádioaktivny odpad sa treba starať. In Parlamentný kuriér. Roč. 18, č. CLXXXI-CLXXXII, 2010, s. 58-59.

Právne predpisy:

Zákon č. 523/2004 o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Zákon č. 460/1992Zb. Ústava Slovenskej republiky.

Zákon č. 587/2004 Z.z. o Environmentálnom fonde.

Zákon č. 150/2013 Z.z. o Štátnom fonde rozvoja bývania.

Zákon č. 238/2006 Z.z. o Národnom jadrovom fonde na vyrad'ovanie jadrových zariadení a na nakladanie s vyhoretým jadrovým palivom a rádioaktívnymi odpadmi

Zákon č. 388/1991 Sb. o Státním fondu životníhoprosředí České republiky

Zákon č. 496/2012 Sb. o audiovizuálních dílech a podpoře kinematografie a o změněněkterýchzákonů

Zákon č. 239/1992 Sb. o Státním fondu Kultúry České republiky

Zákon č. 256/2000 Sb. o Státním zemědělském intervenčním fondu

Zákon č. 104/2000 Sb o Státním fondu dopravní infrastruktúry

Zákon č. 211/2000 Sb.o Státním fondu rozvoje bydlení

Zákon č. 496/2012 Sb. o audiovizuálních dílech a podpoře kinematografie

Statút Státního fondu kinematografie

Internetové zdroje:

<http://www.psp.cz/>

<http://www.law.muni.cz/>

<http://www.bdo.cz/>

<http://zakonyprolidi.cz/>

<http://www.euractiv.cz/>

<http://europa.eu/>

<http://www.euractiv.sk/>

<http://ec.europa.eu/>

<http://www.enviromagazin.sk/>
<http://www.envirofond.sk/>
<http://www.sfrb.sk/>
<http://www.njf.sk/>
<http://www.fondkinematografie.cz/>
<http://www.mzp.cz/>
<https://www.sfzp.cz/>
<http://www.mkcr.cz/>
<https://www.szif.cz/>
<http://www.sfdi.cz/>
<http://www.sfrb.cz/>
<http://www.novazelenausporam.cz/>
<http://www.opzp20072013.cz/>
<http://www.uzsvm.cz/>
<http://www.slideshare.net/INSTITUTEsk/>

ABSTRAKT

Predmetom rigorózneho práce je priniesť ucelený právny rozbor zadanej problematiky štátnych fondov pôsobiacich na území Slovenskej republiky a Českej republiky s dôrazom na ich postavenie vyplývajúce priamo z obsahu právnej úpravy, ktorá je súčasťou právnych poriadkov týchto dvoch štátov. Štátne fondy sú predmetom úpravy rozpočtového práva chápaného v postavení pododvetvia finančného práva, v rámci ktorého sú tieto zákonom vymedzené ako právnické osoby zriaďované na základe zákona a majú postavenie decentralizovaných administratívnych jednotiek. Cieľom práce je priblížiť spomínanú problematiku a poskytnúť tak podrobný prehľad a ucelené zhrnutie pomocou analýzy predmetnej témy. V práci je zakomponovaná snaha za pomoci uplatnenia komparatívnej metódy poukázať na príbuzné a odlišné znaky v právnom postavení prípadne samotnej činnosti štátnych fondov.

Kľúčové slová: štátne fondy, postavenie štátnych fondov, príjmy fondu, výdavky fondu, rozpočet fondu, podmienky poskytovania prostriedkov fondu, spôsob využitia prostriedkov fondu, rozpočtové právo, dotácie a úvery.

ABSTRACT

The aim of the thesis is to present consistent analysis of the given topic dealing with state funds in the Slovak and the Czech Republics, emphasising their positions that directly stem from the content of the legal form that is a part of legal order of the two above mentioned states. State funds are regulated by fiscal law that is understood as a sub-branch of fiscal law within which these are defined as a corporate body established on the basis of law and they have a position of decentralised administrative units. The goal of the thesis is to clarify the analysed topic and to offer a detailed review and conclusion of the topic by means of its analysis. In the work we implemented the method of comparative analysis by means of which we were able to detect similarities and differences of the legal status or of state funds and their functioning.

Key words: state funds, position of state funds, income of the fund, expenditures of the fund, conditions for granting the money for the fund, form of using the grants of the fund, fiscal law, dotation and loans.